

Kapadokya Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

ALMANYA GENÇLİK DAİRESİ'NİN TÜRK KÖKENLİ ÇOCUKLARA VE GENÇLERE YÖNELİK UYGULAMALARI

Orhan ÇETİN

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2022

ALMANYA GENÇLİK DAİRESİ'NİN TÜRK KÖKENLİ ÇOCUKLARA VE
GENÇLERE YÖNELİK UYGULAMALARI

Orhan ÇETİN

Kapadokya Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Nevşehir, 2022

Bu çalışmamı;

Almanya’da ağır çalışma şartlarına rağmen ailesine güzel bir gelecek hazırlamak için gece gündüz demeden çalışan gurur kaynağım kıymetli babam Mehmet Çetin’e ve biz altı kardeşi kanatları altına alarak büyük fedakârlıklarla yetiştiren sevgili annem Elife Çetin’e ithaf ediyorum. Haklarını asla ödeyemem. İyi ki varsınız...

TEŞEKKÜR

Çocukluğumun tamamını, gençliğimin ise bir bölümünü ailemle birlikte Almanya'da geçirmiş olmam Tez konusunu belirlememde etkili oldu. Zira gurbetçi ailelerin Almanya Gençlik Dairesi'nin haksız uygulamalarına maruz kalmalarına kayıtsız kalamazdım. Bu bağlamda çalışmamın yurt dışındaki vatandaşlarımız başta olmak üzere, çocuk koruma sürecine dahil olan tüm ailelerin, çocukların ve gençlerin hissiyatını dile getireceğine inanıyorum.

Tez çalışmam boyunca açık görüşlülüğü, vizyonu ve yenilikçi bakış açısıyla beni yönlendiren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Valeriy Morkva'ya,

Tez savunma jürimde yer almalarından onur duyduğum kıymetli hocalarım Prof. Dr. Arif Özaydın ve Dr. Öğr. Üyesi Çağdaş Sümer'e,

Ve ayrıca; Tez çalışmam boyunca desteklerini hep yanımda hissettiğim sevgili eşime ve çocuklarıma çok teşekkür ederim.

ÖZET

ÇETİN, Orhan. *Almanya Gençlik Dairesi'nin Türk Kökenli Çocuklara ve Gençlere Yönelik Uygulamaları*, Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir, 2022.

Toplumun en küçük parçasını oluşturan aile; devlet ve toplum için hiyerarşik düzeyde varoluşsal öneme sahip olup, çocukların gelişmesinde ve sağlıklı bireyler olarak yetişmesinde önemli rol oynamaktadır. Aile aynı zamanda çocuğun kültürel kimliğinin ve aidiyetinin gelişimindeki en büyük etkidir. Dolayısıyla farklı bir kültürel havzada varlıklarını sürdürmeye çalışan Türk kökenli ailelerin bütünselliğinin muhafaza edilmesi çocukların psikolojik gelişimi, kültürel aidiyeti ve kimliği açısından önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın sağlıklı bir ortamda yetiştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Avrupa ülkeleri içinde Türk kökenli ailelerin genel çoğunluğunun yaşadığı Almanya'da aile bütünlüğüne büyük önem verilmektedir. Ailenin korunmasına yönelik düzenlemeleri anayasada sıkça görmek mümkündür. Örneğin; Almanya Federal Cumhuriyeti Anayasası'nın 6. Maddesi'nde velilerin çocuk üzerindeki hak ve yükümlülükleri şu şekilde tanımlanmıştır: "Çocukların bakımı ve eğitimi anne ve babanın doğal hakkı ve öncelikli yükümlülüğüdür. Devlet, bu hak ve yükümlülüklerin kullanımını denetler. Velilerin iradesine aykırı olarak çocukları ailelerinden ayırmak, ancak bir yasaya dayanarak ve velilerin yükümlülüklerini yerine getirmemeleri veya başka nedenlerle çocukların bakımsız kalmaları durumunda olanaklıdır".

Yasal tanımlamaya rağmen özellikle göçmen kökenli çocukların basit gerekçelerle ailelerinden alındıklarına dair iddialar kamuoyunun gündeminden düşmemektedir. Bu iddialar göçmen kökenli ailelerin ve çocuklarının üzerinde psikolojik baskı yaratmakta ve göçmen varlığını tedirgin etmektedir.

Bu bağlamda hazırlanan çalışma; başta Türk kökenli aileler olmak üzere Almanya genelindeki göçmen kökenli ailelerin Gençlik Dairesi ile yaşadıkları

sorunları istatistiki veriler çerçevesinde analiz etmeyi ve sonuçlarını kamuoyu ile paylaşmayı amaçlamaktadır.

Literatür araştırmasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun 2013 yılında yapmış olduğu çalışmanın yanı sıra farklı akademik çalışmalar yapılmış olsa da, Türk kökenli çocuklara ve gençlere yönelik koruma hizmetlerinin daha iyi anlaşılabilmesine yönelik güncel verilere ve daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu araştırma; Almanya Gençlik Dairesi tarafından koruma altına alınan göçmen çocuklara ve gençlere yönelik uygulamaları kavramlar çerçevesinde ele alarak özgün bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu çalışma ile aynı zamanda mevcut bilimsel birikime ve üretime akademik katkı sağlanacaktır.

Anahtar Sözcükler

Alman Gençlik Dairesi, Jugendamt, Çocuk Selametinin Tehlikede Olması, Çocuk Koruma, Koruyucu Aile, Almanya, Türkiye

ABSTRACT

ÇETİN, Orhan. *German Youth Office's Implementation for Turkish-Origin Children and Youth*, Master's Thesis, Nevşehir, 2022.

The family, which is the smallest part of the society; It has existential importance at the hierarchical level for the state and society and plays an important role in the development of children and their upbringing as healthy individuals. The family is also the biggest factor in the development of the child's cultural identity and belonging. Therefore, preserving the integrity of families of Turkish origin trying to maintain their existence in a different cultural catchment is important in terms of children's psychological development, cultural belonging and identity. From this point of view, it is of great importance that our children, who are the guarantee of our future, are raised in a healthy environment.

Family integrity is given great importance in Germany, where the majority of families of Turkish origin live in European countries. It is possible to see the regulations for the protection of the family in the constitution frequently. For example; In Article 6 of the Constitution of the Federal Republic of Germany, the rights and obligations of the parents on the child are defined as follows: "The care and education of children is the natural right and primary obligation of parents. The state controls the exercise of these rights and obligations. Separating children from their families against the will of the parents is possible only if the children are neglected on the basis of a law and if the parents do not fulfill their obligations or for other reasons".

Despite the legal definition, the allegations that especially children with immigrant backgrounds are taken from their families for simple reasons do not fall from the public's agenda. These allegations create psychological pressure on families with immigrant backgrounds and their children and make the presence of immigrants uneasy.

The study prepared in this context; It aims to analyze the problems experienced by families with immigrant origin throughout Germany, especially families of Turkish origin, with the Youth Office within the framework of statistical data and to share the results with the public.

Although different academic studies have been conducted in addition to the study of the Human Rights Investigation Commission of the Turkish Grand National Assembly in 2013 in the literature search, up-to-date data and more research are needed to better understand the protection services for children and youth of Turkish origin.

This research; It presents the practices for migrant children and youth, which are taken under protection by the German Youth Agency, in an original way by considering them within the framework of concepts. With this study, it will be provided an academic contribution to the existing scientific knowledge and production.

Keywords

German Youth Office, Jugendamt, The Child's Well-Being Put at Risk, Child Protection, Foster Family, Germany, Türkiye

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
İTHAF.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM: ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	10
1.1. ARAŞTIRMANIN SORUNU.....	10
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	12
1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	13
1.4. ARAŞTIRMANIN TANIMLARI.....	13
1.5. KAYNAK VE AKADEMİK LİTERATÜR.....	14
2. BÖLÜM: ALMANYA GENÇLİK DAİRESİ VE ALMAN ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ.....	16
2.1. ALMANYA GENÇLİK DAİRESİ.....	16
2.1.1. Gençlik Dairesi'nin Tarihçesi.....	16
2.1.2. Gençlik Dairesi'nin Anayasal Dayanağı ve Yetkileri.....	18
2.1.3. Gençlik Dairesi'nin İdari Yapısı.....	21
2.2. ALMAN ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ.....	23
2.2.1. Alman Çocuk Koruma Sisteminin Tarihsel Gelişimi.....	23

2.2.2. Alman Çocuk Koruma Mevzuatı.....	27
2.3. ÇOCUK SELAMETİNİN TEHLİKEDE OLMASI KAVRAMI.....	29
2.4. KORUNMA İHTİYACI OLAN ÇOCUKLARA HİZMET SUNMA ŞEKLİ VE HİZMET YÜKLENİCİLERİ.....	31
2.4.1. Korunma İhtiyacı Olan Çocuklara Hizmet Sunma Şekli.....	31
2.4.2. Hizmet Yüklenicileri.....	32
2.4.2.1. Kamu Hizmeti Yüklenicileri.....	33
2.4.2.2. Sivil Toplum Yüklenicileri.....	33
2.5. İHBARLAR VE ÇOCUKLARIN KORUMA ALTINA ALINMA SÜRECİ	34
3. BÖLÜM: TÜRK KÖKENLİ AİLELERİN ALMAN ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ İLE ETKİLEŞİMİ VE YAŞADIĞI SORUNLAR.....	38
3.1. ÇOCUK KORUMA SÜRECİNDE AİLELERE SUNULAN HİZMETLER	38
3.2. KİMLİK VE KÜLTÜR BAĞLAMINDA KORUYUCU AİLELER.....	41
3.3. KORUYUCU AİLE SORUNU VE ALMANYA TÜRK DİASPORASI.....	43
3.4. GENÇLİK DAİRESİ İLE YAŞANAN SORUNLAR.....	47
3.4.1. Kültürel Farklılıklardan Kaynaklanan Sorunlar.....	47
3.4.2. Kurum Çalışanlarından Kaynaklanan Sorunlar.....	50
3.4.3. Kurum İmajından Kaynaklanan Sorunlar.....	52
3.4.4. Aile İçi İletişimsizlikten Kaynaklanan Sorunlar.....	57
3.5. ALMAN ANAYASASI VE MEVZUATINDA VELAYET HAKKI.....	58
3.6. GENÇLİK DAİRESİ'NİN VELAYET HAKKI ÜZERİNDEKİ YETKİLERİ	60
3.7. KORUMA ALTINA ALINAN GÖÇMEN KÖKENLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK İSTATİSTİKLER.....	62
3.8. KORUYUCU AİLELERE YÖNELİK İSTATİSTİKLER.....	72
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	75
ÖNERİLER.....	78
ARAŞTIRMANIN METODOLOJİK KATKISI.....	80

KAYNAKÇA.....	81
EK 1. ORİJİNALLİK RAPORU.....	90

GİRİŞ

Çocuk hakları alanındaki uluslararası sözleşmelerin ve ulusal yasaların temel ilkesi çocuğun yüksek menfaatinin korunmasıdır. Çocuklarla ilgili olarak alınabilecek tüm düzenleyici, sosyal ve adli kararlarda bu kararları almaya yetkili kişi ve kurumlar, bu durumu her özel durumda birincil amaçları olarak görmeli ve çocuğun menfaatini her şeyden üstün tutmalıdır. Kişi ve kurumların bu bilinci kazanabilmesi için öncelikle toplumun bu bilinci kazanması, çocuğu doğumdan itibaren ailesi ve toplum aracılığıyla koruması gerekir.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (ÇHS) dünyadaki hemen hemen her ülke tarafından yürürlüğe konmuştur. Bu sözleşme aynı zamanda sosyal, kültürel, ekonomik, sivil ve politik haklar dahil olmak üzere sadece çocuklara yönelik uluslararası düzeyde insan haklarını kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 30. Maddesi uyarınca Devletler; soya, dine ya da dile dayalı azınlıkların ya da yerli halkların var olduğu devletlerde böyle bir azınlığa mensup olan ya da yerli halktan olan çocuğu, ait olduğu azınlık topluluğunun diğer üyeleriyle birlikte kendi kültüründen yararlanma, kendi dinine inanma ve uygulama ve kendi dilini kullanma hakkından yoksun bırakamazlar (Unicef, 1989). Aynı Sözleşmenin 29. Maddesine göre Taraf Devletler; çocuğu, kendi ana-babasına, kültürel kimliğine, diline ve değerlerine, yaşadığı veya geldiği ülkenin ulusal değerlerine ve farklı uygarlıklara saygıyı geliştirmek amacıyla eğitirler (Unicef, 1989).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nca 10 Aralık 1948 tarihinde 48 ülke temsilcisinin "olumlu", 8 ülke temsilcisinin "çekimser" oylarıyla kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ndeki (Aybay, 2021, s. 5) hakların güvence altına alınması amacıyla Avrupa Konseyi üyeleri tarafından kabul edilen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (European Human Rights Convention) aile hayatını güvence altına alan sekizinci Maddesi (European Court of Human Rights Council of Europe, 1950), çocuğun kendi kültür ve inancına göre yetiştirilmesini

ebeveynlerin hak ve görevi olarak kabul etmektedir. Dolayısıyla sosyal yaşamın temel yapısını oluşturan bireyin davranışlarının oluşum sürecinde kilit rol oynayan aile aynı zamanda bireyin kimliğini, öz fikirlerini ve kültürünü inşa etmektedir (Wilson, 2001, s. 9).

Alman Anayasası'nın (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland) 6. Maddesinde belirtildiği üzere; çocukların bakımı ve yetiştirilmesi velilerin doğal hakkı ve öncelikli sorumluluğudur. Devlet aynı zamanda bu sorumlulukların kullanımını denetlemektedir. Ancak, veliler bu hak ve sorumlulukları yerine getirirken çocuk سلامتini gözetmek durumundadır (Bundesministerium der Justiz, Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, 1896). Bu ifadenin herhangi bir tanımının ve sınırlamasının olmaması sorunların temelini teşkil etmektedir, zira Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) devletin bu denetim yetkisine dayanarak gelen ihbar veya bildiriye istinaden çocuğu polis gücü ile ya aileden uzaklaştırabilmekte ya da koruyucu ailenin yanına veya bir çocuk yurduna yerleştirebilmektedir.

Aile Mahkemesi davalarında Gençlik Dairesi uzmanlarınca hazırlanan raporlara genel olarak itimat edilmekte ve davalar çoğunlukla ailelerin aleyhine sonuçlanmaktadır. Dolayısıyla bu durum, başta Türk kökenli aileler olmak üzere birçok göçmen kökenli ailelerin Almanya Gençlik Dairesi'ni adeta çözümün bir parçasından ziyade sorunun temel noktası olarak görmelerini sağlamaktadır.

Özellikle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) intikal eden davalarda Gençlik Dairesi'nin yeterince denetlenmediği ve ebeveynlerin haklarının sıklıkla ihlal edildiği görülmektedir. Bu da göstermektedir ki; İnsan hakları bağlamında şikâyetlerin yoğunlaştığı Almanya'nın, ailesinin vesayeti altında bulunan Türk kökenli çocuklara yönelik Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin taraf devletlere yüklediği yükümlülükler çerçevesinde yaklaşmasını ve idari ve yargı kararlarında belirtilen ilkeleri gözetmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu araştırma, Almanya Gençlik Dairesi'nin Türk kökenli ailelere ve çocuklara yönelik uygulamalarını ele almaktadır. Gençlik Dairesi'nin koruma

altına aldığı Türk kökenli çocukların sayısında sürekli olarak bir artış yaşanmaktadır. Bunun yanı sıra 2015 yılından itibaren Suriye'deki savaş nedeniyle Almanya'ya sığınan ebeveynsiz çocukların Gençlik Dairesi tarafından himaye edilmesiyle birlikte koruma altına alınan refakatsiz çocukların sayısı olağanüstü bir şekilde artış göstermiştir. 2013 yılında refakatsiz çocukların sayısı yaklaşık 6 bin 500 iken, 2015 yılında bu sayı 40 bini aşmıştır (Statistisches Bundesamt, Kinder- und Jugendhilfe. Neuerung bei der Statistik der Vorläufigen Schutzmaßnahmen, 2018). Göçmen çocukların genel çoğunluğunun çifte vatandaş olduğu Almanya'da koruma altına alınan göçmen çocukların sayısına yönelik yayınlanan istatistiki veriler gerçeklerle bağdaşmamaktadır.

Yetim kalan çocukların korunmasının yanı sıra bakımlarının ve toplumsal entegrasyonunun sağlanması amacıyla kurulan Gençlik Dairesi'nin yapısı ve işlevi, kuruluşundan itibaren birçok kez değişime uğramıştır. Nazi döneminde Hitler Gençlik Teşkilatı'na (Hitlerjugend) bağlanan Gençlik Dairesi ailelere, çocuklara ve gençlere hizmet sağlayan bir sosyal yardım kurumu olmaktan ziyade çocukların ve gençlerin genetik miraslarını korumaya, ari ırkı ve iş verimliliğini artırma hedeflerine odaklanmıştır. Etnik ve genetik değere sahip olmayan çocukların ve gençlerin sosyal bakımları kâr amacı gütmeyen yardım kuruluşlarına bırakılmıştır. Çeşitli kaynaklara göre yaklaşık 200 bin çocuğun kimliğinin değiştirildiği ve arileştirildiği belirtilmektedir (Vikipedi, 2021).

Gençlik Dairesi 1970'li yıllara kadar denetim hizmeti vermiş, daha sonrasında ise koruma hizmetlerine yönelik danışmanlık ve rehberlik hizmeti veren kuruma dönüşmüştür. 1991 yılında bugünkü ismini alan Gençlik Dairesi, çocuklara yönelik sağlıklı aile ortamının sağlanması, çocuğun yüksek yararının korunması ve aynı zamanda ailelere yönelik rehberlik ve danışmanlık hizmetinin sunulması amacıyla faaliyetlerini sürdürmektedir.

Gençlik Dairesi öncelikli olarak çocuğun güvenliğini esas almaktadır. Çocuğun güvende olmadığı, yani selametinin tehlikede olduğu durumda, ailenin veya sorumlu kişilerin bu tehlikeyi kaldırmaması durumunda Gençlik Dairesi duruma müdahil olmaktadır. Gençlik Dairesi, çocuğun aile içinde yüksek

yararının ve refahının sağlanmadığı durumlara yönelik bazı önlemler geliştirmiştir. Aile, çocuğun güvenliğini tehlikeye atan durumları ortadan kaldırmaya yönelik iş birliğine açık ise, Gençlik Dairesi öncelikle aileye danışmanlık ve rehberlik hizmetini sağlamakla mükelleftir. Ancak, çocuğun güvenliğine dair olumsuz bir kanaatin oluşması durumunda aileye danışmanlık ve rehberlik hizmetleri sağlanmaksızın çocuk doğrudan koruma altına alınmaktadır.

Çocuğun güvenliğini risk altında olduğuna dair ihbar geldiğinde Gençlik Dairesi aileye müdahale etmektedir. İhbarlar genel olarak öğretmenler, doktorlar, polis memurları, komşular, çocuğun çevresiyle ilgili kişiler veya çocuğun kendisi tarafından yapılmaktadır. Annenin veya babanın ebeveynlik görevlerine ilişkin şikayetler “hafif ihbar” olarak sınıflandırılmaktadır. Öte yandan istismar, şiddet, taciz ve benzer durumlara ilişkin şikayetler ise “ağır ihbar” olarak sınıflandırılmaktadır. Bu ihbarın özelliği, ebeveynlerin çocuğa sürekli psikolojik ve fiziksel bir zarar vermesine ilişkin olmasıdır. Hafif ihbar durumunda sorunların çözümüne yönelik ebeveynlere ve çocuğa destekleyici danışmanlık hizmeti sunulmaktadır.

Çocuk güvenliğini risk altında olduğuna dair bir ağır ihbar gelmesi durumunda Gençlik Dairesi mahkeme kararı olmaksızın çocuğu acilen aileden uzaklaştırabilmekte ve koruma altına alabilmektedir. Aile, çocuklarının iadesi için mahkemeye itiraz başvurusu yaptığında, Gençlik Dairesi de ihtiyati tedbir için mahkemeye başvurmak durumundadır. Bu tür bir vakada ailenin velayet hakkı hemen sona erdirilmemektedir. Ancak, ailenin Gençlik Dairesi ile bir iş birliği yapması ya da anlaşmazlığa düşmesi velayet hakkını doğrudan etkilemektedir.

Velayet hakkının Gençlik Dairesi’ne geçmesi durumunda çocuğun veya gencin hayatını devam ettireceği yere ilişkin bir değerlendirme yapılmaktadır. Velayetin Gençlik Dairesi’nde kalması kaydıyla ebeveynlerin iş birliği çerçevesinde belirtilen şartları yerine getirmesi durumunda çocuk gözetim altında tutularak ailesiyle birlikte kalabilmektedir. Ancak aile koşulları yerine getiremez ve sorunların çözümüne katkı sağlayamazsa, çocuğun nihai olarak bir

kuruma veya koruyucu aileye yerleştirilmesine karar verilmektedir. Çocuğun ailesinden uzaklaştırılma süresi ise koruma gerekçesine göre değişebilmektedir, lakin ciddi bir istismar durumunda çocuğun velayeti süresiz bir şekilde Gençlik Dairesi'ne devredilmektedir. Bu durumda çocuklar süresiz olarak ailelerinden alınmakta ve kurumsal bakım ya da koruyucu aile hizmetlerinden yararlandırılmaktadırlar. Her ne kadar on iki yaşından küçük çocukların koruyucu ailelere yerleştirilmesi temel amaç olsa da çocukların ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde uygun koruyucu ailelerin bulunamaması durumunda kurumsal bakım imkanından faydalanılabilmektedir.

Çocuğun yüksek yararını tehlikeye atan duruma mümkün olan en kısa sürede müdahale etmek ve çocuğu savunmak Gençlik Dairesi'nin görevi ve yasal yükümlölüğüdür. Gençlik Dairesi acil durumların yanı sıra çocuğun/gencin kendi isteğiyle korunmayı talep etmesi durumunda olayın iç yüzünü soruştırmaya ve aile ile temasa geçmeye gerek dahi duymaksızın çocuğu/genci koruma altına alma yetkisine sahiptir. Gençlik Dairesi bilakis şiddete ve istismara maruz kalan çocukları da kreş ya da okul çıkışında doğrudan koruma altına alabilmektedir. Gençlik Dairesi yasal yükümlölüğü gereği çocuğun ya da gencin beyanını esas almak durumundadır. Bunun sebebi ise, olası durumlarda çocuğun güvenliğini tehlikeye atabilecek durumları engelleyebilmektir. Çocuğun koruma altına alınmasına ailenin itiraz etmesi durumunda ise soruşturmanın en geç yirmi dört saat içinde başlatılması zorunludur.

Yasaların Gençlik Dairesi'ne tanımış olduğu bu denli yetki birçok hatalı uygulamaya neden olabilmektedir. Ayrıca raporların değerlendirilmesi sürecinde çocuğun yüksek yararının korunması amaçlanırken aksi sonuçlara yol açabilecek kararlara da imza atılabilmektedir. Gençlik Dairesi ile aileler arasında yaşanan sorunların temelini çocukların ve gençlerin bakımını üstlenen koruyucu aileler, evlat edinme uygulaması ve çocukların ya da gençlerin koruma altına alındığı kurumlar oluştırmaktadır. Türk kökenli ailelerin yanı sıra, Alman ailelerin ve farklı kökenlere mensup göçmen ailelerin Gençlik Dairesi'ne yönelik ciddi bir güven sorunu olduğu bilinen bir gerçektir. Gençlik Dairesi'nin gerek medyada ve gerekse kamuoyunda genel bir ifadeyle ocuk hırsızlığı (*kinderklau*)

suçlamalarına konu edilmesi, kurumun olumsuz imajının adeta bir yansımasıdır. Gençlik Dairesi çalışanları olası bir durumda mesleği ihmal suçundan yargılanmamak adına çocukların ve gençlerin ileriki dönemlerde maruz kalabilecekleri tüm olumsuzlara rağmen koruma altına alma seçeneğini tercih etmektedirler.

Gençlik Dairesi'ne yapılan sert eleştirilerden en önemlisi, kurumun çocukları basit gerekçelerle koruma altına aldığı ve ailelerinden ayırdığı yöndedir. Kuruma yönelik şikayetler Avrupa Parlamentosu'nun raporlarında açıkça ifade edilmiştir. Türk kökenli çocukların ve gençlerin basit gerekçelerle ailelerinden koparıldığı ve koruma altına alındığı şeklindeki iddiaların Türk ve Alman basınına yansıması nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu duruma duyarsız kalmayıp 2013 yılında Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Daireleri'nin Türkiye kökenli çocuklara yönelik uygulamalarına ilişkin geniş bir inceleme raporu hazırlamıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Türk kökenli ailelerin rehberlik ve danışmanlık hizmetinden faydalanma oranının düşüklüğüne karşın Türk kökenli çocukların ve gençlerin acil yardım vakalarına maruz kalma oranının yüksekliği şaşırtıcı bir durumdur. Batı Avrupa ülkelerinde koruyucu ve destekleyici hizmetlere yapılan muazzam yatırımlara rağmen Almanya'da tam tersi bir durum olarak koruma altında tutulan çocukların sayısının yüksek olması oldukça düşündürücüdür (Kindler, Helming, Meysen, & Jurczyk, 2010, s. 135).

Türk kökenli çocukların özellikle gayrimüslim koruyucu ailelere yerleştirilmesi suretiyle çocuklar kendi kültürel kimliğini, dini kimliğini ve anadilini kaybetme tehlikesine maruz bırakılmaktadırlar. Gençlik Dairesi'nin kurumsal işleyişi ve yasal düzenlemeleri gün güne sorunlar yumağı oluşturmaktadır. Dolayısıyla, Türk kökenli ailelerin Gençlik Dairesi ile yaşadıkları sorunların tüm kaynağı göç politikası çerçevesinde ele alınarak bir çözüme kavuşturulmalıdır. Bu bağlamda Türk kökenli ya da Müslüman kökenli ailelerin kurumsal ayrımcılığa maruz kalmalarının yanı sıra basın-yayın kuruluşlarında ve siyasi çevrelerde bir

moda haline gelen İslamofobik söylemlerin yaygınlaşması, ailelerin kurumlara karşı önyargılı hareket etmesine, kendi görüşlerini ve belirsiz tutumlarını sergilemesine sebebiyet vermektedir. Ayrıca, çocuğun selametine ilişkin kavramın belirsizliği ve bunun yanı sıra kültürel farklılıkların aileler aleyhine kullanılması ciddi anlamda sorun teşkil etmektedir.

Gençlik Dairesi'nin basit nedenlerle çocuklara hızlıca el koyma kararı alması, kurumun ihbarları doğrulama ve inceleme mekanizmasının sağlıklı işlemediğini göstermektedir. Özellikle çocukların ve gençlerin kendilerini ihbara ilişkin gerçekliğin teyit edilmesinden ziyade sadece çocuğun beyanını esas almak suretiyle hareket edilmesi hem çocukları hem de ailelerini ciddi anlamda tedirgin etmektedir. Yasal düzenlemeler, çocukların ve gençlerin kendi istekleri doğrultusunda korunmalarını güvence altına almıştır. Bu nedenle bir çocuğun ya da bir gencin kendi güvenliğinin tehlike altında olduğunu beyan etmesi durumunda Gençlik Dairesi çocuğu ya da genci doğrudan koruma altına almakla mükelleftir. Gençlik Dairesi bu durumda çocuğun ya da gencin beyanının doğruluğuna bakmaksızın olası tehlikelere karşı koruma işlemini başlatarak bir nevi önlem almaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde ve Almanya'nın yasalarında belirtilmesine rağmen kültürel ve dini farklılıkların koruyucu aile uygulamasında ve kurumun bakım hizmetlerinde dikkate alınmaması, Gençlik Dairesi ile Türk kökenli ailelerin yaşadıkları sorunlardan bir diğerini teşkil etmektedir. Ancak, Türk kökenli ailelerin koruyucu aile ihtiyacını karşılayacak sayıda olmaması bu sorununun çözümünü zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla, Türk kökenli ailelerin koruyucu aile olma hususunda yeterli bir bilgiye sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca, koruyucu aile olma konusunda Türk kökenli ailelerin ekonomik, sosyal, kültürel ve dini açıdan tereddütleri bulunmaktadır. Bu sorunun çözümüne yönelik Türkiye'nin Almanya'daki Dış Temsilcilikleri, Türk Sivil Toplum Kuruluşları ve Cami yönetimleri aracılığıyla ülke genelinde koruyucu aileliği teşvik edici faaliyetler yürütülmektedir.

Türk kökenli çocukların ve gençlerin bakım ve koruma süreleri ile koruyucu ailelerden ziyade kuruluş bakımına yerleştirilme oranlarındaki yükseklik dikkate alındığında, Türk kökenli çocukların ve gençlerin durumuna ve koruyucu aile sorununa ilişkin geniş bir araştırmanın yapılması önem arz etmektedir. Gençlik Dairesi'nin Türk kökenli çocuklara ve gençlere yönelik uygulamaları söz konusu olduğunda literatürde genellikle koruyucu aile hususu ele alınmakta ancak çocukların büyük çoğunluğunun yaşadığı yurtlardaki koşullara ve alınması gereken önlemlere ise hiç değinilmemektedir.

24 Nisan 1963 tarihinde Viyana'da imzalanan Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi, taraf ülkelerin konsolosluk faaliyetlerine yönelik temel kuralları ortaya koymaktadır. Sözleşme maddelerinde konsolosun ve memurların görevleri, konsolosluk görevlilerinin atanması, istenmeyen kişi "persona non grata" ilanı, konsolosluğun kurulması, konsolosluk ve görevlilerle ilgili ayrıcalıklar ve dokunulmazlıklar, devletlerin kanunlarına saygı gibi birçok kural belirtilmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete, 29 Mayıs 1975, sayı:15249). Sözleşmenin 37. Maddesinde belirtildiği üzere çocuğun yüksek menfaatine dair bir vasinin ya da kayyımın atanması durumunda yetkili konsolosluğa derhal bilgi verilmelidir. Dolayısıyla koruma altına alınan çocukların ve gençlerin Türkiye'nin dış temsilciliklerine bildirilmesi zorunludur ancak, çifte vatandaşlığa sahip olan Türk kökenli çocukların koruma altına alınması durumunda ise bildirim zorunluluğu bulunmamaktadır.

Yasalara göre ebeveynlerin yetersizliği neticesinde savunmasız hale gelen çocukların selametinin ve yüksek yararının korunması ve sağlıklı bir ortamda gelişimlerinin tamamlanması temel bir hedeftir. Ailelerinden geçici olarak uzaklaştırılan ve koruma altına alınan çocukların aileleriyle tekrar bir araya getirilmesi ise öncelikli amaçtır. Buradan hareketle Türkiye'nin Dış Temsilcilikleri, Türk Sivil Toplum Kuruluşları ve ailelerle Gençlik Dairesi arasında çözüm odaklı iş birliğinin kurulması önemlidir.

Özetle söylemek gerekirse; bu kapsamda yapılan araştırmalar, Gençlik Dairesi'ne ve koruma altındaki Türk kökenli çocuklara ilişkin çok az sayıda

akademik çalışmanın olduğunu göstermiştir. Çocukların ve gençlerin koruma altına alınması, koruyucu ailelere verilmesi ve yurtlara yerleştirilmesi süreçlerini inceleyen çalışmaların sınırlı mahiyette olması, konunun sağlam verilerle ve farklı aıllarla ele alınmasını gerektirmektedir.

Gençlik Dairesi'nin uygulamalarına ilişkin Türk ve Alman kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla hazırlanan bu araştırmada Almanya Gençlik Dairesi'nin ve Alman ocuk koruma sisteminin tarihsel arka planı, ocuk koruma mevzuatı çerçevesinde sunulan hizmetler, çocukların korunmasına ilişkin gerekçeler, Gençlik Dairesi ile yaşanan sorunlar, velayet hakkı ve diğer konular Alman resmi kurumlarından elde edilen veriler ve istatistikler nitel araştırma yöntemi çerçevesinde analitik yorumlarla birlikte ele alınmıştır.

Araştırmanın, uluslararası ocuk koruma alanıyla bağlantılı olarak sosyal hizmet uygulamalarına katkı sağlaması beklenmektedir.

1. BÖLÜM

ARAŞTIRMA HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Bu bölümde öncelikle araştırmanın sorunu, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın yöntemi ve araştırmanın tanımlarına yer verilmiştir. Aynı zamanda çalışma konusuna ilişkin kaynak ve akademik literatür de değerlendirilmiştir.

1.1. ARAŞTIRMANIN SORUNU

II. Dünya Savaşı'ndan sonra ağır yıkıma uğrayan ülkelerin işgücü talebi nedeniyle Türkiye'den Batı Avrupa ülkelerine ve özellikle Almanya'ya bir göç hareketi başlamıştır. Türkiye, Almanya'ya işgücü akışını kolaylaştırmak amacıyla 30 Ekim 1961 tarihinde 12 maddeden oluşan Türkiye – Almanya İşgücü Anlaşması imzalamıştır (T.C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 1961). Bu anlaşmanın bir sonucu olarak bugün yurtdışında yaşayan yaklaşık 5,7 milyon vatandaşımız Batı Avrupa ülkelerine yerleşmiş bulunmaktadır (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2021).

Göçün doğası gereği yaşanan ekonomik, kültürel ve sosyal sorunlar birinci kuşak Türkler tarafından izleri silinmeyecek düzeyde yaşanmıştır. Sorunların temel nedeni, Alman ve Türk makamlarının o günkü ihtiyaç duyulan tedbir ve hizmetleri tam manasıyla sağlamamış olmalarıdır. Göç ile başlayan sorunlar bir türlü bitmek bilmese de bugün gelinen noktada özellikle Türk kökenli ailelerin hayatına yeni bir sorun daha eklenmiş oldu: “çocukların koruma altına alınması”.

Çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik önemli yasal önlemler alınmış olsa da ihmal, istismar, şiddet gibi nedenlerle korunan çocukların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu nedenle birçok ülke bu konuda önleyici ve yenilikçi tedbirlere yönelmektedir.

Türk kökenli ailelerin Almanya genelinde çocuklara, gençlere ve ailelere yönelik hizmetleri düzenleme görevi bulunan Gençlik Dairesi ile deneyimlerini ele alan akademik çalışmaların sınırlı olması çalışmamın kapsamını daraltmıştır. Üniversitelerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliği çerçevesinde yürütülen çalışmaları incelediğimde, bunların genel anlamda göçmen ailelerin koruyucu aile olmalarını teşvik eden kampanyalarla sınırlı olduğunu gözlemledim. Konu ile ilgili Almanya'daki ender çalışmalardan biri Dortmund Üniversitesi'nden Dr. Thomas Mühlmann ile Dr. Jens Pothmann'ın 2014'te Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinde yapmış oldukları geniş kapsamlı anket çalışmasıdır (Mühlmann & Pothmann, Befragung von Jugendämtern (Pflegekinderdienste) über Pflegekinder und Pflegefamilien mit (türkischem) Migrationshintergrund -Ergebnisse und Schlussfolgerungen-, 2014). Bir diğer çalışma ise Siegen Üniversitesi'nin "Koruma altındaki çocukların gelişimleri ve koruyucu ailelerle ilişkileri" konulu araştırmasıdır (Wolf, Dittmann, & Gassmann, Forschungsgruppe Pflegekinder, 2019).

Almanya Gençlik Dairesi'nin haksız uygulamalarının Türk ve Alman medyasında yoğun bir şekilde yer alması nedeniyle 2013 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun "Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Daireleri'nin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalarına İlişkin Raporu" kamuoyunun dikkatine sunulmuştur (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013). Bu raporun Almanya kısmında; Türk kökenli ailelerin Almanya Gençlik Dairesi ile yaşadıkları sorunların nedenleri birçok açıdan ele alınarak tartışılmıştır.

Ayrıca, Fikret Yaman'ın "Almanya'da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi" başlıklı Doktora Tezi (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, 2018) Türk kökenli ailelerin yanı sıra bu alanda çalışan uzmanlarla gerçekleştirilmiş mülakatları içermesi açısından önemlidir.

Yapmış olduğum çalışmada sunulan veriler Almanya Gençlik Dairesi üzerine yapılan akademik araştırmalara, Avrupa Parlamentosu'nun ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun Gençlik Dairesi'ne

ilişkin raporlarına, Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Düsseldorf Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliği'nin raporlarına ve konuya ilişkin basında çıkan haberlere dayanmaktadır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırmanın temel amacı; Almanya Gençlik Dairesi'ni ve Türk kökenli çocukların koruma altına alınma sürecini insan hakları açısından ortaya çıkan sorunlar temelinde incelemektir. Araştırmanın alt amaçları ise şu şekildedir:

- Alman çocuk Koruma Sistemi ve mevzuatı nasıl şekillenmiştir?
- Çocuk selametinin tehlikede olması kavramı ne anlama gelmektedir?
- İhbar türleri nelerdir ve nasıl değerlendirilmektedir?
- Çocuklara yönelik hizmet modelleri neleri kapsamaktadır ve kimlerin aracılığıyla sunulmaktadır?
- Göçmen ailelerin Gençlik Dairesi'ne yönelik algısı ne yöndedir?
- Göçmen ailelerin inançları ve kültürleri, koruma altına alınan çocukların yararlanacağı hizmetlerin belirlenmesi aşamasında ne ölçüde dikkate alınmaktadır?
- Gençlik Dairesi ile yaşanan sorunların kaynağı nelerdir?
- Gençlik Dairesi'nin velayet hakkı üzerindeki yetkileri neleri kapsamaktadır?

Almanya Gençlik Dairesi'nin çocuklara ve gençlere ilişkin uygulamalarını anlayabilmek ve sorunları çözüme kavuşturabilmek için, Alman çocuk koruma sistemini ele alan akademik çalışmalara ihtiyaç vardır. Fakat, Alman Gençlik Dairesi'nin haksız uygulamalarına maruz kalan Türk kökenli ailelerin ve çocukların durumunu araştıran çalışmaların sınırlı olması, bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Ayrıca bu araştırma, Türk kökenli ailelere ve çocuklara yönelik ihtiyaç

duyulan yeni yaklaşımların şekillenmesine sağlayacağı katkı dolayısıyla da önemlidir.

1.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada literatür taraması yöntemine başvurulmuştur. Türkçe literatürde konuya ilişkin araştırmaların sınırlılığı nedeniyle genel olarak Almanca kaynaklardan yararlanılmıştır. Ayrıca, Almanya'nın kurumsal internet siteleri üzerinden elde edilen veriler de araştırmada önemli bir yer tutmuştur. Bu bağlamda, Almanya Federal Cumhuriyeti'nin çocuk koruma sistemine ve Gençlik Dairesi'ne ilişkin yasal tüm mevzuatlar incelenerek sentezlenmiş ve bu alanda yayımlanmış olan çeşitli kitaplardan, araştırmalardan, makalelerden ve istatistiksel bilgilerden istifade edilmiştir.

1.4. ARAŞTIRMANIN TANIMLARI

Çocukların koruma altına alınma sürecinde yaşadıkları sorunların anlaşılabilir olması için bazı kavramların bilinmesinde fayda vardır. Bu kavramlar;

Çocuk Selametinin Tehlikede Olması (Kindeswohlgefährdung): “Çocuk selametinin tehlikede olması” kavramı hukuki açıdan somutlaştırılmamış bir terim olup, kapsamına dair yasalarda herhangi bir tanımlama yapılmamıştır. Ancak, çocuğun gelişimini önemli ölçüde tehlikeye atan durumların tamamı çocuk selametinin tehlikede olması anlamını taşımaktadır.

Koruma Altına Alma (Inobhutnahme): Alman hukuk sisteminde kullanılan bir terim olup, çocuğun veya gencin refahına yönelik acil bir tehdidin oluşması durumunda Gençlik Dairesi tarafından geçici olarak kabul edilmesini ve barındırılmasını tanımlamaktadır.

Gençlik Dairesi (Jugendamt): Gençlik Dairesi (Jugendamt) Almanya genelinde çocuklara ve gençlere yönelik hizmetleri düzenleyen ve uygulamaya koyan resmi

bir kurumdur. Temel faaliyet alanları; çocukların sağlıklı bir ortamda yetiştirmesini sağlamak ve onları toplumun güçlü bireyleri haline getirmek, gençleri özgüveni yüksek sorumluluk sahibi bireyler olarak hayata hazırlamaktır.

Öncü Kültür (Leitkultur): Herhangi bir tanımı olmamasına karşın Alman kültürünü üstün tutan bir yaklaşımdır. Gençlik Dairesi (Jugendamt), göçmen kökenli ailelerin kültürel farklılıklarını dikkate almak yerine sadece Alman kültürünü öncü kültür (Leitkultur) olarak kabul etmektedir.

Koruyucu Aile (Pflegefamilie): Çeşitli nedenlerden dolayı öz ailesinin yanında bakımları sağlanamayan çocukların eğitim, bakım ve yetiştirilme sorumluluğunu kendi aile ortamında kısa veya uzun süreli olarak üstlenen aile ya da kişiler “koruyucu aile” olarak tanımlanmaktadırlar.

1.5. KAYNAK VE AKADEMİK LİTERATÜR

Araştırmada Almanya Federal Cumhuriyeti’nin çocuk koruma mevzuatının yanı sıra konuya ilişkin Türkçe ve Almanca bilimsel çalışmalar (kitaplar, broşürler, makaleler), istatistiksel bilgiler ve medya haberleri detaylıca incelenmiştir. Ayrıca Almanya Federal Cumhuriyeti’nin Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi’ne sunmuş olduğu raporlardan, Avrupa Parlamentosu’nun ve Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin hazırlamış oldukları inceleme raporlarından, Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı Düsseldorf Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliği’nin hazırladığı bilirkişi raporundan ve diğer uluslararası kuruluşların raporlarından da yararlanılmıştır.

Türkçe literatürde konuya ilişkin araştırmaların sınırlı sayıda olması, araştırmanın teorik açıdan derinlemesine incelenmesini sınırlamıştır. Alman çocuk koruma sisteminin bilinenden daha geniş bir alana sahip olması, çalışmayı bu anlamda önemli kılmıştır. Nitel görüşmelerin Covid-19 yasakları nedeniyle yapılamamış olması araştırmanın derinlemesine incelenmesini sınırlandırmıştır.

Alman çocuk koruma sistemine dair göçmen ailelerin ve çocukların deneyimlerini ele alan akademik araştırmaların sınırlılığı nedeniyle bu araştırma, Almanya Gençlik Dairesi'nin göçmen çocuklara yönelik uygulamalarının çok boyutlu bir eleştirisini içermemektedir ancak literatüre kazanım sağlamak adına önemli bir adımın öncüsü niteliğindedir.

2. BÖLÜM

ALMANYA GENÇLİK DAİRESİ VE ALMAN ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ

2.1. ALMANYA GENÇLİK DAİRESİ

2.1.1. Gençlik Dairesi'nin Tarihçesi

Gençlik Dairesi 19. yüzyılın başlarında kimsesiz ve yoksul çocuklara sosyal yardım yapan bir kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde yoksul ebeveynlere ve çocuklara sınırlı destek sağlanmıştır. Annesi, babası ya da bakacağı kimsesi olmayan çocuklar, bakım kurumlarına veya ailelerin yanına yerleştirilmiştir. Aynı zamanda, çocukların eğitim ihtiyaçlarının dikkate alınması gereği ile genel zorunlu ilköğretim uygulamaya konulmuştur. Ancak bu karar sektörün ve velilerin çıkarlarına aykırıydı. Çünkü sanayideki çocuklar ucuz iş gücü olarak görülüyordu ve aileler geçimlerini sağlamak için çocuklarını çalıştırmak zorunda kalıyorlardı (Mönkes, 2011, s. 2).

Prusya'nın Kültür Bakanı Von Altenstein Prusya'da istismara uğrayan çocukların eğitim gördüğü kurumları kapatmış ve çocukların güvenli şekilde yetişmesine hizmet edecek dernekler kurmuştur. 1839'da Çocuk Koruma Yönetmeliği'ni çıkararak dikkatleri üzerine çekmiştir. Ayrıca kamuda ve özel sektörde çocuk refahı konusunda çalışmalar yapacak yeni kurum ve kuruluşlar oluşturarak çocuk refahına yönelik alanlara odaklanmıştır (Der Tagesspiegel, 04 Haziran 2010).

20. yüzyılın başlarında çocuk refahına yönelik birçok dernek ve kuruluş faaliyete geçmiştir. Mainz ve Breslau, Gençlik Dairesi'ne öncülük eden ilk şehirler olmuştur. 1900-1912 yılları arasında yoksulların bakımına yönelik faaliyetlerden ayrılarak çocukların ve yetimlerin bakımı için ayrılarak kendi komitelerini kurmuşlardır (Mönkes, 2011, s. 14).

1910 yılında Hamburg, 1913 yılında ise Berlin ve Lübeck şehirleri kendi Gençlik Dairesi'ni kurmuştur. 1919 yılında Württemberg şehri Gençlik Refah Yasası'nı çıkarmıştır (Mönkes, 2011, s. 14).

Gençlik Dairesi'nin temeli 14 Haziran 1922 tarihinde atılmış ve 9 Temmuz 1922 tarihinde İmparatorluk Resmî Gazetesi'nde (Reichsgesetzblatt) ilan edilmiştir. Almanya'nın yüksek enflasyona bağlı olarak yaşadığı ekonomik kriz nedeniyle gecikmeli olarak 1 Nisan 1924 tarihinde yürürlüğe giren İmparatorluk Gençlik Refah Yasası (Reichsgesetz für Jugendwohlfahrt-RJWG), günümüz Gençlik Dairesi'nin kuruluşuna yasal ve hukuki bir zemin kazandırmıştır. Yasanın 8. paragrafına göre, Gençlik Dairesi'nin sorumluluğu altındaki bölgelerin sınırları devletin en yüksek makamı tarafından belirlenmektedir (Vatandaş, Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) ve Koruma Altına Alınan Çocuklar, 2014, s. 142).

Polis Teşkilatı'nın bir kolu haline gelen Gençlik Dairesi'nin kontrolü 1933 yılında Nazi rejimi tarafından Belediyelere ve İçişleri Bakanlığı'na devredilmiştir. II. Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle birlikte Gençlik Dairesi'nin yapısı önceki asli haline dönüştürülmüştür.

1947-1953 yılları arasında İçişleri Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren Gençlik Dairesi, 1953 yılında tekrar Belediye yönetime devredilmiştir.

İmparatorluk Gençlik Refahı Yasası (Reichsgesetz für Jugendwohlfahrt-RJWG) 11 Ağustos 1961 tarihinde isim değiştirerek "Gençlik Refahı Yasası (Jugendwohlfahrtgesetz-JWG)" adını almıştır. Bu değişiklik ile gençlerin refahına yönelik yasal haklar getirilmiş ve serbest taşıyıcıların konumları da güçlendirilmiştir.

1 Ocak 1991 yılında Federal Meclis'in Çocuk ve Gençlik Refahı Yasası'nı çıkartmasıyla kurumun yapısı tamamen hizmet odaklı bir otoriteye dönüşmüştür. Böylece; çocuk dostu ortamlarının oluşturulması, gençlerin birçok açıdan desteklenmesi ve aynı zamanda ebeveynlere çocuklarını eğitme konusunda destekler içeren yepyeni bir anlayışa geçilmiş oldu. Bu süreçte; ailenin öncelikle var olan sorunlarını kendi içinde çözmesi, aile bireylerinin alınan tüm kararlara

katılım sağlaması ve dolayısıyla da ailenin özerkliği önem kazanmıştır (Mönkes, 2011, s. 52).

2.1.2. Gençlik Dairesi'nin Anayasal Dayanağı ve Yetkileri

Gençlik Dairesi'nin anayasal dayanağı Almanya Federal Cumhuriyeti Anayasası'nın (Grundgesetz) 6. Maddesi'nde belirtilmiştir. Ebeveynler, çocuklar ve devlet arasındaki davranışları düzenleyen bu maddenin; Birinci bendine göre: "evlilik ve aile devlet otoritesinin koruması altındadır". İkinci bendine göre: "Çocukların bakımı ve eğitimi, ana ve babanın doğal hakkı ve öncelikli yükümlülüğüdür". Üçüncü bendine göre: Çocukların ebeveynlerinin iradesi dışında ailelerinden ayrılması, ancak çocukların kanunen ihmal edilmesi ve ebeveynlerin yükümlülüklerini yerine getirmemesi veya başka sebeplerle mümkün olabilir". (Bundesministerium der Justiz, Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, 1896).

Gençlik Dairesi tüm faaliyetlerini "Çocuk ve Genç İnsanlara Yardım Kanunu" (Kinder- und Jugendhilfegesetz) çerçevesinde yürütür. 24 bölümden oluşan VIII Nolu Sosyal Kanun Kitabı (Sozialgesetzbuch VIII) hükümlerine göre, belediyeler kendi sorumluluk alanına giren tüm illerde ve ilçelerde Gençlik Dairesi'ni kurmakla görevlidirler. Küçük bölgelerde ise sorumluluk kaymakamlıklara verilmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Anayasaya göre devlet, çocukların bakımı ve yetiştirilmesi ile ilgili olarak ebeveynlerin sorumluluklarını ve haklarını kontrol etme yetkisine sahiptir. Bu denetim otoritesine dayanarak 2005 yılında VIII Nolu Sosyal Kanun Kitabı'na (Sozialgesetzbuch VIII) 8-A Maddesi ilave edilmiştir. Bu maddeye göre; aile ve çocuklarla ilgili bir ihbar veya bildiri aldıklarında Gençlik Dairesi derhal harekete geçmekle ve durum değerlendirmesi yapmakla yükümlüdür. Bu değişiklikten önce, ebeveynlerin Gençlik Dairesi'ne başvurma hakları vardı ancak yapılan yasa

değişikliği ile Gençlik Dairesi'nin hali hazırdaki yetkileri daha da genişletilerek çocuk selametinin tehlikeye girmesi durumunda çocuğa doğrudan el konulması mümkün hale getirilmiştir.

Gençlik Dairesi'nin görev ve yetkileri şu şekilde sıralanabilir:

- Ebeveynlerin çocuklarına yönelik davranışlarının devletin denetimine tabi tutulması,
- Çocukların ve gençlerin her türlü tehlikeden korunması (kendi ebeveynleri dahil),
- Ebeveynlerin çocuklarına yönelik eğitim desteğinin yanı sıra evlat edinme, nafaka, velayet ve erişim hakları davalarında danışmanlık hizmeti sunmak,
- Davalara katılım sağlamak ve Aile Mahkemeleri'ne karar vermede yardımcı olmak. Bu durum, VIII Nolu Sosyal Kanun Kitabı'nın (Sozialgesetzbuch VIII) 1. ve 8. Maddelerinde belirtilmektedir.

Gençlik Dairesi'nin ailelere ve çocuklara yönelik önemli yaptırımlar uygulama yetkisi bulunmaktadır. Gençlik Dairesi, acil müdahale kanaatinin oluşması durumunda velilerin iradesine aykırı gelse dahi bir veya birden fazla çocuğu mahkeme kararı beklemeksizin (davaların uzun süreceği varsayımıyla) polis desteğiyle aileden uzaklaştırabilmekte, başka bir koruyucu aileye teslim edebilmekte veya çocuk yurduna yerleştirebilmektedir. Ayrıca, herhangi bir onay prosedürüne gerek olmaksızın çocuğun veya gencin kendi beyanına dayalı olarak ta müdahale edebilmektedir. Çocuklarla ve gençlerle ilgili tüm detayları değerlendiren Gençlik Dairesi aynı zamanda öğretmenleri, doktorları ve klinik personelinin olası davalarda bilirkişiler olarak görevlendirmektedir. Dolayısıyla ailelerin beyanı, bilirkişilerin oluşturduğu raporlar karşısında tamamen desteksiz kalmaktadır.

Bir mahkeme kararı olmadığı halde çocuğa koruma tedbirinin uygulanması durumunda ebeveynler doğrudan Aile Mahkemeleri'ne başvuru yapabilmektedirler. Ailenin aleyhine bir kararın tebliği edilmesi durumunda ise

davanın temyizi için bir aylık süre zarfında Eyalet Yüksek Mahkemesi'ne itiraz edilebilmektedir (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Mahkemelerce açıklığa kavuşturulmamış hukuki sorunların devamı veya temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesi durumunda Federal Yargıtay'a itiraz edilebildiği gibi, Almanya Temel Yasası'nın 6. Maddesi gereğince taraflar bireysel başvuru haklarını kullanarak Anayasa Mahkemesi'ne doğrudan başvuru yapabilmektedirler. Anayasa Mahkemesi'nin nihai kararı ile Almanya'da iç hukuk yolları tükendiği takdirde ise, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 8. Maddesi gereğince Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)'ne başvuru yapılabilmektedir.

Gençlik Dairesi'nin yasal dayanağına ilişkin ebeveynlerin hukuki yükümlülükleri ve hakları iyi bilinmelidir. Velayet sahibi ebeveynler tüm hak ve yükümlülükleri müştereken paylaşmalı ve dahi uygulamalıdır. Ancak bu hak ve yükümlülüklerin uygulanmasında Alman Medeni Kanunu'nun 1627. Maddesinde belirtildiği üzere "çocuğun iyiliği ve selameti" mutlak surette gözetilmelidir. Ebeveynlerin velayete ilişkin hak ve yükümlülükleri müştereken uygulamamaları durumunda ise Alman Medeni Kanunu'nun 1628. Maddesinde belirtildiği üzere velayet hakkının tamamı veya bir kısmı anneye veya babaya tek olarak devredilebilmektedir.

VIII Nolu Sosyal Kanun Kitabı'na (Sozialgesetzbuch VIII) 2005 yılında eklenen 8-A maddesi esasen Gençlik Dairesi'nin yetkilerini genişleten sorunların temel kaynağıdır. Koruma altına alma prosedürünün temel dayanağını teşkil eden bu madde, çocuğun iyiliğinin ve selametinin tehlikeye düşmesi durumunda mahkeme kararını beklemeksizin çocuğa doğrudan el konulmasına olanak sağlamıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013). Bu durum her ne kadar acil durumları kapsayan geçici bir tedbir olsa da ailelere ve çocuklara yönelik yaptırımların uygulanmasında Gençlik Dairesi'ne geniş yetki vermektedir.

2.1.3. Gençlik Dairesi'nin İdari Yapısı

Almanya'da belediyelere ve kaymakamlıklara bağlı olarak faaliyet gösteren Gençlik Dairesi'nin İdari Yapısı "İdari Birim (Amtsteilung)" ve "Gençlik Yardım Kurulu (Jugendhilfeausschuss)" olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Gençlik Dairesi İdaresini belediye başkanı ya da belediye başkanı adına görevlendirilmiş bir müdür yürütmektedir. Gençlik Yardım Kurulu'nun 2/5'ini sivil toplum kuruluşları, geri kalan 3/5'i ise yerel meclis temsilcileri oluşturmaktadır.

Şekil 1: Almanya Gençlik Dairesi'nin İdari Yapısı

Kaynak: Öz çizim

Gençlik Dairesi İdaresi, Gençlik Yardım Kurulu'nun kararlarını uygulayan birimdir. Bu çalışmalar beş alt birim aracılığıyla hizmete sunulmaktadır: Yönetim (Verwaltung), Günlük Çocuk Bakım Merkezi (Kindertagesbetreuung), Genel Teşvik (Allgemeine Förderung), Sosyal Hizmetler (Soziale Dienste) ve Merkezi Bakım Kuruluşları (Zentrale Einrichtungen).

Birim personeli saha görevlilerinden ve idari görevlilerden oluşmaktadır. Yönetim (Verwaltung); kuruma bağlı birimlerin yönetiminden, denetiminden,

organizasyonundan, muhasebesinden, personelinden ve tanıtım işlerinden sorumludur. Diğer birimler ise kurum adına aktif saha çalışmaları yürütmektedirler.

Günlük Çocuk Bakım Merkezi (Kindertagesbetreuung); bakım merkezlerinin işleyişinden, organizasyonundan ve danışma hizmetlerinden sorumludur. Kreş, anaokulu, gençlik merkezi ve etüt merkezinden oluşan gündüzlü çocuk bakım kuruluşlarının faaliyetleri Gençlik Dairesi'nin politikası doğrultusunda devlete, kiliseye ya da özel sektöre bağlı olarak yürütülmektedir. 2017 verilerine göre Almanya'da 762.361 gündüzlü bakım merkezi faaliyet göstermektedir (Statistisches Bundesamt, Kindertagesbetreuung regional 2017 - Ein Vergleich aller Kreise in Deutschland, 2017).

Genel Teşvik (Allgemeine Förderung); gençlere yönelik sosyal projelerin geliştirilmesinden ve yürütülmesinden sorumludur.

Sosyal Hizmetler (Soziale Dienste); çocuk yetiştirme hususunda ailelere danışmanlık hizmetinin sağlanmasından sorumludur. Aile Mahkemelerine yasal gözetimle ilgili bilirkişilik hizmeti vermek, çocukların/gençlerin vesayetini ve kayyımlığını üstlenmek, çocukları koruyucu ailelere yönlendirmek bu birimin sorumlu olduğu diğer alanlardır.

Merkezi Bakım Kuruluşları (Zentrale Einrichtungen); Gençlik Dairesi'ne bağlı yurtların ve bakımevlerinin işletilmesinden ve düzeninden sorumludur. Çocukların ve gençlerin aileleriyle sorun yaşamaları durumunda veya ailelerin çocuklarını eğitmede zorlanmaları durumunda başvurunun yapılacağı kuruluş burasıdır.

Gençlik Dairesi'nin bütçesi çocuklara ve gençlere yönelik hazırlanan projelerin yanı sıra kuruma bağlı yurtların ve bakım merkezlerinin bir kısım giderleri için kullanılmaktadır. 2017 yılı verilerine göre Almanya Gençlik

Dairesi'ne sunulan bütçenin miktarı 36 milyon 539 bin 187 Avro 'dur (Statistisches Bundesamt, Statistiken der Kinder- und Jugendhilfe, 2017).

2016 verilerine göre Gençlik Dairesi'nin bünyesinde sosyal hizmet uzmanı, pedagog, psikolog, eğitimci ve idari memur olarak toplam 585.964 kişi görev yapmaktadır (Statistisches Bundesamt, Statistik der Kinder- und Jugendhilfe, 2016).

2.2. ALMAN ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ

2.2.1. Alman Çocuk Koruma Sistemi'nin Tarihsel Gelişimi

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda Almanya eşi ve benzeri görülmemiş bir siyasi devrim, ekonomik kargaşa ve sosyal değişimlerle karşı karşıya kalmıştır. Ülke genelinde yaşanan birçok soruna rağmen herkesin üzerinde mutabık kaldığı en önemli sorun aile yapısının önlenemez çöküşü olmuştur. Aile yapısında yaşanan çöküş herkesi sarsmış, ordunun başarısızlığına neden olmuş, ekonomiyi içinden çıkılmaz hale getirmiş ve sosyal çatışmayı körüklemiştir. Düşük doğum oranları, yüksek düzeyde boşanmalar ve gayri meşru çocuklar ailelerin ne denli kriz yaşadıklarını anlatmaya yetiyordu.

Genel kanı, Almanya'nın tekrar eski gücüne kavuşmasının ancak ve ancak aile yapısını yeniden güçlenmesiyle mümkün olacağı yönündeydi. Savaş sırasında 20 ila 24 yaş arasındaki erkeklerin ölüm oranı savaş öncesine oranla 12 kat artış göstermiştir. Netice olarak ülkede aile bağı kalmamış yaklaşık 1,2 milyon savaş yetimi sorunu baş göstermiştir. Alman devletinin bu çocuklara aile ortamını oluşturamaması durumunda, çocukların suça karışma riskinin baş göstereceği kanısı hâkim olmuştur (Mouton, 2005, s. 549).

Nazi iktidarı, çocuk koruma politikalarını kendi ideolojisine uygun olarak yapılandırmıştır. Bu doğrultuda çocuk koruma uygulamaları aşırıya kaçmakla birlikte Almanların bir kesimi "Nazi inancı" adı altında kurumsal bakım hizmetlerini

radikalleştiren bazı uygulamalar geliştirmiştir. Kindler, çocuk korumaya yönelik öjenik ve ırkçı anlayışın çocukları "son derece ihmal edilmiş ve istismar edilmiş (verwahrlost)" olarak tanımladığını belirtmiştir (Kindler, Kinderschuttsysteme, 2012, s. 267).

Mouton'a göre Naziler çocuk refahını kendi ideolojileri doğrultusunda tekelleştirmişlerdir. Devlet, ilk etapta hayır kurumlarına yapılan tüm ödemeleri keserek kendi programını oluşturmuştur. Naziler, devrimin geleceği için çok önemli gördükleri ırk meselesini devlet politikasının en tepesine dahil etmişler ve "saf ırk" kategorisine giren gençlerin tek sorumluluğunun Nazi devletinde olduğunu, dolayısıyla da bu gençlerin devlet programlarına uygun bir şekilde korunması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Bununla da yetinmeyip devlete ait kaynakların yalnızca saf ırk kategorisindeki gençlerin ulusal topluma dahil edilmelerini sağlamak için kullanılması gerektiğinde ısrarcı olmuşlardır. Gençlik departmanlarının Nazi politikalarıyla uyum sağlaması için çalışmalar yapılmıştır. Nasyonal sosyalistler, evlat edinmelerin ırksal olarak ele alınmasını ve "saf ırk" özelliği taşıyan çocukların özellikle "saf ırk" özelliğine haiz ailelerin bünyesinde yetiştirilmesini dayatmışlardır. Sürecin takibini de kendilerine ait ırkçı kurum olan Sosyalist Halkın Refah Kurumu'nda yürütmek istemişlerdir (Mouton, 2005, s. 546).

Naziler, Alman halkını ırk eğitime tabi tutmaya yönelik çeşitli programlar düzenleyerek ırksal nüfus temizliğin ilk adımı için evlilik, boşanma ve doğum üzerinde katı kontroller uygulamışlardır. Nazilerin evlat edinecek ebeveynlerin çocuklarının tamamının sarışın ve mavi gözlü olması, ebeveynlerin ise üst soy olan Nordik ırkından gelmesi yönündeki ısrarını kabul etmeyen Protestan kilisesinin yetkilileri 1937 yılında bu duruma itiraz etmişlerdir (Mouton, 2005, s. 559). "Aryan" ırkından olmayan çocukların evlat edinme hizmeti alması zorlaştırılmıştır. Nazi Almanyası kendi istekleri doğrultusunda ülke genelinde faaliyet gösterecek evlat edinme merkezlerini oluşturarak diğer tüm merkezlerin kendi standartlarına göre hizmet etmesini sağlamıştır. 1938 yılı itibarıyla Gençlik Dairesi'nin evlat edinme işlemleri sonlandırılmış ve tüm çocuklar Nasyonal Sosyalist Evlat Edinme Merkezi'ne yönlendirilmiştir. Ayrıca, sosyal

hizmetlerin önemli bir bölümünü üstlenen dini kuruluşlar da bu hizmetten menedilmiştir (Mouton, 2005, s. 559). Nazi dönemi çocuk koruma politikasının kendi amaç ve istekleri doğrultusunda tasarlandığı açık bir şekilde görmek mümkündür.

1949-1989 yıllarını kapsayan dönemde (Doğu Almanya) yaşanan çocuk istismarları sosyalist olmayanların bir sorunu olarak kabul edildiği için çocuk korumaya yönelik herhangi bir söylemin varlığına rastlamak mümkün değildir. Çocuk istismarının toplumsal bir sorun olarak kabul edildiği durumlarda yaşananların izahı anne ve babanın psikopatolojik yatkınlığı ile açıklanmıştır. Toplumsal bir sorun olarak kabul edilen çocuklar ve gençler ise kurum bakımına yerleştirilmekteydi. Kurumlara yerleşen çocuklara ve gençlere acımasız ve çok katı uygulamaların yapıldığı vurgulanmaktadır (Kindler, Kindesschutzsysteme, 2012, s. 267).

II. Dünya Savaşı sonrasında çocukları kurumlara yerleştirmeye yönelik kriterlerde bir değişim olmamıştır. Çocuk korumanın odak noktası çocukları "son derece ihmal edilmiş ve istismar edilmiş (verwahrlost)" olarak tanımlamaya devam etmiştir. Çocuk korumaya ilişkin özellikle II. Dünya Savaşı öncesinde yazılan kitaplar, kurum bakımındaki çocukların ve gençlerin maruz kaldıkları şiddeti gün yüzüne çıkarmıştır. Bu konuda bir araştırma yapan Kuhlman, 1960'lı yılların sonuna kadar fazlaca bir ilerlemenin kaydedilmediği sonucuna varmıştır (Kindler, Kindesschutzsysteme, 2012, s. 267).

Alman çocuk koruma sisteminin modernleştirilmesine ilişkin ilk adım 1970'li yılların başında atılmıştır. Büyük şehirlerde kurulan çocuk koruma merkezleri bir anlamda yeni sistemi şekillendirmiştir. Bu merkezlerde kapsamlı hizmetler sunulmuş ve müracaatçılar mahkeme süreçlerine karşı korunmuştur. Bu yaklaşım tarzı çocuk refahı alanında faaliyet gösteren kurumların iş birliğini teşvik etmiş, aynı zamanda ailelere sunulan danışmanlık ve pedagojik hizmetlerin yanı sıra kurum bakımı alanında köklü değişikliklere yön vermiştir.

Çocukların maruz kaldıkları fiziksel ve cinsel istismarlar çocuklara uygulanan kötü muamele türleri olarak bu dönemde önem kazanmıştır. Bu durum

aslında çocuk istismarının yalnızca bir cezai kovuşturma olmadığını, bilakis bir çocuk koruma gerekçesi olduğunu açıkça göstermiştir. 1980'li yıllardan sonra çocukların fiziksel istismarına ilişkin kovuşturmanın daha az etkili olduğu kanıtlanmış, böylece “ceza yerine yardım (*Hilfe statt Strafe*)” anlayışı sloganlaştırılmıştır (Kindler, Kindesschutzsysteme, 2012, s. 267).

Bu dönemin önemli dönüşümlerinden birisi, ihmal edilen çocuklara ve ailelerine nasıl davranılacağı ve ne tür hizmetlerin kendilerine sağlanacağı hususunda otoriter anlayışın yerine olumlu ilişkilerin, ortak hedeflerin ve yardımların öneminin vurgulanmış olmasıdır. Sosyal hizmet alanında görevlendirilen birçok uzmanın yanı sıra koruyucu aile uygulamasını tercih edenlerin sayısında önemli bir artış olmuştur. Ancak, bu dönemde koruma altına alınan 18 yaş altı çocukların sayısında da büyük artış yaşanmıştır. Öyle ki; 1970'li yıllarda her 10000 çocuktan 83'ü koruma altına alınırken, 1980'li yıllarda ise her 10000 çocuktan 93'ü koruma altına alınmıştır (Kindler, Kindesschutzsysteme, 2012, s. 267).

Bu durumun neticesinde Federal Çocuk ve Gençlik Refahı Kanunu (Kinder- und Jugendhilfegesetz) 1990/1991 yılında yeniden düzenlenmiştir. Kanun; ebeveynlere geniş bir hizmet yelpazesinden yararlanma hakkının yanı sıra çocukların refahını arttırmaya yönelik çocuklara ve ailelerine yardımda bulunma zorunluluğunu getirmiştir. Kanun çerçevesinde hizmet sağlayıcılarla hizmet alıcıları arasındaki iş birliği kavramı vurgulanmış, sağlanacak yardımlarla ilgili sürecin planlanmasında ve izlenmesinde ebeveynlerin ve çocukların tam katılımlarını kurala bağlamıştır. Aynı zamanda kanun (paragraf 8, 3. Bölüm), koruma ve refah hususunda dengeyi sağlamak üzere sosyal hizmet uzmanlarını yetkilendirmiştir. Çocukların tüm ihtiyacı açık bir şekilde ebeveynlerin yükümlü oldukları hakların da önüne konmuştur. Bu manada devlet çocuğun koruyucusudur.

Nihai olarak 2012 yılında Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığı yeni düzenlemelerle birlikte Federal Çocuk Koruma Kanunu'nu çıkarmıştır. Kanunun amacı ise; önlemeyi güçlendirmek, Gençlik Dairesi'nin, sağlık kuruluşlarının ve diğer sistemlerin aralarında iş birliğini tesis etmektir.

Kanun aynı zamanda bir çocuğun selametinin tehlike altında olabileceği şüphesinin oluşması halinde Gençlik Dairesi'nin ev ziyaretini yapmasını zorunlu kılmıştır (BMFSFJ, 2012).

2.2.2. Alman Çocuk Koruma Mevzuatı

Alman İmparatorluğu 1896 yılında Medeni Kanunu'na (Bürgerliches Gesetzbuch) ebeveynlerin ve devletin müdahale haklarını düzenleyen bir bölüm (§ 1666) eklemiştir. Bu tarihten önce Almanya'nın bazı eyaletlerinde devletin müdahalesini düzenleyen, aynı zamanda çocukların ve ergenlerin suç teşkil eden davranışlarının yanı sıra sürekli maruz kaldıkları ihmali ve istismarını listeleyen birtakım yasaların var olduğu bilinmektedir. Ayrıca bu yasalarda çocuk işçiliğine yönelik düzenlemeler, işlenen suçlarla mücadele için uygulanacak yöntemler, çocukların yatılı kaldığı yurtların ve koruyucu ailelerin denetimine ilişkin hükümler de yer almaktaydı.

Çocuk istismarı davalarının yargıya intikalinde verilen hükümler fiziki saldırı olarak düzenlenmiştir (Kindler, Kindesschutzsysteme, 2012, s. 267). Alman Medeni Kanunu'nun (Bürgerliches Gesetzbuch) 1666. Bölümü'nde; babanın kötü davranışları neticesinde çocuğun refahının tehlikeye girmesi, çocuğun devlet tarafından korumaya alınmasında gerekçe olarak belirtilmiştir. Kanunda babaya yapılan atıf, yasa koyucunun babayı ailenin reisi olarak kabul etmesidir.

Nazi diktatörlüğü döneminde mahkemelerin çocukların korunmasına ilişkin verdikleri karar dikkat çekicidir. Verilen kararlar çocuğun savunmasızlığına dair alanı genişletmiştir. Örneğin; bir Alman baba çocuğunun Yahudi bir ailenin yanında yaşamasını talep etmesi durumunda veya çocuğunu Hitler Gençliği 'ne (Hitlerjugend) üye yapmaması durumunda, çocuğun tehlikeye maruz kaldığı gerekçe gösterilerek yargı süreci başlatılırdı (Kindler, Kindesschutzsysteme, 2012, s. 270).

II. Dünya Savaşı sonrasında oluşturulan Temel Kanunda (Grundgesetz) çocuğun refahının tehlikeye atılması çok daha sınırlı bir şekilde ele alınmıştır. Buna göre, Almanya'nın en yüksek mahkemesi olan Federal Adalet Divanı (Bundesgerichtshof), çocuğun refahının tehlikeye atılmasını "çocuğun veya ergenin zarar göreceğinin yüksek derecede kesin olarak öngörülebileceği davalarla" sınırlandırmaktadır. Bu durum çocuğun risk altında olup olmadığını öngörmediği gibi, gelecekte oluşabilecek zararlara karşı da yetersiz kalmıştır.

1990 yılında çıkarılan Çocuk ve Gençlik Refahı Yasası ile çocukların korunmasında önemli bir yer tutan VIII Nolu Sosyal Kanun Kitabı (Sozialgesetzbuch VIII) yayımlanmıştır. Bu yasa ile ebeveynlerin çocuğun yüksek yararını sağlayamadığı durumlarda çocuk koruma müdahalesi öncesi sorunların ele alınabilmesini sağlamaktadır.

İlerleyen süreçte birçok eyalette cereyan eden çocuk ihmali ve istismarı hadiselerine Gençlik Dairesi doğrudan müdahil olmuştur. 2005 yılında Sosyal Kanun Kitabı'na (Çocuk ve Gençlik Refahı Kanunu) eklenen 8-A Maddesi ile Gençlik Dairesi'nin yetki alanı genişletilerek istismara uğrayan veya ihmal edilen çocukları ve gençleri ailelerinden uzaklaştırma hakkı tanınmıştır. Yetki alanı genişletilen Gençlik Dairesi'nin olası acil durumlarda Aile Mahkemesi'nin vereceği kararı beklemeksizin çocuklara müdahale etmesiyle vaka sayısında önemli bir artış yaşanmıştır. Yasa değişikliği öncesinde ise Gençlik Dairesi'nin çocuğa el koyma girişimine ebeveynlerin itiraz hakkı bulunmaktaydı.

Adalet Komisyonunun önerisi üzerine 2008 yılında Alman Medeni Kanunu'nun (Bürgerliches Gesetzbuch) 1666. Bölümü'nde değişikliğe gidilmiştir. Çocuğun genel durumuna mahkemelerin bütüncül olarak bakması gerekçe gösterilerek çocuğun olası nedenlerle tehlikeye girmesine dair liste yasadan çıkarılmıştır (Kindler, Kinderschutssysteme, 2012, s. 271).

Çocuk koruma sisteminin odak noktasını oluşturan "çocuğun selametinin tehlikede olması" kavramı bir sorun yumağı olarak büyümeye devam etmektedir. Bu kavram üzerinde fikir birliği olmamasına rağmen devlet müdahalesine yasal bir zemin sağlanmaktadır. Almanya'daki yasal düzenlemelerin diğer kültürlerle

aynen uygulanıyor olması göçmen aileler açısından büyük bir sorun teşkil etmektedir.

2.3. ÇOCUK SELAMETİNİN TEHLİKEDE OLMASI KAVRAMI

Alman çocuk koruma sisteminde çocuğun güvenliği çok yüksek bir önceliğe sahiptir. Dolayısıyla çocuğun selametini tehlikeye düşüren belirtilerin oluşması durumunda çocuğun korunmasına ilişkin işlem derhal başlatılmaktadır.

Alman Anayasa Mahkemesi çocuğun selametinin tehlikeye girmesi durumunu “çocuğun gelişimini gözle görülür şekilde bozan veya gelişimine zarar veren mevcut tehlike” şeklinde tanımlamıştır (Bundesministerium der Justiz, Bürgerliches Gesetzbuch, 1896). Her ne kadar bu kavram yasalarda açık bir şekilde ifade edilmemiş olsa da yasal bir tanımının olmadığı anlamını taşımaz. Bu husus, bir çocuğun selametinin risk altında olup olmadığına dair karar vermede yön gösteren bir kuraldan ibarettir. Tanımlamanın yerine, genel anlamda vakaya ilişkin bütüncül bir değerlendirmeyi kapsamaktadır.

Yasalarda çocuk selametinin tehlikesine ilişkin spesifik veriler açıklanmamaktadır. Müdahale göstergeleri bireysel vakaların değerlendirilme şekline bağlı olarak değişebilmektedir. Çocuğun selametine yönelik olası bir tehdidin oluşması durumunda vaka süreçlerinde birçok farklı görev söz konusu olabilmektedir. Genel kabule dayalı bir kategori bulunmamasına rağmen bu kapsamda aşağıdaki değerlendirme kriterleri kullanılmaktadır (Galm & Derr, 2011, s. 27):

- Çocuğun güvenliğini sağlamaya yönelik müdahale gerekliliğinin değerlendirilmesi,
- Çocuk selameti tehlikesine ilişkin iddianın/şüphenin açıklığa kavuşturulması,

- Stratejik bir yardım planının temeli olarak ebeveyn yeterliliklerinin belirlenmesi veya çeşitli gelişim alanlarındaki ebeveyn eksikliklerinin belirlenmesi,
- Gelecekte olası çocuk selameti tehdidine yönelik orta vadeli riskin değerlendirilmesi,
- Çocuğun korunmasından sorumlu kişinin değişim isteğine dayalı gücünün değerlendirilmesi.

Aile Mahkemesi ve Gençlik Dairesi çocuk koruma sisteminde yetki sahibiydiler, lakin çıkarılan kanunlarla birlikte eğitim ve sağlık alanındaki çocuk koruma görevlileri de sisteme dahil edilmiştir. Çocuk ihmal, cinsel istismar, fiziki ve psikolojik kötü muamele çocuk selameti tehlikesini oluşturan türler olarak kabul edilmektedir. Bunlara ilave olarak aile içinde yaşanan şiddet, çocuk selametini tehlikeye atan diğer bir tür olarak tartışılmaya devam etmektedir (Galm & Derr, 2011, s. 27).

Çocuk koruma kavramı Almanya’da dar ve geniş bir anlama sahiptir. Dar bir perspektiften bakıldığında çocuk koruma, çocukların güvenliği açısından risk oluşturan vakaların tespiti ve tedavisi ile ilgili faaliyetlerdir. Geniş bir perspektiften bakıldığında ise çocuk koruma, anne ve babalara ihtiyaç duymaları halinde ebeveynlik konusunda psikososyal desteğin sağlanmasıdır. Ailelerin genel çoğunluğunun çocuklarına kötü muamelede bulunmadıkları bilinse dahi, verilen psikososyal destekler çocuk selameti tehlikesini önlemeye yardımcı olabilmektedir (Kindler, Kinderschuttsysteme, 2012, s. 267).

Ebeveynlikte çeşitli güçlüklerle maruz kalan aileler yasalara göre Gençlik Dairesi’nin sunmuş olduğu hizmetlerden yararlanma hakkına sahiptirler. Bu nedenle ebeveynlere sağlanan psikososyal destekler, çocuğun yüksek yararına yönelik oluşabilecek tehditleri bertaraf edebilir.

Koruma müdahalesindeki maliyetlerin yükselişi nedeniyle çocukların ailelerinden uzaklaştırılması en son seçenek olarak değerlendirilmektedir. Çocuğun herhangi bir hayati tehlikesinin bulunmaması durumunda sosyal pedagoglar aracılığıyla ailelere ihtiyaç duyacakları psikososyal destekler sağlanmaktadır. Gençlik Dairesi bu durumun bir neticesi olarak göçmenlerin

kültürel kimliğini, değerlerini ve dillerini dikkate almak suretiyle hizmet sağlamaktadır.

2.4. KORUNMA İHTİYACI OLAN ÇOCUKLARA HİZMET SUNMA ŞEKLİ VE HİZMET YÜKLENİCİLERİ

Almanya'nın en önemli alanlarından birisini teşkil eden çocuk koruma hizmetleri, 19. yüzyılın sonlarına doğru ilk önce sivil toplum kuruluşları ve daha sonra belediyeler aracılığıyla yürütülmüştür. Devletin büyük ölçüde finansman sağladığı bu kurumlar, Almanya'nın çocuk ve gençlik refahını şekillendirmiştir. Weimar Cumhuriyeti'nin başlangıcından itibaren tüm şehirlerde ve ilçelerde faaliyet gösteren Gençlik Dairesi öncülük ve koordine edici rol üstlenmiştir.

Almanya'da Federal Aile, Yaşlılar, Kadınlar ve Gençlik Bakanlığı, çocuk ve gençlik refahı mevzuatının temel bakanlığıdır ve bakanlığın önemli görevlerinden birisi de çocukların ve gençlerin federal düzeyde korunmasıdır. Bakanlığa bu görevin ifasında “Ulusal Gençlik İşleri Kurulu (Bundesjugendkuratorium)” tarafından danışmanlık hizmeti sağlanmaktadır. Ulusal Gençlik İşleri Kurulu; siyaset, sivil toplum kuruluşu, bilim ve yönetim alanlarında uzman olan 15 kişiden oluşmaktadır (Bundesjugendkuratorium, 2003).

Almanya'da çocuk koruma alanıyla ilgili olan diğer bakanlıklar şu şekildedir: Federal Adalet Bakanlığı, Federal İçişleri ve Yurt Bakanlığı, Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı, Federal Sağlık Bakanlığı.

2.4.1. Korunma İhtiyacı Olan Çocuklara Hizmet Sunma Şekli

Güçlü Katolik gelenekleri bulunan Almanya'nın sosyal politikaları “yerindenlik” ve “yardımlaşma” ilkeleri çerçevesinde oluşturulmuştur. “Yerindenlik” ilkesi; politik, ekonomik ve sosyal alanlardaki faaliyetlerin yerel düzeyde sunulmasına olanak sağlarken; “yardımlaşma” ilkesi; devlet ile

vatandaşı sigorta ve vergi sistemi üzerinden sözleşmeye dayalı bir ilişkiyle birbirine bağlamaktadır (Baistow & Wilford, 2000, s. 343).

Batılı ülkelerde devletin sosyal hizmetleri dağıtıcı rolü zamanla değişim göstermiş ve yerini sosyal hizmetlerin dağıtımını düzenleyen role bırakmıştır. Akbaş'a göre devletin bu alandan çekilmesi neticesinde oluşan sosyal piyasada düzeni koordine eden yapılar olarak sivil toplum kuruluşları yerini almıştır. Almanya bu alanda öne çıkan ülkelerin başında gelmektedir (Akbaş, 2010, s. 21).

Almanya'da çocuk koruma sistemi, yetkilendirme ve kültürel etkiye dayalı bir organizasyon modeline sahiptir. Bu modele göre sosyal hizmetlerin yürütülmesi, sistem üzerinden sağlanan yetki devriyle birlikte hükümet dışı organizasyonlar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir (Vatandaş, Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) ve Koruma Altına Alınan Çocuklar, 2014, s. 139).

Hizmetlerin finansmanı devlet tarafından sağlanmaktadır. Kamu hizmeti sunumunun payı oldukça düşüktür. Yatılı kuruluşların %67'si hükümet dışı organizasyonlar tarafından işletilmektedir ve personelin %61'i yine bu kuruluşlarda görevlidir. Kâr amacı güden sektörlerin hizmet payı oldukça düşüktür (yatılı kuruluşların sayısı %1,5 ve istihdam edilenlerin sayısı %5,8) (Yaman, 2018, s. 26).

2.4.2. Hizmet Yüklenicileri

Almanya genelinde yerel düzeyde örgütlenmiş olan çocuk koruma hizmetleri yetkilendirme esasına dayalı olarak sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği çerçevesinde Gençlik Dairesi tarafından koordine edilmektedir.

Gençlik Dairesi, çocukların ve gençlerin korunmasını denetleme ve çocuk selameti tehlikesi vakalarını açıklığa kavuşturmakla görevlidir. Gençlik Dairesi'nin kararları doğrultusundaki hizmetler genel olarak akredite edilmiş sivil toplum kuruluşları tarafından sağlanmaktadır.

2.4.2.1. Kamu Hizmeti Yüklenicileri

Kuruluşu devlet tarafından gerçekleştirilen kamu hizmeti yüklenicileri kamu hukuku esasına göre değerlendirilmekte olup, yönetim merkezi eyaletler ve yerel yönetimler arasında paylaştırılmıştır. Kamu hizmeti yüklenicilerine ilave olarak vakıf hizmeti sağlayan kuruluşlar da kamu hukuku esasına göre değerlendirilmektedir.

Almanya'da devlet tarafından kurulmuş çok az sayıda çocuk bakımı yüklenicisi bulunmaktadır. Çünkü devlet, hizmeti sağlamaktan ziyade düzenleyici ve aynı zamanda denetleyici konumundadır. Sistemin mantığı ve işleyişi bu şekildedir.

2.4.2.2. Sivil Toplum Yüklenicileri

Almanya'daki sivil toplum yüklenicileri refah kurumları içinde özel hukuk kapsamına göre değerlendirilen özerk yapılı hizmet sağlayıcılardır. Bu yükleniciler;

- Diakonisches Werk der EKD (Evangelist Refah Kurumu) / kuruluş yılı 1849
- Deutsches Rote Kreuz (Alman Kızılhaç'ı) / kuruluş yılı 1853
- Deutscher Caritasverband (Katolik Refah Kurumu) / kuruluş yılı 1897
- Zentralwohlfahrtsstelle der Juden in Deutschland (Yahudi Refah Kurumu) / kuruluş yılı 1917
- Arbeiterwohlfahrt (Çalışan Refahı) / kuruluş yılı 1919
- Deutscher Paritätische Wohlfahrtsverband (Alman Refah Kurumu Birliği) / kuruluş yılı 1924
- Religionsgemeinschaften (Dini Topluluklar)

Katolik Kilisesi'nin kuruluşu olan "Deutscher Caritasverband (Katolik Refah Kurumu)" ile Evangelist Kilisesi'nin kuruluşu olan "Diakonisches Werk Diakonisches Werk der EKD (Evangelist Refah Kurumu) Almanya'nın bakım sisteminde öne çıkan iki temel yüklenici konumundadırlar. Dini kurumlar eski çağlardan bu yana yetimlerin, dulların, yaşlıların ve yoksulların desteklenmesinde

etkin rol oynamaktadırlar. Almanya bu geleneği devam ettirmiş ve Krallık döneminde devlet, refah hizmetlerinin sağlanması için kiliseyle bir anlaşma yapmıştır. Anlaşmaya göre devlet refah hizmetlerini finanse eden ve denetleyen konumdadır, kilise ise refah hizmetlerini sunan konumdadır (Çağlar, 2015, s. 147).

2.5. İHBARLAR VE ÇOCUKLARIN KORUMA ALTINA ALINMA SÜRECİ

Almanya Gençlik Dairesi anayasal hakkı gereği çocukların bakımını ve yetiştirilmesini denetlemekten sorumludur ve gerek duyması halinde ailelere doğrudan müdahale yetkisine sahiptir. 2005 yılında Sosyal Güvenlik Kanunu'nun Yedinci Kitabına yeni bir madde eklenmek suretiyle Gençlik Dairesi'nin mevcut yetkileri daha da güçlendirilmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013). Eklenen yeni maddeye göre Gençlik Dairesi'ne bir ihbar ya da bildirimin ulaşması durumunda kurumun derhal harekete geçmesi ve durum değerlendirmesi yapma zorunluluğu bulunmaktadır. Bu yasa ile Gençlik Dairesi'nin yetkileri/sorumlulukları genişletilmiş ve dolayısıyla da iş yükü önemli ölçüde artmıştır.

İhbar ve bildirimlere karşı sergilenecek tutumlar vakadan vakaya değişmektedir. Gençlik Dairesi, çocuk selametinin tehlikeye atılması durumunda yasal olarak müdahale hakkını kullanma yetkisine sahip olsa dahi, Sosyal Kanun Kitabı'nın 37. Maddesi öncelikli olarak çocuk ile aile arasındaki sorunların çözüme kavuşturulmasının gerekliliğine işaret etmektedir. Gençlik Dairesi ancak ailenin sorunları çözmemesi durumunda çocuğu aileden uzaklaştırma yetkisine sahiptir. Aynı maddeye göre bir çocuk kendi ailesinden alınıp bakımevine veya koruyucu ailenin yanına yerleştirilse dahi, çocuğun yüksek yararı için ailenin Gençlik Dairesi ve koruyucu aile ile yetkilileriyle ortak hareket etmesi elzemdir (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Gençlik Dairesi genel olarak mahkeme süreçlerinde ortaya çıkan velayet sorunlarında, aile içinde yaşanan şiddet vakalarında, ebeveynlerin bağımlılık

tedavisi görmeleri veya hapisle cezalandırılmaları durumunda çocuk hayatının tehlikeye atılmasını önlemek amacıyla müdahalede bulunmaktadır.

Gençlik Dairesi sorun teşkil eden çocuğa ilişkin aileden gelen ihbar veya talep doğrultusunda harekete geçerek çocuğa ve aileye destek olmaktadır. Kuruma iletilen sözlü veya yazılı şikayetlerin güvenilirliği gözetilmeksizin denetim süreci yasal olarak başlatılmak zorundadır. İsimsiz ve delilsiz şikayetler de işleme alınmaktadır. Belediyelerin ve kaymakamlıkların web sitelerinde ihbara yönelik formlar yayınlanmaktadır. Ancak herhangi bir teyide ve kontrole tabi tutulmadan doğrudan işleme konulan asılsız ihbarlar çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Çocukları maruz kaldıkları tehlikeden kurtarmayı amaçlayan bu düzenleme çoğu zaman aileleri ve çocukları zor durumda bırakmaktadır. Çocuğun koruma altına alınmasıyla birlikte başlayan soruşturma sürecinin zamanla karmaşık bir hal alması tüm tarafları adeta çıkmaza sürüklemektedir.

Almanya'nın Çocuk Koruma Kanunu'nda belirtildiği üzere çocukların kişisel verilerine erişim hakkı bulunan aile danışmanı, öğretmen, sosyal çalışmacı, psikolog, doktor, ebe vb. meslek gruplarının kişisel verileri korumaları ve başkalarına aktarmamaları esastır. Ancak çocuğun hayatına dair tereddütün oluşması durumunda isim belirtilmeksizin Gençlik Dairesi'nden destek alabilirler, çocukla ve ebeveynle iletişime geçmek suretiyle gözlemlenen sorunların giderilmesi için talepte bulunabilirler. Çocuğun devam eden sorununa ebeveynlerin duyarsız kalması veya çözümü noktasında bir iş birliğine yanaşmaması durumunda ise bu meslek gruplarının Çocuk Koruma Kanunu'nun 4. Maddesinin 3. Paragrafı uyarınca şikâyetle bulunma hakları vardır. Meslek gruplarının tüm çabalarına rağmen çocukta ve ebeveynde bir gelişme kaydedilmemesi durumunda verilerin korunmasına dair yükümlülük sona ermekte ve ihbar zorunluluğu doğmaktadır.

İhbarlar daha çok kreş/anaokulu öğretmenleri ile polis ve sivil halk (aile bireyleri/yakınları, komşular, çocuğun arkadaşları ve aileleri) tarafından yapılmaktadır.

Çocuğun davranışında gözlemlenen tutarsızlıklar, ailesine yönelik serzenişler, maruz kaldığı fiziksel semptomlar (vücutta yara izleri/morluklar vb.), okul devamsızlığı gibi sebepler dolayısıyla çocuğun ya kendisi tarafından ya da bir başkası tarafından Gençlik Dairesi'ne ihbarlar yapılmaktadır.

İhbarlar iki farklı kategoride gerçekleşmektedir. “Hafif İhbarlar” sınıfına giren birinci kategorideki ihbarlar ailevi yükümlülüklerin yerine getirilmemesi neticesinde çocuk سلامتini tehlikeye atan durumları kapsamaktadır.

“Ağır İhbarlar” sınıfına giren ikinci kategorideki ihbarlar ise ailenin çocuğa yönelik uyguladığı fiziki ve ruhsal suçları (istismar, taciz, şiddet vb.) kapsamaktadır. Çocuğun bizzat kendisi tarafından yapılan ihbar da yine bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu durumda çocuk ivedilikle koruma altına alınmakta ve ardından ailesi bilgilendirilmektedir. Çocuklarla doğrudan muhatap olabilen öğretmenler ve çocuk gelişimcileri de çocuğun “hafif ihbar” niteliğindeki şikayetini kendilerince “ağır ihbar” olarak niteleyip Gençlik Dairesi'ne bildirimde bulunabilmektedirler.

Gençlik Dairesi'ne bağlı olarak çalışan Sosyal Hizmetler Birimi'nde ihbarların şekline göre eylem planı oluşturulmaktadır. Öncelikle ihbarların içeriği değerlendirilmekte, ardından ihbarların nedenine bağlı olarak çocukların سلامتi doğrultusunda gereken adımlar atılmaktadır. Gençlik Dairesi bu süreçte haber vermeksizin ev ziyaretleri yapmaya ve hatta aileleri bilgilendirmeksizin çocukları koruma altına almaya yasal olarak yetkilidir. Hafif ihbar durumunda Gençlik Dairesi öncelikle aile ile çocuk arasındaki sorunların çözümüne yönelik adım atabilmektedir. Bu durumda aileye destek amacıyla danışmanlık ve yardım hizmetleri sunulmaktadır. Rutin işlemler çerçevesinde çocuğun ev ortamı, ailenin gelir durumu, ebeveynlerin psikolojisi, çocuğun ebeveynleri ile olan iletişimi genel bir değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Çocuğun سلامتine ilişkin bir tehlikenin veya çocuğun bakımına ilişkin bir ihmalin tespiti durumunda kurumun müdahalesi kaçınılmaz olmaktadır.

Ağır ihbarın yanı sıra çocuğun başvurusu kendisinin yapması durumunda da soruşturmaya ihtiyaç duyulmaksızın çocuk koruma altına alınmaktadır.

Aslında bu uygulama bir hak olmaktan ziyade Gençlik Dairesi'nin yasal bir yükümlülüğüdür. Çünkü çocuğun tehlikeli ortamdan olabildiğince çabuk kurtarılması kurumun asli bir görevidir. Şiddete ve istismara maruz kalan çocuklar okul veya kreş çıkışında da koruma altına alınabilmektedir. Böyle bir durumda Gençlik Dairesi'nin aileyi araması ve bilgilendirmesi zorunludur.

Bu uygulamaya ailenin itiraz etmesi ve aynı zamanda soruşturma talebinde bulunması halinde Gençlik Dairesi en geç yirmi dört saat içinde mahkeme sürecini başlatmak zorundadır. Çok geniş yetkilerle donatılan Gençlik Dairesi'nin keyfi uygulamalarına rağmen ailelerin öncelikli olarak kurum ile temasa geçmek yerine mahkeme sürecini tercih etmeleri süreci olabildiğince zorlaştırmaktadır. Bu gibi durumlarda ailelerin sağduyulu davranmaları ve başta Türk konsoloslukları olmak üzere alanında uzman kişilerin desteğiyle hareket etmeleri çok önemlidir.

3. BÖLÜM

TÜRK KÖKENLİ AİLELERİN ALMAN ÇOCUK KORUMA SİSTEMİ İLE ETKİLEŞİMLERİ VE YAŞADIĞI SORUNLAR

3.1. ÇOCUK KORUMA SÜRECİNDE AİLELERE SUNULAN HİZMETLER

Muhafazakâr rejimlerde erkeklerin istihdamı esas alınırken, kadınlar ailelerine bakmakla yükümlü kılınmıştır. Avrupa ülkeleri 1960'lı yıllarda işgücü açığı ile karşılaşınca kadın istihdamını teşvik etmek yerine yabancı devletlerden misafir işçi talebinde bulunarak ülkelerindeki erkeklerin evin geçiminden sorumlu oldukları bir modeli pekiştirmiş oldular (Morel, 2006, s. 4).

İşçi göçü Avrupa'nın nüfus kompozisyonunu önemli ölçüde etkilemiştir. Farklı dillere ve kültürlere mensup toplulukların kabul edilmesi ve birlikte yaşam sürdürülmesi Avrupa'nın kendine özgü geleneğini adeta ters yüz etmiştir. Avrupa ülkeleri bu duruma kayıtsız kalmayıp sınıfsal farklılıkların tamamını dışlayan önlemler geliştirmiştir. Ötekileştirilen yabancıları sosyal uyumu sağlayamadıkları gerekçesiyle yaftalamışlardır. Sınıfsal ayrımı görmezden gelen Avrupalı liderler tüm sorunların ana kaynağı olarak gördükleri yabancı kültürleri reddetme noktasında mutabık kalmışlardır (Akbaş, 2010, s. 4-5).

Almanya Federal Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'ne sunmuş olduğu ülke raporunda; yabancı uyruklu kişilerin kimliklerinin korunmasına yönelik özel bir hükmün bulunmadığı, ülkelerindeki yabancı kökene mensup kişilerin yaşam ve kariyer açısından iyi derecede Almanca dil bilgisine sahip olmalarının kendi anadillerinin korunmasından daha önemli olduğu vurgulanmıştır (Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi, 2001, s. 33). Rapordan anlaşıldığı üzere, kültürel kimliğin korunmasından ziyade materyalist anlayış ön plana çıkmaktadır.

Batı toplumuna uyum sürecinde Türk göçmenler çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bunun nedeni ise, Alman toplumunun başta Türk işçileri olmak üzere diğer misafir işçilere sergiledikleri tutumlardır.

Göç süreci ekonomik, sosyal ve psikolojik birçok sorunu beraberinde getirmiştir. Göçe dayalı uzun geçmişi bulunan Almanya'nın göçmenlerin kültürüne, anadillerine ve dini inançlarına hitap eden bir hizmet yelpazesinin olduğunu belirtmek güçtür.

Almanya Gençlik Dairesi'nin korunmaya muhtaç çocuklara ve gençlere yönelik uygulamaları hukuki zemine taşınmıştır. Bu kapsamda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde (AİHM) Almanya Federal Cumhuriyeti aleyhine birçok dava açılmış ve Avrupa Parlamentosu Dilekçe Komisyonu'na çok sayıda dilekçe gönderilmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Avrupa Parlamentosu Dilekçe Komisyonu'nun 2009 yılındaki raporunda ifade edildiği üzere; koruma altına alınan çocukların velayet hakları göçmen ailelerden hızlı bir şekilde alınmakta ve Alman ailelere verilmektedir. Gençlik Dairesi'nin bünyesindeki yurtlara ya da Alman ailelerin yanına yerleştirilen çocukların kendi anadillerini konuşmasına ve kültürlerini yaşamasına izin verilmemektedir. Raporda ayrıca Gençlik Dairesi'ne yönelik kontrol mekanizmasının yeterli düzeyde işletilmediği de vurgulanmıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Diğer yandan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde (AİHM) görülen davaların bir kısmı Almanya aleyhine sonuçlanmıştır. Örneğin; iki Türk vatandaşın çocuklarının velayet hakkının kendilerinden alınması nedeniyle 14 Mart 2013 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) yapmış oldukları başvuruyu inceleyen mahkeme, çocukların yeterli bir inceleme ve kanıt olmaksızın ailelerinden koparıldıklarına hükmetmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Almanya'da önleyici hizmetlerde göçmen çocukların temsil oranı yetersizken, buna karşın risk ve kriz durumlarında bu oran oldukça yüksektir. Ayrıca, çocukların ve gençlerin maruz kaldıkları spesifik engellere yönelik herhangi bir veri de bulunmamaktadır. Dolayısıyla göçmen ailelerin çocuk refahı

sistemiyle bağlantılı sorunlarını geniş bir çerçevede ele alan araştırmalara ihtiyaç vardır.

Göçmen ailelerin koruma altında tutulan çocuklarının Almanya'nın çocuk nüfusu içindeki oranını bilmekte fayda vardır. Almanya Federal İstatistik Kurumu'nun 2014 yılı verilerine göre ülke genelindeki çocuk nüfusu 13.159.575 olup, bu sayının 900.003'ünü Alman vatandaşı olmayan ailelerin çocukları oluşturmaktadır (Statistisches Bundesamt, Statistiken der Kinder- und Jugendhilfe, 2014). Kurumun 2013 yılı istatistiklerine göre ise koruma altında tutulan 42.123 çocuktan 13.240'ını göçmen ailelerin çocukları oluşturmaktadır (Statistisches Bundesamt, Statistiken der Kinder- und Jugendhilfe, 2013). Bu bilgilere göre göçmen ailelerin koruma altına alınan çocuklarının sayısı genele oranla oldukça yüksektir.

Gençlik Dairesi'nin sorun teşkil eden uygulamalarının Alman ve Türk basınında geniş yer alması üzerine konu Türkiye tarafından yakın incelemeye alınmıştır. Bu bağlamda Gençlik Daireleri'nin Türk kökenli çocukları haksız yere ailelerinden aldığı ve çocukları kendi kültüründen uzak ailelere verdiği yönündeki iddialarını araştırmak üzere 2013 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından "Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Daireleri'nin Türkiye kökenli çocuklara yönelik uygulamalarına ilişkin inceleme raporu" hazırlanmıştır (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Almanya Gençlik Dairesi'nin uygulamalarına yönelik Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi de endişelerini dile getirmiştir. Komite; aile bakımından yoksun bırakılan koruma altındaki çocukların sayısında yaşanan artışa dikkat çekmiş ve bu bağlamda Almanya Federal Cumhuriyeti'ne aile destek sisteminin geliştirilmesi, çocuk koruma programının sadece çocuğun yüksek yararı esasına göre uygulanması, ekonomik ve sosyal zorlukları bulunan ailelere (göçmen aileler dahil) yönelik refah hizmetlerin dil engeli gözetilmeksizin sağlanması, koruma altındaki çocukların diğer Avrupa ülkelerinin çocuk koruma sistemine dahil edilme politikasının gözden geçirilmesi hususlarında tavsiyelerde bulunmuştur.

Alman çocuk koruma sisteminde kültürel farklılıkların dikkate alınmaması ve tüm kesimlerin eşit muameleye tabi tutulması, birçok açıdan dezavantajlı olan göçmen ailelerin sistem içerisindeki temsil oranını yükseltmektedir.

Bünyesinde farklı dilleri, inançları ve kültürleri barındıran Almanya'nın çocuk koruma politikasını eleştiriler ve tavsiyeler doğrultusunda yeniden değerlendirmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

3.2. KİMLİK VE KÜLTÜR BAĞLAMINDA KORUYUCU AİLELER

Kimlik; sosyal bilim, kültür ve siyaset dünyasında çokça kullanılan kavramlarından biridir. Günümüzde "kimlik" başta sosyoloji olmak üzere, felsefeyi, psikolojiyi, antropolojiyi, edebiyatı ve siyaset bilimini ilgilendiren önemli bir kavrama dönüşmüştür. Bu denli zengin bir disiplinin "kültür" kavramına sergilediği yaklaşım aynı zamanda literatürü önemli ölçüde geliştirmektedir.

"Kimlik" kavramı, Latince 'de aynılık ve süreklilik anlamına gelen "idem" kökünden türetilmiştir. Türkçe 'de ise "kim" soru kökünden türetilmiştir ve aynı zamanda aidiyeti, aynılığı, tekliği ve hangi kişi olduğunu ifade etmektedir. Kimlik tanımının merkezinde "özne" vurgusunun olması, kavramı tanımlamayı, analiz etmeyi ve sorgulamayı kolaylaştırmaktadır (Aydoğdu, 2004, s. 116-117). İnsanların, grupların ya da toplumların yaşam biçimini, inançlarını, faaliyetlerini ve göreneklerini tanımlamak için "kültür" kavramı kullanılmaktadır (Coakley & Gruber, 2015, s. 2).

Kültürel kimlik doğuştan kazanılan niteliklerin bileşkesidir. Bu bağlamda kültürel kimliğe dair öğeler seçilememekte, ancak reddedilebilmektedir. Kültürel kimliğin reddedilmesi halinde toplumsal saygınlığın zedelenmesi ise muhtemel bir sonuçtur. Almanya'da yaşayan Türk kökenli göçmenlerin kendi kültürel kimliklerini yaşadıkları ülkenin kültürel kimliğiyle harmanlamasıyla ortaya çıkan yeni kimlikle birlikte kimi kültürel unsurlar belirsizleşmiş, kimileri ise öne çıkmıştır. Halbuki, ırksal, dilsel, dinsel, sosyal ve kültürel kimliklerden bağımsız bir kimlik yapısının tasarlanması mümkün değildir ve bu öğelerin sahip oldukları tüm

değerlerin tarihsel bir değerlendirmeye tabi tutulması ve yorumlanması gerekmektedir.

Birinci nesil Türklerin Almanya'ya gidiş sebebinin ekonomik gerekçeleri barındırıyor olması kültürel unsurları geri planda tutmuştur. Ancak ilerleyen süreçte Türklerin Almanya'ya uyum sağlama çabası kimlik sorununu gün yüzüne çıkarmıştır.

Günümüz Almanya'sında yaşayan dördüncü nesil gençlerin çoğunluğu Türk kültürüyle çelişen ilişkilerle gündeme gelmektedir. Evlilik dışı ilişkiler ve bu ilişkilerin neticesinde korunmaya terkedilmiş günahsız bebekler bunun bariz bir örneğidir. Dolayısıyla, kültürel kimliğin korunmasına dair çabalar Türk kökenli aileleri ister istemez koruyucu aile alanına dahil etmiştir.

Koruyucu aile ile çocuğun arasında kültürel, dilsel ve dinsel uyumun sağlanması önemlidir. Zira; çocuğun kendisini güvende hissetmesi koruyucu ailenin görevini yerine getirmesini kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda biyolojik aile ile koruyucu ailenin etnik uyumu, çocuğu olumlu yönde geliştirecektir.

Farklı kültürlerin bir arada barındığı Almanya'da çocukların köken kültürünün ve anadilinin korunması amacıyla göçmen kökenli koruyucu ailelerin tercih edilmeye başlanması aslında kültürlerarası açılımın önemli bir adımıdır. Bunun fiiliyata dönüşebilmesi için göçmenlere yönelik faaliyet gösteren Sivil Toplum Kuruluşlarının ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte ortak çalışmalar yürütmesi elzemdir.

Koruyucu aile ile çocuğun uyumunu şekillendiren kültürel arka planın bünyesinde dini ya da milli kaynaklı unsurlar barınmaktadır. Bu bağlamda Pakistanlı Müslüman bir çocuğun aynı dine mensup olan Kıbrıslı bir Türk ailenin veya Faslı bir Berberi ailenin yanına yerleştirilmesi doğru bir yöntem olmayacaktır. Bunun gerçekleşmesi durumunda ise koruyucu aile ile çocuğun uyumunu sağlayacak aynı kültürel arka planın bir ehemmiyeti kalmayacaktır (Rip, Zijlstra, Post, Kalverboer, & Knorth, 2020, s. 2).

Başarılı bir eşleştirme için aynı dilin konuşuluyor olması ya da aynı geleneğe sahip olunması önemlidir. Ancak koşulların uygun olmadığı durumlarda çocukların kendilerini rahat hissedebilecekleri bir aile ortamının varlığına özen gösterilmelidir. Ayrıca, çocukların aidiyet duygularının sağlanmasına yönelik koruyucu ailelerin yaşam alanları ve sosyal çevreleri mutlaka dikkate alınmalıdır.

3.3. KORUYUCU AİLE SORUNU VE ALMANYA TÜRK DİASPORASI

Dortmund Üniversitesi'nin 2013 yılında Gençlik Dairesi'ne yönelik yapmış olduğu araştırmanın sonucunda, kurumun himayesi altında bulunan %14,6'lık göçmen çocuk oranının genel nüfusa oranla çok düşük kaldığı belirtilmiştir. Ayrıca, Türk kökenli çocukların yakın akrabaları tarafından bakılma oranının diğer göçmenlere oranla yüksek oluşu özellikle vurgulanmıştır. Ancak, 2015 yılında Suriye'den Almanya'ya mülteci göçünün hızlanmasıyla birlikte koruma altına alınan göçmen çocukların sayısında önemli bir artış yaşanmıştır (Çelebi, Teyhani, Kleinsimlinghaus-Brieden, & Wallraff , 2018, s. 21-22).

Koruma altına alınan Müslüman ve Türk kökenli çocukların sayısında hızlı bir artış yaşanırken, aynı inanca ve kökene sahip koruyucu ailelerin sayısında ise düşüş gözlemlenmektedir. Oysa ki Müslüman ve Türk kökenli koruyucu ailelerin varlığı bu çocukların kültürel kimliklerini, kökenlerini, anadillerini ve dinlerini unutmamaları için büyük önem taşımaktadır. Zira diğer koruyucu aileler her ne kadar çocuğun köken kültürüne hassasiyet gösterebilirler bile çocuğun zamanla asimile olması kaçınılmazdır. Çocuklar (özellikle küçük yaşta) genellikle beraber oldukları ailenin kültürüne, dinine ve yaşam tarzına göre şekil almaktadır.

Çocuklara yönelik sunulan hizmet modellerinde dilin, dinin ve kültürel özelliklerin dikkate alınması ve kimliklerin korunması Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde özellikle belirtilmiştir. Öte yandan Gençlik Dairesi'nin uyguladığı hizmet modellerinde Müslüman ve Türk kökenli çocukların kendi inanç ve kültürlerini devam ettirebilmelerine dair bir çalışma bulunmamaktadır. Dortmund Üniversitesi'nin hazırladığı raporda Gençlik Dairesi'nin bu yönde bir çabasının bulunmadığı ve çocuğun koruyucu ailenin yanında ya da yurt

ortamında karşılaşılabileceği sorunlara yeteri kadar eğilmediği vurgulanmıştır (Mühlmann & Pothmann , Befragung von Jugendämtern (Pflegekinderdienste) über Pflegekinder und Pflegefamilien mit (türkischem) Migrationshintergrund - Ergebnisse und Schlussfolgerungen-, 2014, s. 9).

Müslüman ve Türk kökenli çocukların haksız bir şekilde koruma altına alınması sürecini yakından takip edebilecek ve ailelerle Gençlik Dairesi arasındaki iletişimi sağlayabilecek kurumsal bir çalışmaya ihtiyaç vardır. Bu bağlamda Türk kökenli ailelere danışmanlık hizmeti sağlayabilecek ve mahkeme süreçlerini yakından takip edebilecek sivil toplum kuruluşlarının sayıca artırılması ve desteklenmesi gerekmektedir. Türk kökenli ailelerin koruyucu aile olmalarını teşvik etmek amacıyla T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Türkiye'nin diplomatik temsilciliklerinin yanı sıra Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (DİTİB) ve İslam Toplumu Millî Görüş (IGMG) yoğun çalışmalar yürütmektedirler.

Türk kökenli ailelerin koruyucu aileye yönelik mahremiyet endişelerini gidermek amacıyla 2012 yılında İslam Toplumu Millî Görüş'e (IGMG) bağlı tüm camilerde okunan cuma hutbelerinde koruyucu aile olmaya yönelik çağrı yapılmıştır. Okunan hutbelerde Gençlik Dairesi'nin koruma altına aldığı çocukların dinini, dilini ve kültürlerini kaybetmeleri durumunda tüm sorumluluğun Türk toplumuna ait olduğu ve bu çocukların kendi kültürlerine ve dinlerine göre yetiştirilmesi gerektiği özel olarak vurgulanmıştır. Aynı zamanda İslam Toplumu Millî Görüş (IGMG) 7 Aralık 2012 tarihinde koruyucu aileyi teşvik etmeye yönelik önemli bir fetva yayımlamıştır (IGMG, 2012).

Diyanet İşleri Türk İslam Birliği (DİTİB) ise 2013 yılında hazırlamış olduğu birçok proje çerçevesinde Müslüman ve Türk ailelerle Gençlik Dairesi arasında köprü vazifesi görmüştür. Diyanet İşleri Türk İslam Birliği'ne (DİTİB) bağlı şubeler Gençlik Dairesi'nin seminerlerine katılım sağlamış ve bu seminerlerde elde ettikleri bilgi ve değerlendirmeleri üyeleriyle paylaşmıştır. Ayrıca; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) desteği ile yürütülen "Sorun Algısından Şans Algısına: Gençlik Daireleri ve Türk Aileleri" projesi kapsamında aileleri bilgilendirmeye yönelik seminerler ve kurslar

düzenlenmiştir. Proje ile Türk kökenli ailelerin sahip olduğu önyargıların ve korkuların giderilmesi ve Gençlik Dairesi ile aileler arasında sağlam köprülerin oluşturulması hedeflenmiştir. Ayrıca Türk kökenli koruyucu ailelerin teşvik edilmesi ve koruma altına alınan Türk kökenli çocukların bu ailelerde kalmasının sağlanması da projenin hedefleri arasında yer almıştır (DİTİB, 2013).

Bu proje ile bağlantılı olarak "Aile ve Sosyal Sorunlar İletişim Hattı" kurulmuştur. Aileler bu hat üzerinden psikolog, pedagog ve rehberlerle iletişime geçerek kendilerini ve çocuklarını ilgilendiren tüm konulara ilişkin ücretsiz destek ve yardım alabilmektedirler.

Türkiye Cumhuriyeti'nin diplomatik temsilcilikleri de ailelere yönelik bilgilendirme faaliyeti yürütmektedir. Almanya genelinde konsolosluklara bağlı olarak faaliyet gösteren Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliği hem koruyucu aile hem de Gençlik Dairesi'nin uygulamaları hususunda çeşitli toplantılar düzenlemektedir. Ayrıca, Gençlik Dairesi ile sorunları bulunan ailelerin konsoloslukları bilgilendirmesi durumunda Türk makamları süreci yakından takip etmekte ve ailelere hukuki alanda danışmanlık hizmeti vermektedir. Ancak; Düsseldorf Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliği tarafından konuya ilişkin hazırlanan raporda belirtildiği üzere aileler koruma altına alınan çocuklarla ilgili konsolosluklara mahkeme sürecinin başlaması ya da sonuçlanması sonrasında başvurumaktadırlar. Avrupa Parlamentosu Dilekçe Komisyonu'nun hazırladığı rapora göre, ebeveynlerden birisinin yabancı olması durumunda ilgili konsoloslukların velayet davalarının her aşamasına müdahil olması gerektiği vurgulanmıştır (Petition an das Europäische Parlament, 2018).

Bunların dışında başta Gençlik Dairesi olmak üzere çocuklara yönelik faaliyet gösteren çeşitli yardım kuruluşları da konuya ilişkin aileleri bilgilendirmektedir. Yasalarda belirtildiği üzere Gençlik Dairesi çocukları öncelikle kendi dinine ve kültürüne uygun koruyucu ailelere yerleştirmekle yükümlüdür. Bu nedenle Gençlik Dairesi çeşitli kuruluşlar veya muhtarlıklar aracılığıyla hem Almanca hem de farklı dillerde hazırlanan broşürlerle koruyucu aileliği teşvik etmektedir (Migazin, 10 Kasım 2009).

Müslüman ve Türk kökenli Koruyucu ailelere ihtiyaç olmasına rağmen Türk kökenli aileler bu hususa yeterince ilgi göstermemektedir. Türk kökenli ailelerin büyük çoğunluğu koruyucu aile olabilmenin kriterlerini tam olarak bilemedikleri için kendilerini bu konuda yetersiz bulmaktadırlar. Ayrıca Türk kökenli ailelerin bu konudaki çekincelerinin örf, adet, mahremiyet gibi algılardan da kaynaklandığı düşünülebilir. Bu faktörlerin ortadan kaldırılmasına yönelik faaliyetler düzenlenmesine rağmen Türk kökenli ailelerin koruyucu aile olma hususunda yeterince ikna edilmediği anlaşılmaktadır.

Westfalen-Lippe Belediyeler Birliği tarafından 2014-2017 yılları arasında yürütülen "Göçmen Kökenli Koruyucu Aile" başlıklı projenin sonuç raporuna göre Türk kökenli ailelerin koruyucu aile konusundaki tecrübe eksikliği çekingenliğe sebep olmaktadır. Raporda ayrıca Türk kökenli ailelerin uzun süreli koruyucu aile fikrini memnuniyetle karşıladığı, kısa süreli koruyucu aile fikrini ise çocukların tekrar biyolojik aileye dönecek olmaları endişesiyle düşünmedikleri belirtilmiştir (Çelebi, Teyhani, Kleinsimlinghaus-Brieden, & Wallraff , 2018, s. 21).

Ayrıca çocuğun kendi öz ailesi ile de görüştürülüyor olması, koruyucu aileler nezdinde bakımını üstlendikleri çocuğun eğitime ve yetiştirilmesine müdahale edilebileceği kaygısı gözlemlenmiştir. Alman çocukların bakımı teklif edildiğinde ise Türk kökenli koruyucu ailelerde bu kaygının daha da derinleştiği ve Almanca dışında bir dil konuşmayan çocuğun evde Türkçe konuşulmasını engelleyeceği endişesiyle koruyucu aile olmak istemedikleri gözlemlenmiştir. Proje kapsamındaki verilere göre Türk kökenli genç ailelerin de kendi kültürel aidiyetlerine göre hareket etme eğiliminde oldukları, ancak Türk toplumunun kabul etmesi durumunda ise koruyucu aile olmayı düşündükleri vurgulanmıştır (Çelebi, Teyhani, Kleinsimlinghaus-Brieden, & Wallraff , 2018, s. 21-22).

3.4. GENÇLİK DAİRESİ İLE YAŞANAN SORUNLAR

3.4.1. Kültürel Farklılıklardan Kaynaklanan Sorunlar

Gençlik Dairesi ile Türk kökenli aileler arasında öne çıkan sorunların temelinde yatan faktörlerden birisi, iki ülke arasındaki kültürel farklılıkların kurum yetkilileri tarafından göz ardı edilmesidir. Buna bağlı olarak çocuk selametinin hangi durumlarda tehlike altına girdiğine dair oluşan yanlış anlaşılmalara aileleri zor durumda bırakmaktadır.

Alman Medeni Kanunu'nda belirtildiği üzere, çocukların şiddet içermeyen terbiye ve eğitim hakları bulunmaktadır. Çocuğa yönelik bedensel ve fiziksel cezalara, ruhsal ve psikolojik yaralanmalara ve aşağılayıcı müdahalelere müsaade edilemez (Bundesministerium der Justiz, Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland, 1896).

Kanunda belirtilen müdahaleler çocuğun sağlığını ve güvenliğini tehlikeye atmaktadır. Ancak, aşağılayıcı müdahalenin yoruma açık olması ve çocuğun yüksek yararının hangi şartlarda engellendiğinin veya ailenin davranışlarının hangi şartlarda şiddet sayıldığının net olarak belirtilmemesi durumu tartışmalı kılmaktadır.

Alman yasalarının yorumlanışına dair göçmen ailelere bilgi verilmelidir. Gençlik Dairesi; Türk kültürüne göre normal kabul edilen pek çok tavrı Alman kültürü ile mukayese etmektedir. Örneğin; çocuğu kucaklamak veya yemekte ısrar etmek Türk kültürüne göre doğal bir davranış olsa da Gençlik Dairesi bu durumu Alman kültür ve değerlerine göre çocuk selametini tehlikeye atan bir kriter olarak değerlendirebilmektedir (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013). Her hanede meydana gelebilecek basit kazalar nedeniyle aileler çocuklarını yetiştirme konusunda yetersiz ve ihmalkâr görülebilmekte ve Gençlik Dairesi çocuğa müdahale edebilmektedir.

Gençlik Dairesi'nde göçmen kökenli personel sayısının yetersiz olması, sürecin Türk kökenli ailelerin aleyhine sonuçlanmasına neden olmaktadır. Benzer

bir durum, ailelere yönelik sağlanan hizmetler esnasında da sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Türk kökenli aileler, kurum temsilcilerinin veya yabancıların evlerine izinsiz girmesine müsaade etmemektedirler. Ayrıca; çocuğuna dışarıdan yardım desteği alan ailelerin bu durum karşısında kendilerinin sorun teşkil eden beceriksiz ebeveynler olarak anılma korkusuna kapılmaları, önleyici hizmetlerin yeterli şekilde kullanılmasını engellemektedir.

Gençlik Dairesi'nin sürekli olarak çocuklara müdahalede bulunan kurum imajı, aileler nezdindeki bu algıyı oluşturmıştır. Çocuk yetiştirme hedefi, eğitim ve öğretimin verilme biçimini etkilemektedir ve kültürler arası farklılık göstermektedir. Aslında eğitimde bireyselliği amaç edinen Alman kültürü ile aidiyet duygusuna önem veren Türk kültürü çok zaman karşı karşıya gelmektedir. Farklılıkların entegrasyonu engelleyen bir handikap olarak görülmekten ziyade, Türk ailelerinde görülen bilincin yanı sıra ailelerin çocuk gelişimi ve okul başarısı için destekleyici ve koruyucu yapısının faydaları üzerinde durulması gerekmektedir. Ayrıca, belirli bir kültür havzasında oluşturulan eğitim modellerinin veya Avrupa merkezli araştırmalardan elde edilen sonuçların göçmen çocukların yaşamlarına harfiyen uygulanması yarar sağlamamaktadır. Yapılan araştırmalarda, fiziksel cezalandırma gibi yetiştirme ve terbiye uygulamalarına dair etkilerin kültürler arası değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Örneğin; Afro-Amerikan çocuklara uygulanan basit fiziksel yaptırımlar herhangi bir davranış bozukluklarına neden olmazken, Amerikalı gençlerde bazı eksikliklere ve davranış bozukluklarına sebep olabilmektedir. Çocuk ve ebeveyn arasındaki ilişkinin yoğun olduğu ailelerin uyguladıkları disiplin, duygusal bağları zayıf ailelerdeki gibi çocuk üzerinde travmatik durum yaratmamaktadır (Uslucan, 2010, s. 11).

Gençlik Dairesi'nde göçmen kökenli çalışanların sayısının azlığı, kurum ile Türk kökenli aileler arasında iletişimi zorlaştırmakta, dolayısıyla da kültürler arası farklılıklar tüm süreçlerde aileler için ciddi bir handikap haline gelmektedir. Almanya'da faaliyet gösteren "Love from Afrika Derneği" yetkilileri 2015 yılında yayınladıkları bildiri ile, Gençlik Dairesi'nin Alman çocuklardan ziyade göçmen

çocuklara hızlıca ve acımasızca el koyduğunu belirterek yaşadıkları kültürel ayrımcılığa vurgu yapmıştır (WAZ, 21 Eylül 2015).

Ayrıca; Gençlik Dairesi görevlilerinin, bilirkişilerin ve karar vericilerin yargı sürecinde kültürel farklılıkları dikkate alma ve değerlendirme konusunda yetkin olmadıkları görülmektedir (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Gençlik Dairesi kültürel farklılıklara rağmen tüm kararlarında Almanya'nın kendi kültürel değerlerini kriter olarak alması ve uygulamalarında çocuk selametini Kanunun 34. Maddesi kapsamındaki bağımsızlığa yapılan vurguya dayandırması eleştirilerin odağı olmuştur (Vatandaş, Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) ve Koruma Altına Alınan Çocuklar, 2014, s. 152).

Dezavantajlı konumdaki ailelerin maruz kaldıkları müdahalelere göçmen kökenli ailelerin göç sorunlarının da eklenmesiyle ailelerin bürokratik ve yasal süreçlerdeki mücadelesi önemli ölçüde zayıflamıştır. Almanya'da 2017 yılında eşcinsel evliliklerin yasal statü kazanması ile Türk kökenli ailelerin var olan sorunlarına bir yenisi daha eklenmiş oldu. Bazı eyaletlerde koruyucu aile olabilme hakkı tanınan eşcinseller bu tarih itibariyle Almanya genelinde tüm çiftlerin sahip oldukları haklara kavuşmuş oldular. Gençlik Dairesi'nin koruması altındaki Türk kökenli çocukların Belçika, Hollanda ve Danimarka'da eşcinsel kişilere verildiği bilinmekteydi lakin Almanya için iddiadan öte gidilememiştir. Bu gelişme Türk kökenli ve Müslüman aileler arasında endişeye yol açtı (CNNTürk, 15 Temmuz 2020). Alman kültür yapısında çocukların eşcinsel çiftlere verilmesi doğal olarak karşılanırsa da Türk ve Müslüman kültür yapısında bu durum kati surette kabul görmemektedir. Bu hadisenin vuku bulması durumunda her ne kadar aileler yargı yoluna başvurma haklarını kullanabilseler de Türk kökenli koruyucu ailelerin teşvik edilmesiyle çocuklar kendi kültürel yaşamına uygun koruyucu ailelere verilmelidir.

3.4.2. Kurum Çalışanlarından Kaynaklanan Sorunlar

Kültürel kimlikleri nedeniyle Türk kökenli aileler birçok alanda haksızlıklara maruz kalmaktadır. Örneğin; mahkemelerde karar vericiler Alman kültürünü bir kriter kabul ederek davaları özellikle Alman ebeveynlerin lehine sonuçlandırabilmektedirler (Uslucan, 2010, s. 11).

Gençlik Dairesi'nin uyguladığı ayrımcılığa bağlı olarak yükselen İslamofobi bizzat Alman devletine olan güvensizliği pekiştirmektedir. Alman medyasının ve siyasilerin gerici ve şiddete meyilli olarak tanımladığı Türk kökenli aileler ve diğer Müslüman aileler kendilerine yönelik oluşan bu algı nedeniyle mahkeme sürecinde büyük zorluklarla karşılaşmaktadırlar.

İçişleri Bakanı Horst Seehofer'in sarf ettiği İslam karşıtı demeçler, başta Türk kökenli aileler olmak üzere tüm Müslümanlara yönelik tehlike oluşturmaktadır. Basına vermiş olduğu "İslam Almanya'ya ait değildir" beyanıyla, 2018 yılında Chemnitz'de göçmenlere yönelik gerçekleştirilen ırkçı saldırıyı "tüm sorunların asıl kaynağı göçmenlerdir" diye özetlemiş ve kınama gereği duymamıştır (Deutsche Welle, 06 Eylül 2018).

Koruyucu aile olmak isteyen başörtülü kadınlar kurumsal ayrımcılığa tabi tutulacakları endişesini taşımaktadırlar. Siegen Üniversitesi'nden Prof. Dr. Hasan Alacacioğlu korunmaya muhtaç çocuklarla ilgili yürüttüğü araştırma kapsamında vermiş olduğu beyanatta, başörtülü kadınların koruyucu anne olma isteğinin bizzat Gençlik Dairesi tarafından geri çevrildiğini belirtmiştir. Alacacioğlu, çocukların dini üzerinde ailelerin yasal olarak belirleme yetkisi olduğuna dair açıklamasıyla, Müslüman koruyucu ailelerin gerekliliğine dikkat çekmiştir (Wolf, Brückenbauer Zwischen Familien und Behörden, 2015).

Bazı aileler, dava sürecinde çocuklarının kendilerinden tamamen alınacağı endişesiyle dini inançlarını dahi zorunlu olarak terk etmektedirler. 2018 yılında üç çocuğu birden koruma altına alınan Önder ailesi buna örnek gösterilebilir. Ailenin 3 yaşındaki oğlunun henüz 28 günlük olan bebeklerinin üzerine düşmesi sonrası götürüldüğü hastanede bebeğe beyin sarsıntısı ve kemik kırığı teşhisi konarak hastane yetkilileri tarafından bebeğin şiddete ve kötü muameleye maruz kaldığı

düşüncesiyle Gençlik Dairesi'ne ihbarda bulunulmuştur. Bebeğin ailesi olayın evde tesadüfen gerçekleştiğini belirtmesine rağmen, Gençlik Dairesi önce bebeği, sonra da ailenin diğer iki çocuğuna birden koruma altına almıştır. Yedi hafta devam eden sürecin neticesinde herhangi bir şiddet belirtisine rastlanamaması üzerine ailenin iki çocuğu kendilerine iade edilmiş, ancak bebekleri için koruma kararı kaldırılmamıştır. Mücadele azmini yitirmeyen Önder ailesi, bebeklerinin velayetinden mahrum bırakıldıklarını ve Hristiyan bir koruyucu ailenin bebeklerini vaftiz ettirdiğini basın aracılığıyla duyurmuştur. Bebeğin annesi ayrıca, yargı sürecinde karşılaşılabileceği zorlukları göz önünde bulundurarak inancı gereği taktığı başörtüsünü artık tamamen çıkardığını ilan etmiştir. Buna rağmen bebeğin velayeti Önder ailesinden süresiz olarak alınmış ve bebeğin 18 yaşına gelene kadar koruyucu ailede kalmasına karar verilmiştir (Anadolu Ajansı, 31 Mayıs 2018).

Türk kökenli aileler benzer bir durum neticesinde çocuklarının kendilerinden alınacağına dair kaygıyla yaşamaktadırlar. Politikacıların ayrımcılığı ve İslamofobiyi tetikleyen açıklamaları, Gençlik Dairesi'ne ve devletin diğer kurumlarına olan güven sorununu daha da derinleştirmektedir. Demokratik Kültür Merkezi'nin (ZDK Gesellschaft Demokratische Kultur gGmbH) göçmen ailelerle Gençlik Dairesi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalıştayın sonuç raporu da bu duruma dikkat çekmektedir. Rapora göre göçmen aileler Alman devletine güven duymadığını göstermekte ve Gençlik Dairesi'nin uygulamalarını devletin özel hayatlarına bir müdahalesi ve keyfiliği olarak yorumlamaktadırlar (Dantschke, Mansour, Müller, & Taparli, 2012, s. 12).

Çocukların ve gençlerin izlenmesine ve elde edilen bilgilerin kayıt altına alınmasına yönelik bir yasa değişikliğin planlandığı haberinin Alman basınında yer alması dolayısıyla Liberal Demokrat Parti'nin (FDP) Meclise sunmuş olduğu soru önergesine İçişleri Bakanı tarafından verilen cevapta, Anayasa Koruma Teşkilatı'nın 14-18 yaş aralığındaki 820 gencin izlendiğini ve bilgilerini de kayıt altına aldığını belirtilmiştir (Spiegel, 15 Nisan 2019).

Alman kamuoyu nezdinde Müslümanların ve Türklerin aleyhinde geliştirilen algı operasyonlarına Alman resmi makamları mesnetsiz suçlamalarla destek

olmaktadır. Alman kamuoyunda Türk toplumunu etkileyen konuların yorumlanmasında karşı tarafın üstünlüğü göz önüne alındığında, Türk diasporası ne yazık ki bu noktada tartışmaların nesnesi olmaktan kurtulamamıştır.

3.4.3. Kurum İmajından Kaynaklanan Sorunlar

Gençlik Dairesi'nin sunduğu hizmetlerden Türk kökenli ailelerin istifade etmemelerinin başlıca sebebi, kurumun olumsuz imajından kaynaklanmaktadır. Her ne kadar Gençlik Dairesi çocukların yüksek yararını korumaya yönelik pozitif misyonu ile tanımlansa da Almanların nezdinde dahi olumsuz bir algıya sahiptir.

Gençlik Dairesi'nin çocuk velayeti konusunda erkeklere olumsuz baktığı ve bu konuda kadınları desteklediği görüşü hakimdir. Dolayısıyla Gençlik Dairesi bu ve benzer birçok konuda yardım hizmetleri için başvurulacak bir kurumdaki ziyade, yargılanan bir kurum olarak görülmektedir (Schwarz, Schleicher, Srugies, & Rothenberger, 2017, s. 7).

Türk kökenli aileler, çocuklarına el konacağı korkusuyla kurum ile irtibata geçmekte isteksizdirler. Ayrıca, ailelerin herhangi bir kurumdaki veya yabancı birinden yardım istemeleri durumunda kendi yakınları ve çevreleri tarafından çocuk yetiştirmekten aciz olarak görüleceklerine dair inançları sebebiyle tüm yardım hizmetlerini reddettikleri bilinmektedir (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Ancak, Gençlik Dairesi'nin sağladığı hizmete yönelik ailelerin olumlu deneyimler yaşanması durumunda kurumla yakın bağın tesisi mümkün gözükmemektedir. Yaman'ın (Yaman, 2018, s. 108) araştırmasında görüşüne yer verilen Gençlik Dairesi'nin bir yöneticisi, ailelere gerçekleştirdikleri bilgilendirme ziyaretlerinde olumlu karşılandıklarını ve sonrasında ise ailelerin kendilerinin telefonla arayarak daha fazla yardım talep ettiklerini belirtmektedir.

2005 yılında VIII Nolu Sosyal Kanun Kitabı'na (Sozialgesetzbuch VIII) ilave edilen 8-A Maddesinde belirtildiği üzere; aile ve çocuklarla ilgili bir ihbar veya bildiri alındığında Gençlik Dairesi derhal harekete geçmekle ve durum değerlendirmesi yapmakla yükümlü kılınmıştır. Bu değişiklikten önce, ebeveynlerin Gençlik Dairesi'ne başvurma hakları bulunmaktaydı ancak yapılan yasa değişikliği ile Gençlik Dairesi'nin hali hazırdaki yetkileri daha da genişletilerek çocuk selametinin tehlikeye girmesi durumunda çocuğa doğrudan el konulması mümkün hale getirilmiştir. Bu durumdan hareketle 2005 yılından itibaren Gençlik Dairesi'nin himayesine alınan çocukların sayısında yaşanan büyük artış aileleri endişelendirmektedir. Türk kökenli aileler, çocuklara basit gerekçelerle el konulması olayının sistemli ve kasıtlı olarak yapıldığını belirtmektedirler. Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun hazırlamış olduğu raporda da çocukların basit nedenlerle koruma altına alındığı belirtilmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Koruyucu ailelerin yanına yerleşen diğer çocukların yaşam tarzının ve davranışlarının değiştiğini gözlemleyen Türk kökenli aileler, çocuklarının kendi kültür ve inancı ile uyuşmayan koruyucu ailelerin yanına verilmesi durumunda asimile olacaklarına inanmaktadırlar. Yaman'ın (Yaman, 2018, s. 166) çocukları koruma altında bulunan ailelerle ve göçmen kökenli uzmanlarla bu konuya ilişkin yaptığı mülakatlarda her iki tarafın da farklı görüşlere sahip olduğu aşıkardır.

Ailelerin tam aksini savunan uzmanlara göre bu durum, Müslüman koruyucu ailelerin yetersizliğinin yanı sıra çocukların kendi kültürü, inancı ve dili ile uzun süreli temas eksikliğinin neticesinde oluşan uyum sürecinin doğal bir sonucudur.

Uzmanların savunduğu görüşe rağmen medyada yer alan benzer nitelikteki hadiseler aileleri endişelendirmektedir. Almanya'nın Kuzey Ren-Vestfalya eyaletinde yer alan Hamm şehrinde 2016 yılında cereyan eden bir olayda Müslüman bir aileden alınan dokuz yaşındaki kız çocuğu Hristiyan bir koruyucu aileye verilmiş ve koruyucu ailenin talebi üzerine de vaftiz edilmek istenmiştir. Ancak kızın ailesi Temyiz Mahkemesi'ne başvurmak suretiyle bu girişimi engelleyebilmiştir (Frankfurter Rundschau, 06 Mayıs 2016).

Yasalar, çocukların sahip oldukları kültürel ve dini değerlere göre yetiştirmelerini koruyucu ailelere şart koşturmaktadır, lakin Gençlik Dairesi çocuğun öz kültürünü korumak ve yaşatmak için herhangi bir gayret göstermemektedir.

Alman kamuoyu, Almancayı benimseyen ve Alman değerleri ile yetişen göçmen çocukların uyum problemi yaşamadığına dikkat çekmektedir. Ailelere yönelik faaliyet gösteren tüm kurumların öncü kültür kavramı çerçevesinde tek taraflı olarak yapılanması, Türk kökenli ailelerin tepkisini çekmektedir.

Gençlik Dairesi'nin faaliyetlerine yönelik ailelerin bilgilendirilmemesi ve bürokraside yaşanan karmaşa kuruma olan güveni sarsmaktadır. Gençlik Dairesi ile ailelerin iş birliğini güçlendirmeye yönelik Demokratik Kültür Merkezi'nin 2012 yılında Berlin ve Köln şehirlerinde düzenlenen çalıştayların sonucunda ailelerin Gençlik Dairesi'nin faaliyetleri hakkında bilgilendirilmediği ortaya çıkmıştır (Dantschke, Mansour, Müller, & Taparli, 2012, s. 4).

Bilgi eksikliği nedeniyle yaşanan hukuki süreçte aileler çoğu zaman davayı kaybedebilmektedirler. Yaşanan vakaların çözümüne ve iş birliğine yönelik Gençlik Dairesi ile görüşmek yerine doğrudan mahkemeye başvuran aileler kurum nezdinde suçlu muamelesi görmektedirler. Ayrıca, deneyimi olmayan avukatların yürüttüğü yasal işlemlerin neticesi de çok zaman olumsuz sonuçlanabilmektedir.

Gençlik Dairesi'ne yönelik oluşan olumsuz algılardan birisi de Avrupa medyasında çıkan iddialardır. Gençlik Dairesi'nin çocukları kâr amacı güden yurtlara yerleştirdiği, koruyucu ailelerin ise pedofili mahkumiyetlerinin yanı sıra alkol ve esrar gibi bağımlılıkların olması ve çocuklara şiddet uygulaması aileleri endişelendirmektedir (Süddeutsche Zeitung, 23 Ocak 2018).

Alman basınında yer alan bir vaka 2012 yılında yaşanmıştır. Habere göre uyuşturucu bağımlılığı nedeniyle ailesinden alınan 11 yaşındaki Jeremie büyük ebeveynlerinin yerine ülkeyi turneyle dolaşan sirk çalışanı bir ailenin yanına verilmiştir. Öyle ki, koruyucu ailesi küçük yaştaki Jeremie'ye ateş yutma dahil tehlikeli birçok sirk numarasını öğretmiş ve hatta bununla da sınırlı kalmamış, her sabah erken vakitte kalkıp ahır temizliğini yapması ve çevredeki çiftçilerden

ücretsiz saman dilenmesini zorunlu kılmıştır. Küçük çocuğun yaklaşık 100 km. mesafedeki büyükannesinin yanına kaçmasıyla skandal ortaya çıkmıştır. Sirk karavanında midilli, keçi ve lama gibi hayvanların yanında şehir şehir gezen Jeremie'nin okul derslerini ise internetten takip ettiği anlaşılmıştır. Alman basını, ailesinden alınan küçük bir çocuğun yetiştirilmesi için sirkte doğru bir yer olup olmadığı noktasında Gençlik Dairesi'ni sorgulamaktadır. Yaşananlara rağmen Gençlik Dairesi 11 yaşındaki Jeremie'nin velayetini büyükanneye vermeyi uygun görmemiştir (Hürriyet, 23 Kasım 2012).

Şiddete meyilli koruyucu aileler, çocukları koruma altında olan aileleri endişelendirmektedir. Almanya'nın Baden-Württemberg eyaletinde yer alan Rottweil şehrinde 2013 yılında yaşanan hadisede bir Alman koruyucu annenin koruma altındaki çocukları sürekli dövdüğü, çok uzun süreli tuvalette beklettiği, aç ve susuz bıraktığı, kışın soğuk havada çıplak olarak beklettiği gerekçesiyle hakkında dava açılmış ve 2 yıl 9 ay hapis cezası verilmiştir. Davayı üstlenen avukat ise, yaşanan bu hadiseden denetim görevini yerine getirmeyen Gençlik Dairesi'nin sorumlu olduğunu belirtmiştir (TZ, 06 Mayıs 2013).

2013 yılında basına yansıyan bir skandal vakada ise; 1960'lı yılların sonundan 2000'li yılların başına kadar olan sürede Gençlik Dairesi tarafından koruma altına alınan erkek çocukların tescilli pedofili olan koruyucu babalara verilmesi yönünde geliştirdiği projeye Berlin Senatosu onay vermiştir. Aradan geçen otuz yılın sonunda o dönem istismara uğrayan gençlerden bir kısmının şikâyetle bulunması neticesinde yaşanan bu skandal hadise basında geniş yer bulmuştur. Bu proje kapsamında reşit olmayan erkek çocuklarla cinsel ilişkinin yasalaşması için kampanyalar yürüten ve pedofili koruyucu babaların sorumlusu da olan Helmut Kentler aynı zamanda Berlin Pedagoji Merkezi Müdürlüğü görevinde bulunmuş bir uzmandır. İstismara uğrayanlar o dönem Gençlik Dairesi'nde görev yapan yetkililerden ve pedofili koruyucu babalardan şikâyetçi olsalar da aradan geçen bunca süreye rağmen açılan davalarda bir ilerleme kaydedilmemiştir (Spiegel, 15 Nisan 2019).

2018 yılında yaşanan bir başka vakada; Gençlik Dairesi'nin koruma altına aldığı Savaş adlı bir buçuk yaşındaki bebeğe koruyucu aile olmak isteyen

dedesinin, anneannesinin ve teyzesinin başvuruları değerlendirilmemiş, bunun yerine kurum bir Alman aileyi koruyucu aile olarak belirlemiştir. Gelişim sorunu rahatsızlığı bulunan Savaş bebeğın 2018 yılının Ekim ayındaki son muayenesinde hayati tehlike arz eden bir hastalığının bulunmadığı belirtilmiştir. Bir müddet sonra Savaş bebeğın ailesi aranmış ve kendilerine bebeğın hastaneye kaldırılarak antibiyotik tedavisi uygulandığını, lakin bebeğın hayatını kaybettiğı söylenmiştir. Aile ise, Savaş bebeğın herhangi bir hayati tehlikesinin bulunmamasına rağmen koruyucu ailenin himayesinde yaşanan bu olayı ve ölüm nedenini yargıya taşımıştır (Sabah Avrupa, 10 Kasım 2018).

Benzer vakalarla ilgili herhangi bir istatistik bulunmasa da basında çıkan haberler Gençlik Dairesi'nin genel anlamda sorunlarla iç içe olduğunun delilidir (Süddeutsche Zeitung, 05 Eylül 2019).

Kuzey Ren-Vestfalya Eyaleti Aile Çocuk Kültür ve Spor Bakanlığı 2013 yılında Dortmund Teknik Üniversitesi ile protokol oluşturarak, Türk kökenli çocukların Alman bakıcı ailelerin himayesinde asimile edildiğine dair iddialara açıklık getirmek üzere Gençlik Dairesi ile bir dizi mülakat yapmıştır. Mülakat sonuçları, kurumun özellikle köken kültüre uyumlu aileler bulmak veya çocukların kimliğinin korunması yönünde Alman bakıcı ailelere destekleyici programlar sunmak gibi çabasının olmadığını ortaya çıkarmıştır. Ayrıca, Türk kökenli koruyucu aile sayısının yetersizliğine rağmen kurumun bu konuda dahi herhangi bir çalışması bulunmadığı belirtilmiştir (Mühlmann & Pothmann, Befragung von Jugendamtern (Pflegekinderdienste) über Pflegekinder und Pflegefamilien mit (Türkischem) Migrationshintergrund: Ergebnisse und Schlussfolgerungen – Ergebnisse und Schlussfolgerungen – Ergebnisse und Schlussfolgerungen, 2014, s. 9).

Gençlik Dairesi'ne ve diğer kurumlara duyulan güven sorunun başlıca sebepleri Türk kökenli ailelerin ve diğer Müslüman ailelerin kurumsal ayrımcılığa tabi tutulmasının yanı sıra dava süreçlerinde sadece Alman kültürünün belirleyici kriter kabul edilmesi ve ülke genelinde İslamofobiyi çağrıştıran söylemlerin/eylemlerin artarak devam etmesi şeklinde özetlenebilir.

3.4.4. Aile İçi İletişimsizlikten Kaynaklanan Sorunlar

Göçmen ailelerin çocuklarıyla karşı karşıya gelmeleri genellikle beklenti içinde oldukları geleneksel davranışların karşılık bulmamasından kaynaklanmaktadır. Sahip olunan kültürel normlar ve inançlarla çocukların cinsiyet rollerine yön verilmek istenmektedir. Örneğin; kız çocuklarının giyim tarzı başta olmak üzere, erkek arkadaş edinme, sosyal aktivitelere katılıma gibi benzer birçok konuya müdahil olunması aile içi sorunları tetiklemektedir.

Araştırmamda Almanya'daki dördüncü nesil Türk gençlerin bir kimlik bunalımı yaşadıklarına değinmiştim. Yeni yaşam tarzları nedeniyle aileleri tarafından sorgulanan gençler doğrudan Gençlik Dairesi'ne gidebilmekte ve aynı zamanda baskı ve şiddete maruz kaldıkları gerekçesini öne sürerek korunma talebinde bulunabilmektedirler.

Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Düsseldorf Aile ve Sosyal Politikalar Ataşeliğinin hazırladığı raporda, kendi ailesini Gençlik Dairesi'ne şikâyet eden göçmen kökenli çocuk sayısının Alman ailelerin iki katı olduğu belirtilmektedir. Bu durum, aile içinde yaşanan sorunların azımsanmayacak seviyede olduğunun belirtisidir. Okulda her çocuğa sahip olduğu hakların yanı sıra güncel hayatta karşılaşılabilecekleri herhangi bir tehlike anında başvurabilecekleri yegâne kurumun Gençlik Dairesi olduğu bilgisi verilmektedir. Ailelere göre bu aslında çocuklara en ufak sorunlar karşısında sığınabilecekleri alternatif bir adresin varlığını cezbedici kılmaya yönelik algıdan başka bir şey değildir (Yaman, 2018, s. 177).

Çocukların dünyaya bakışı ile ebeveynlerin bakışı arasında büyük fark bulunmaktadır. Muhafazakâr değerlerle yetişen Türk kökenli çocuklar ve gençler kendi yaşam tarzlarını Almanlarla kıyasladıklarında bir ikileme düşebilmektedirler. Ergenliğin getirdiği bir özgüvenle hareket eden çocuklar bu durum karşısında Gençlik Dairesi'ni bir koz olarak kullanabilmekte ve ailelerini tehdit edebilmektedirler.

Türk kökenli ailelerin kendi değer yargıları çerçevesinde uyguladıkları kısıtlamaları çocuklarının ihbar etmesiyle devreye giren Gençlik Dairesi, ihbar gerekçesini kültürel farklılıktan kaynaklı bir durumdan ziyade kısıtlama ve baskı olarak kabul etmesi durumunda aileler büyük sorunlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Çocuğun beyanını ailevi sorunlara bir dayanak olarak kabul eden Gençlik Dairesi'nin başlatacağı süreç aileler için felaket niteliğindedir.

3.5. ALMAN ANAYASASI VE MEVZUATINDA VELAYET HAKKI

Alman Anayasası'nın 6. Maddesi'nde "çocukların bakımı ve yetiştirilmesi, velilerin doğal hakkı ve öncelikli sorumluluğudur. Devlet, bu hak ve sorumlulukların kullanımını denetler." ifadesi yer almaktadır. Alman Medeni Kanun'u (Bürgerliches Gesetzbuch) aynı zamanda bu hakları 1626-1698 Maddeleri arasında detaylandırmıştır. Alman Medeni Kanun'u velayet hakkını dört başlık altında düzenlenmiştir. Bunlar;

- 1- Çocuğun ikametini belirlemeye ilişkin haklar,
- 2- Çocuğun maddi durumunu belirlemeye ilişkin haklar,
- 3- Çocuğun sağlığına ilişkin haklar,
- 4- Çocuğun idari işlemlerde temsiline ilişkin haklar.

Velayet hakkına ilave edilen diğer yetkiler ise şunlardır:

- 1- Çocuğun bakımı, eğitimi ve denetlenmesine ilişkin yetki,
- 2- Çocuğun okulunun ve mesleğinin seçimine ilişkin yetki,
- 3- Başka kişilerle yapılacak görüşmenin belirlenmesine ve kontrolüne ilişkin yetki,
- 4- Dini tercihin belirlenmesine ve yerine getirilmesinin kontrolüne ilişkin yetki.

Alman Medeni Kanunu'nun 1627. Maddesi'nde belirtildiği üzere; velayet sahibi veliler çocuğun iyiliğine yönelik kendilerine sağlan bu hakları müştereken yerine getirmelidirler. Velilerin bu hak ve sorumlulukları yerine getirmemeleri ve çocuğun iyiliğinin tehlikeye girmesi durumunda mahkemenin kararıyla velayet doğrudan Gençlik Dairesi'ne devredilmektedir (Bundesministerium der Justiz, Bürgerliches Gesetzbuch, 1896).

Çocuğun iyiliğine dair hususlar yasada açıkça tanımlanmamıştır. Ancak; Mahkeme içtihatları çocuğun yaşı ve algı düzeyine bağlı olarak fiziksel, zihinsel ve maddi gelişimini tehlikeye atabilecek durumların tamamını çocuğun iyiliğine aykırı olarak tanımlamaktadır.

Velayet davaları, çocuğun ikamet ettiği bölgede bulunan Aile Mahkemesi'ne başvurmak kaydıyla açılabilir. Ebeveynlerden veya Gençlik Dairesi'nden bir başvuru olması durumunda Aile Mahkemesi öncelikle tarafların yazılı beyanını almaktadır. Davanın sadece anne ve baba arasında vuku bulması durumunda ise mahkeme, davanın seyrine göre Gençlik Dairesi'nin müdahil olmasını isteyebilmektedir. Gençlik Dairesi bu durumda ebeveynlerle ve çocukla yapacağı görüşmenin neticesine göre hazırlamış olduğu raporu mahkemeye yazılı olarak sunabilmekte ve gerek duyması halinde kurumun görüşünü belirtebilmektedir. Duruşma esnasında Aile Hâkimi tüm tarafları, avukatları ve çocuğu (yaşı ve algı durumu değerlendirilmek kaydıyla) dinlemek zorundadır.

Mahkeme, davanın kapsamına göre çocuk avukatı talep edebilmektedir. Alanında çok deneyimli olan bu avukatlar tarafları dinlemenin ardından ilgili yerlerle görüşmeleri gerçekleştirerek kendilerinde oluşan kanaati raporlayarak mahkemeye sunmaktadırlar. Çocuk avukatları her şeye rağmen çocuğun beyanını savunmak ve iyiliğini gözetmek mecburiyetindedirler.

Aile Mahkemesi'nin vereceği kararın taraflara tebliğ edilmesinin ardından bir aylık süre içinde Eyalet Yüksek Mahkemesi'ne (Oberlandesgericht) temyiz başvurusunda bulunulabilmektedir.

3.6. GENÇLİK DAİRESİ'NİN VELAYET HAKKI ÜZERİNDEKİ YETKİLERİ

Almanya Gençlik Dairesi tüm faaliyetlerini Çocuk ve Genç İnsanlara Yardım Kanunu (Kinder-und Jugendhifsgesetz) çerçevesinde belirlenen VIII Nolu Sosyal Kanun Kitabı (Sozialgesetzbuch VIII) hükümlerine göre yürütmektedir (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013).

Çocuklarının bakımından ve yetiştirilmesinden sorumlu olan ebeveynleri yasa gereği devlet denetlenmektedir. Bu yetkiye istinaden VIII Nolu Sosyal Kanun Kitabı'na (Sozialgesetzbuch VIII) 2005 yılında eklenen 8-A Maddesi'ne göre Gençlik Dairesi, ailelere ve çocuklara yönelik kendilerine bir ihbar ulaştığı takdirde derhal harekete geçmek zorundadır. Çocuk selametinin tehlikeye girmesi durumunda itiraza mahal olmayacak şekilde yetkileri genişletilen Gençlik Dairesi, çocuğa doğrudan el koyacak hale gelmiştir. 2005 yılı öncesinde ise Gençlik Dairesi'nin çocuğa el koyma girişimine ebeveynlerin itiraz hakkı bulunmaktaydı.

Gençlik Dairesi'nin görevlerini şu şeklide sıralamak mümkündür:

- Ebeveynlerin çocuklarına karşı davranışlarını devlet denetimine tabi tutmak,
- Çocukları tüm tehlikelere karşı korumak (duruma göre anne ve baba dahil)
- Çocuğun eğitime yönelik ebeveynlere yardım etmenin yanı sıra; evlat edinme, nafaka davası, ziyaret ve velayet hakları davalarında danışmanlık hizmeti sağlamak,
- Aile Mahkemeleri'nin çocuklara yönelik davalarına katılım sağlamak suretiyle karar vermelerine yardımcı olmak.

VIII Nolu Sosyal Kanun Kitabı'nın (Sozialgesetzbuch VIII) 42. Maddesi'nde belirtilen şartlara göre, çocuğun iyiliğinin tehlikeye girmesi durumunda mahkeme kararının uzun süreceğinden hareketle Gençlik Dairesi çocuğu ailesinden alarak bir bakıcı aileye vermekte ya da çocuk yurduna yerleştirmektedir. Gençlik Dairesi'ne gönüllü olarak başvuran bir çocuk ya da bir genç yaşadığı evde güvenli

bir ortamın bulunmadığını beyan etmesi durumunda da kendi rızasıyla ailesinden alınabilmektedir. Bunun yanı sıra okul öğretmeninin, çocuk doktorunun ya da komşuların ihbarı ile de harekete geçen Gençlik Dairesi çocuğu ailesinden alarak bir koruyucu aileye vermekte ya da çocuk yuvasına yerleştirmektedir. Gençlik Dairesi'nin bu denli yetkilendirilmesi aileleri endişelendirmektedir.

Ebeveynlerin çocuğunu Gençlik Dairesi'nden geri talep etmesi durumunda kurum yetkilileri yirmi dört saat içinde Aile Mahkemesi'ne başvuruda bulunarak aile bireylerine dava açmakta ve sundukları belgelerle çocuğun iadesini engellemeye çalışmaktadırlar. Mahkemede şayet çocuğun yetişmesinde ya da geleceğinin güvence altına alınmasında ebeveynlerin yetersiz olduğuna dair bir kanaat oluşursa, çocuğun velayetinin Gençlik Dairesi'ne verilmesi kararı çıkabilmektedir.

Gençlik Dairesi'nin görüş ve beyanlarını Aile Mahkemeleri'nin fazlasıyla dikkate aldıkları, ebeveynlerin ifadelerinin önemsenmediği ve çoğu zaman ebeveynlerin aleyhine karar verildiği daha önceki tecrübe ve deneyimlerden anlaşılmaktadır.

Gerçek dışı ihbarlar nedeniyle birçok ailenin mağdur oldukları ve çocuklarını kaybettikleri gözlemlenebilmektedir. Türkiye'nin sosyal yapısını ve kültürünü tanımayanlar, ailelerin bazı davranışlarının çocuğun iyiliğini tehlikeye atabileceğinin endişesiyle şikâyetle bulunmaktadır. Gençlik Dairesi'nin başlattığı tetkiklerin sonucunda şikayetlerin gerçeği yansıtmadığı anlaşılrsa da ailelerin nezdinde kurum, aile birliğine faydadan çok zarar veren bir tehdit unsuru olarak algılanmaktadır. Dolayısıyla Gençlik Dairesi, bazı sorunların çözümüne katkı sağlayan kurumdan ziyade ailelerin çocuklarını koparmak için fırsat kollayan bir kurum olarak değerlendirilmektedir.

VIII Nolu Sosyal Kanun Kitabı'nın (Sozialgesetzbuch VIII) 9. Maddesi'nde; çocuğun öz ailesinin yanında yaşadığı inancı da dahil olmak üzere sosyal ve kültürel yaşam koşullarına uygun ortamın oluşturulması kurumun ve bakıcı ailenin başlıca görevleri arasında yer aldığı belirtilmiş olsa da Gençlik Dairesi'nin

bu hususlara bilinçli bir şekilde duyarsız kaldığı yaşanan tüm gelişmelerden rahatlıkla anlaşılmaktadır.

3.7. KORUMA ALTINA ALINAN GÖÇMEN ÇOCUKLARA YÖNELİK İSTATİSTİKLER

Almanya Federal İstatistik Ofisi (Statistisches Bundesamt) çocuk koruma sistemine dahil olan göçmen kökenli çocuklara ilişkin verileri 2007 yılı itibariyle yayımlamıştır. 2006 yılına kadar olan verilerde göçmen çocukların oranını görmek mümkündür lakin 2007 yılı itibariyle göçmen kökenli çocuklar bir göçmen geçmişe ve farklı bir menşe ülkesine sahip olarak nitelendirilmişlerdir.

Göçmen kökenli çocukların gereksinimleri özel bir planlamaya tabi tutulurken, koruyucu ailelere yönelik çalışmalar yeterince önemsenmemiştir. Bu bağlamda yıllara göre tam zamanlı bakıma alınan göçmen kökenli çocukların sayısı dışında göçmen kökenli koruyucu ailelerin yanında kalan çocukların sayısını öğrenmek neredeyse imkansızdır.

Koruyucu ailelere ve göçmen kökenli ailelere yönelik çeşitli veriler sadece 2007 yılına kadar mevcuttur. Günümüzde koruyucu ailelerin yanında kalan göçmen kökenli çocukların gelişimlerine yönelik farklı kültürlerin ve farklı etnik grupların uyumluluğu üzerine yapılan çalışmalar daha fazla ilgi çekmektedir.

1 Ocak 2000 tarihinde yürürlüğe giren Alman Vatandaşlığı Kanunu ile ilgili yasal düzenleme göçmenlere ilişkin verileri karmaşık hale getirmiştir. Kanuna göre ebeveynlerden en az birinin daimî ikametgahının bulunması durumunda Almanya'da doğan her çocuk re'sen Alman vatandaşı olarak kabul edilmektedir (Almanya'nın Türkiye'deki Dış Temsilcilikleri, 2000). Dolayısıyla, Almanya Federal İstatistik Ofisi'nin (Statistisches Bundesamt) 2000 yılından itibaren yayımlamış olduğu veriler çerçevesinde göçmen kökenli çocukların sayısını belirlemek ve yorumlamak oldukça güçleşmiştir (Sievers & Thrum, 2010, s. 4).

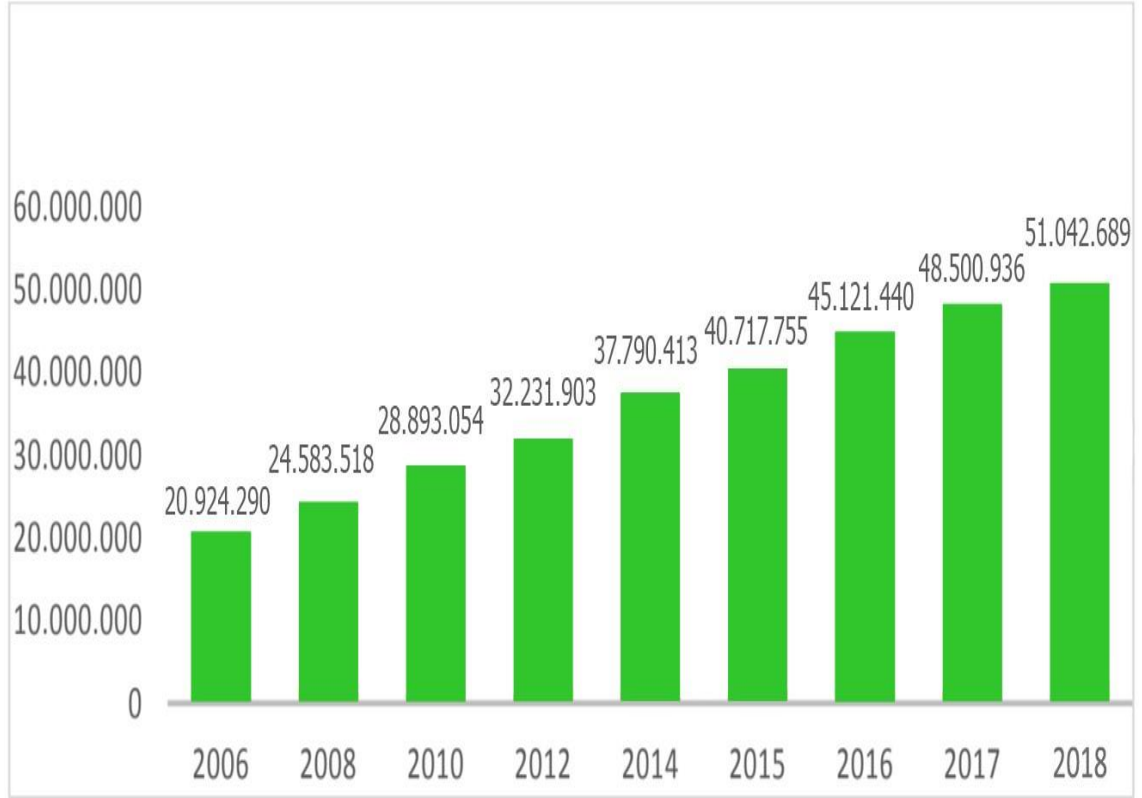
Alman makamlarının toplaması gereken istatistiksel verilere ilişkin bazı düzenlemeler mevcuttur, lakin bu veriler genel olarak sağlanan hizmetlere ve koruyucu ailelere odaklanmıştır. Dolayısıyla, bu hizmet verilerini kullanarak çocuklara yönelik işlenen vakalarının sayısını öğrenmek mümkün değildir.

Bunun birinci nedeni; benzer hizmetlerin farklı nedenlerle veriliyor olmasıdır. İkinci nedeni; çocuklara veya ailelere yönelik farklı ve sıralı hizmetlerin sağlanıyor olmasıdır (Hizmetlere yönelik verilerde kimlik numaraları belirtilmediği için vaka geçmişleri bulunmamaktadır). Üçüncü nedeni; vaka sayısının ve vakalara göre çocuk sayısının farklılık göstermesidir. Dördüncü nedeni; çocuk istismarı raporlarının ve kanıtlarının sayılmıyor olmasıdır. Beşinci nedeni; istismarın meydana gelebileceği vakalarla istismarın gerçekleştiği vakaların karıştırılmasıdır.

Bu nedenlerden dolayı, her yıl istismara uğrayan veya savunmasız kalan çocukların sayısı kamuoyu tarafından bilinmemektedir. Ulusal düzeyde istismar raporlarını ve çocuk risk değerlendirmelerinin sonuçlarını dikkate alan, potansiyel olarak güvenilir bir istatistiksel sistem, VIII Nolu Sosyal Kanun Kitabı'nın (Sozialgesetzbuch VIII) 8-A Bölümü altında geliştirilmektedir (Kindler, Kindesschutzsysteme, 2012, s. 267).

Uluslararası verilere göre Almanya; evlatlık edinme ve aileye dönüş sürecinde yaşanan gecikmeler nedeniyle ev dışında koruma altında kalan çocukların sayısında oldukça yüksek bir orana sahiptir (Thoburn, 2012, s. 283). Bu durum, evlatlık alma ve yeniden birleşme durumunun çok düşük oranda kalmasından ve uzun vadeli yerleştirme oranlarının etkisinden kaynaklanmaktadır (Kindler, Kindesschutzsysteme, 2012, s. 267).

Grafik 1. 2006-2018 Yılları Arasında Çocuk ve Gençlik Refahına Yönelik Yerel Yönetimler Aracılığıyla Gerçekleştirilen Harcamalar (Euro)

(Statistisches Bundesamt, Kinder- und Jugendhilfe. Neuerung bei der Statistik der Vorläufigen Schutzmaßnahmen, 2018)

Tablo 1. 2013-2018 Yılları Arasında Almanya Genelinde Koruma Tedbiri Uygulanan Çocuk Sayısı

Yıl	Toplam	Koruma Tedbirleri	
		Kendi İsteği Üzerine	Çocuk Refahı Tehlikesi Nedeniyle
2013	42123	9922	32201
2014	48059	11447	36612
2015	77645	15101	62544
2016	84230	16004	68226
2017	61383	10404	50979
2018	52590	9606	42984

(Statistisches Bundesamt, Kinder- und Jugendhilfe. Neuerung bei der Statistik der Vorläufigen Schutzmaßnahmen, 2018).

2018 yılı Federal İstatistik Dairesi verilerine yakından bakıldığında, aynı yıl için rakamların iki kez sayılabileceği gerçeğinin altı çizilmektedir. Bu durum şu şekilde izah edilmektedir: Geçici korumaya yönelik tedbir kararı 8 Sayılı Sosyal Yasa Kitabı'nın 42-A Maddesi uyarınca alınmaktadır. Daha sonra aynı yasanın 42. Maddesi'nin 1. ve 3. Maddesi'ne göre aynı çocuk veya genç için düzenli korumaya yönelik tedbir kararı alınmaktadır. Sonuç olarak, geçici koruma kararının ve düzenli koruma kararının istatistiklerde ayrılamadan iki kez sayılmasına neden olmaktadır.

2018 yılında koruma tedbiri kararı verilen önlem 52.590 çocuk ve gençlerden 28.252'si göçmen kökenlidir. Bu da yaklaşık %54'e tekabül

etmektedir. İlk aşamada kurum bakımına yerleştirilen 7.505 göçmen kökenli çocuklardan sadece 573'ü koruma tedbiri kararının sona ermesiyle birlikte koruyucu ailelerin yanına yerleştirilmiştir. Ailelerine geri döndürülmüş çocukların ve gençlerin sayısı 8.303 iken, ailelerinin yanında kalmaları şartıyla 1.602 çocuk ve gence danışmanlık hizmeti verilmiş, ebeveynlerine de sosyal/pedagojik aile desteği sağlanmıştır. Koruma tedbiri kararı verilen çocukların yalnızca %2'sine kurum bakımı veya koruyucu aile bakımı kararı bulunmaktadır.

Rakamlara ve yüzdelik oranlarına bakıldığında, göçmen kökenli çocukların tüm koruma kararlarının %50'sinden fazlasını oluşturması epeyce zihinleri kurcalamaktadır. Göçmen kökenli çocuklara yönelik koruma tedbiri kararı alınmasına zemin hazırlayan faktörler 2 numaralı grafikte belirtilmiştir.

Yurt dışından 2018 yılında refakatsiz gelen 12.211 çocuğa uygulanan koruma tedbiri kararından hareketle toplam 28.252 göçmen kökenli çocuğun korunduğu düşünüldüğünde, bu oran yaklaşık %43'e denk gelmektedir. Bu durumda refakatsiz gelenlerin dışında koruma altına alınan göçmen kökenli çocukların sayısı 15.993'tür.

Haklarında koruma tedbiri kararı verilen çocuklardan Alman olmayanların tespiti yapıldıktan sonra, bu sayıdan yurt dışından gelen refakatsizlerin oranının düşülüp düşülmeyeceğinin tespit edilebilmesi için geçmiş yıllara ait veriler dikkatle incelenmelidir (Suriye'deki iç savaş nedeniyle ülkelerini terk ederek Almanya'ya yerleşen refakatsiz çocukların sayısında artış olması muhtemeldir). Dolayısıyla, 1995-2013 yılları arasını kapsayan dönemlere dair tabloyu sunmak gerekecektir.

Tablo 2. 1995-2013 Yılları Arasında Koruma Tedbiri Kararı Verilme Nedenleri

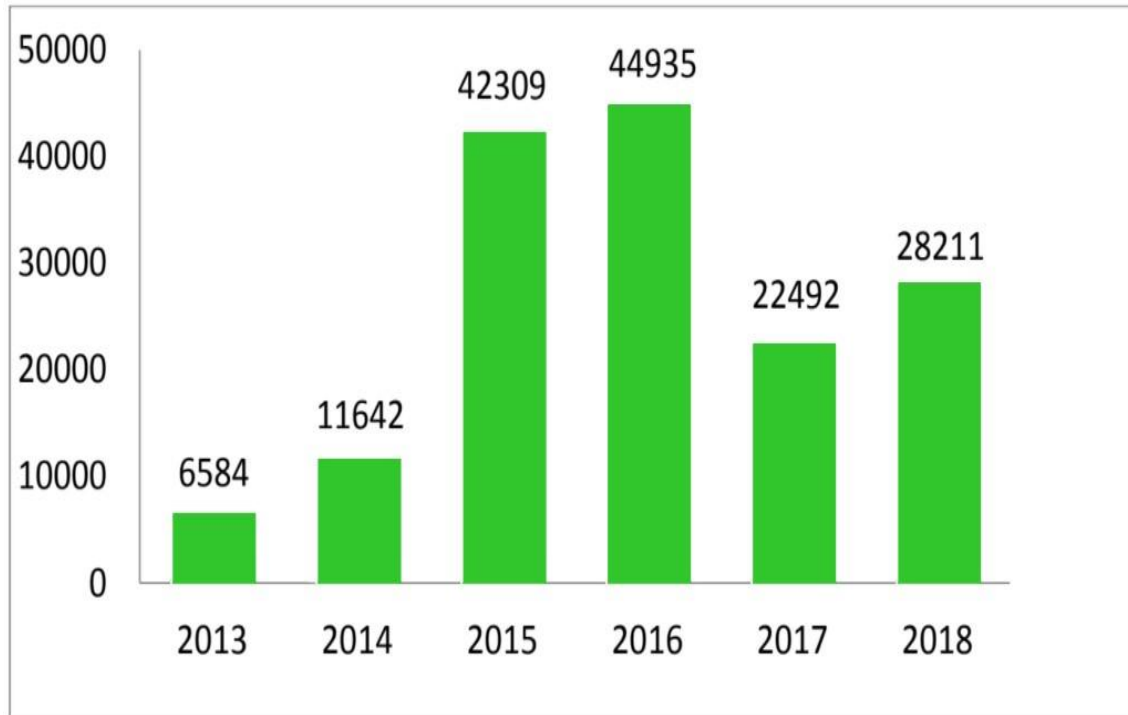
Koruma Tedbiri Kararı Verilme Nedenleri	1995	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Uyum Sorunları	2054	2650	1730	1887	2165	2116	2076	2366	2515	2705
Ebeveynlerin Aşırı Yüklenmesi	6944	10307	10366	12214	14182	14691	15433	16406	16783	16361
Okul Problemleri	1316	1870	1439	1443	1520	1537	1682	1697	1752	1617
İhmal	2358	2790	2812	3309	3863	3749	4037	4344	4450	4403
Çocuk veya Gençnin Suçluluğu	2201	2419	1856	1823	1970	1998	2029	2154	2460	2703
Çocuk veya Gençnin Bağımlılık Sorunu	431	1223	975	738	847	884	896	1074	1149	1204
İstismar	891	2233	2359	2447	3013	3087	3344	3602	3648	3690
Cinsel İstismar	1098	836	655	563	614	594	672	690	612	590
Ebeveynlerin Ayrılması	715	663	461	589	702	803	786	748	711	723
Konut Sorunu	653	831	617	837	823	1088	1029	1152	1230	1322
Yurt Dışından Refakatsiz Gelenler	996	1453	602	888	1099	1949	2822	3482	4767	6584
İlişki Sorunları	6530	9178	6581	6817	7115	7195	7014	6816	6653	6715
Diğer	6628	8987	7294	7725	9111	9162	9374	9890	10801	11497

(Statistisches Bundesamt, Statistisches Bundesamt. Kinder- und Jugendhilfe. Neuerung bei der Statistik der Vorläufigen Schutzmaßnahmen:, 2013)

Tablo 2'de belirtildiği üzere, yurt dışından Almanya'ya refakatsiz gelenlerin ve koruma altına alınanların sayısında 1995 yılı itibariyle artış yaşanmıştır. 2012 yılına belirli seyirle yaşanan artış, 2012-2013 yılları arasında ise büyük ivme kazanmıştır.

2013-2018 yılları arasında Almanya'ya refakatsiz giriş yapan ve haklarında koruma tedbiri kararı verilen çocuk sayısı ise Grafik 3'te belirtilmiştir. Suriye'deki iç savaş nedeniyle Almanya'ya refakatsiz gelen ve koruma tedbiri kararı alınan çocukların sayısında belirgin artışlar yaşanmış ve bu durum doğal olarak göçmen kökenli çocukların sayısını artırmıştır.

Grafik 2. 2013-2018 Yılları Arasında Almanya'ya Refakatsiz Giriş Yapan ve Haklarında Koruma Tedbiri Kararı Verilen Çocukların Sayısı

(Statistisches Bundesamt, Kinder- und Jugendhilfe. Neuerung bei der Statistik der Vorläufigen Schutzmaßnahmen, 2018).

Tablo 3. 2018 Yılında Koruma Tedbiri Kararının Sona Erme Şekli

Koruma Tedbiri Kararı ile sona ermiştir	Sayı	%
Aileye geri döndürülen	8303	29,4
Koruyucu Aile ya da kurum bakımı kararına devam edilen	573	2
Bir başka Gençlik Dairesi'ne sevk edilen	3435	12,1
“Ayakta Yardım” uygulaması kararı verilen	1602	5,7
Aile evi dışında yardım kararı verilen	1747	6,2
Diğer yatılı bakım hizmetleri	7505	26,6
Yardım kararı verilmeyen	5087	18
Toplam	28252	100

(Statistisches Bundesamt, Kinder- und Jugendhilfe. Neuerung bei der Statistik der Vorläufigen Schutzmaßnahmen, 2018).

Alman çocuklara ve göçmen kökenli çocuklara koruma tedbiri kararının alınma yöntemleri aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

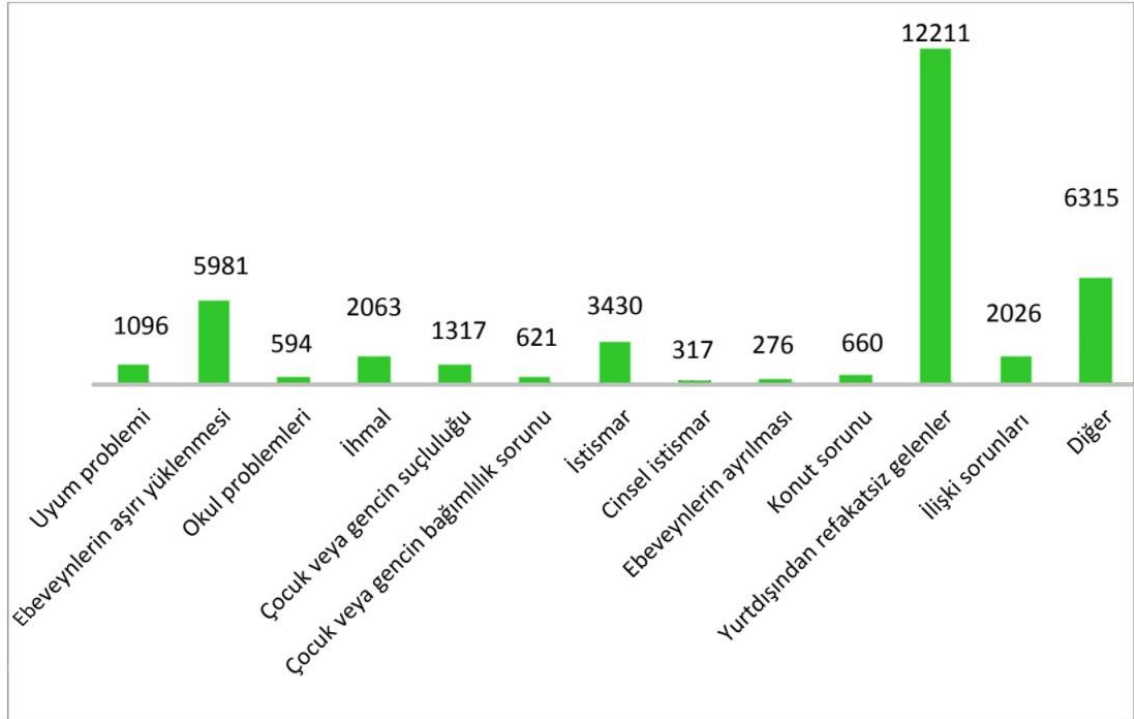
Tablo 4. Koruma Tedbiri Kararlarının Alınma Yöntemleri

	Koruma Tedbiri kararı ile alınmıştır.							
	Çocuğun kendisi	Ailesi	Gençlik Bakanlığı	Polis	Öğretmen	Doktor	Komşu	Diğer
ALMAN	9606	3752	30050	6339	341	530	455	1517
GÖÇMEN KÖKENLİ	4694	969	17165	3938	156	193	267	822

(Statistisches Bundesamt, Kinder- und Jugendhilfe. Neuerung bei der Statistik der Vorläufigen Schutzmaßnahmen, 2018).

Bu tablonun anlaşılabilmesi için ilk olarak göçmen kökenli çocuklar arasında refakatsiz gelenlerin olup olmadığı netleştirilmelidir. Göçmen kökenli çocuklara ilişkin rakamlar grafik 3'te ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Rakamlar da göstermektedir ki, göçmen kökenli çocuklar arasından koruma altına alınanların en yüksek oranı yurt dışından gelen refakatsiz çocuklardan oluşmaktadır.

Grafik 3. 2018 Yılı Verilerine Göre Koruma Tedbiri Kararı Verilen Göçmen Kökenli Çocukların Koruma Altına Alınma Gerekçeleri

(Statistisches Bundesamt, Kinder- und Jugendhilfe. Neuerung bei der Statistik der Vorläufigen Schutzmaßnahmen, 2018).

Suriye'deki iç savaş nedeniyle Avrupa'ya göç eden çocuk sayısının yüksek olması doğaldır. Buna ilave olarak, ebeveynlerin çocuklarına aşırı yüklenmesinin neticesi de göçmen kökenli çocuklar için ikinci en yüksek koruma altına alınma oranını göstermektedir. Bu çocuklar büyük bir ihtimalle 12 yaşından büyüktürler, zira 8 Sayılı Sosyal Konun Kitabı'na göre çocukların ve gençlerin ihmal veya istismar gerekçesiyle kendi ailelerini şikâyet etme ve devlet koruması talep etme hakları bulunmaktadır. Bu durum aileler için büyük sıkıntı oluşturmaktadır. Ebeveynleri ile kültürel çatışma yaşadığını beyan eden gençler bu yasa nedeniyle ailelerinden kolayca ayrılabilirler (Yaman, 2018, s. 118).

Genel olarak baktığımızda, ihmal edilen göçmen kökenli çocuk oranının istismar edilen göçmen kökenli çocuk oranından yüksek olduğudur. Nitekim bu

oran, istismar vakalarından ziyade ihmal vakalarına önem veren Alman Çocuk Koruma Sistemi'nin bir sonucu olarak değerlendirilebilmektedir.

3.8. KORUYUCU AİLELERE YÖNELİK İSTATİSTİKLER

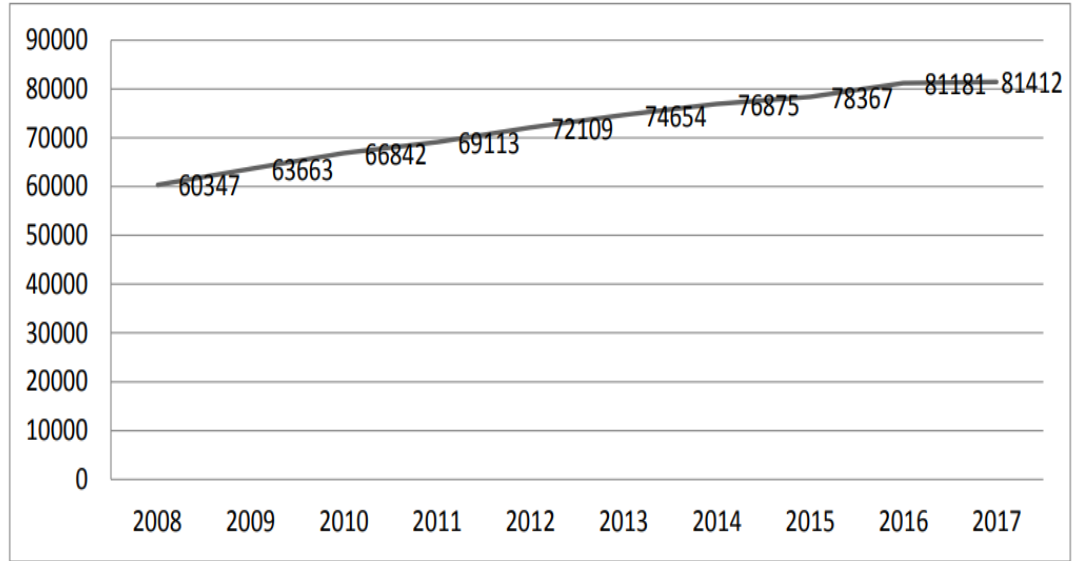
Çocuk korumaya yönelik istatistikler için 2008 yılı özel bir öneme sahiptir. Bu yıldan itibaren yurtlarda bakım altında tutulan çocuklara ve koruyucu ailelere ilişkin veriler ilk kez düzenli olarak kayıt altına alınmıştır. Önceki yıllarda istatistiklerin tamamı 5 yıllık dönemler halinde tutulmaktaydı (Süddeutsche Zeitung, 30 Nisan 2019).

Koruyucu ailelerle yaşayan çocukların ve gençlerin sayısı her yıl artış göstermektedir ancak bunun ülkeye giriş yapan refakatsiz çocuklarla ilgisi yoktur. Koruyucu ailelerin yanına yerleştirilen çocukların sayısındaki artış 2016-2017 döneminde azalma göstermiştir.

Aşağıdaki Grafik 4, son on yılda koruyucu aileye yerleştirilen çocukların sayısını gösterirken, Grafik 5 aynı yıllarda yurtlara yerleştirilen çocukların sayısını göstermektedir. Yurtlarda kalan çocukların ve gençlerin sayısı 2015 yılında büyük artış göstermiştir. Almanya tarihindeki bu yüksek artışın nedeni yurt dışından gelen refakatsiz çocuklardan kaynaklanmaktadır.

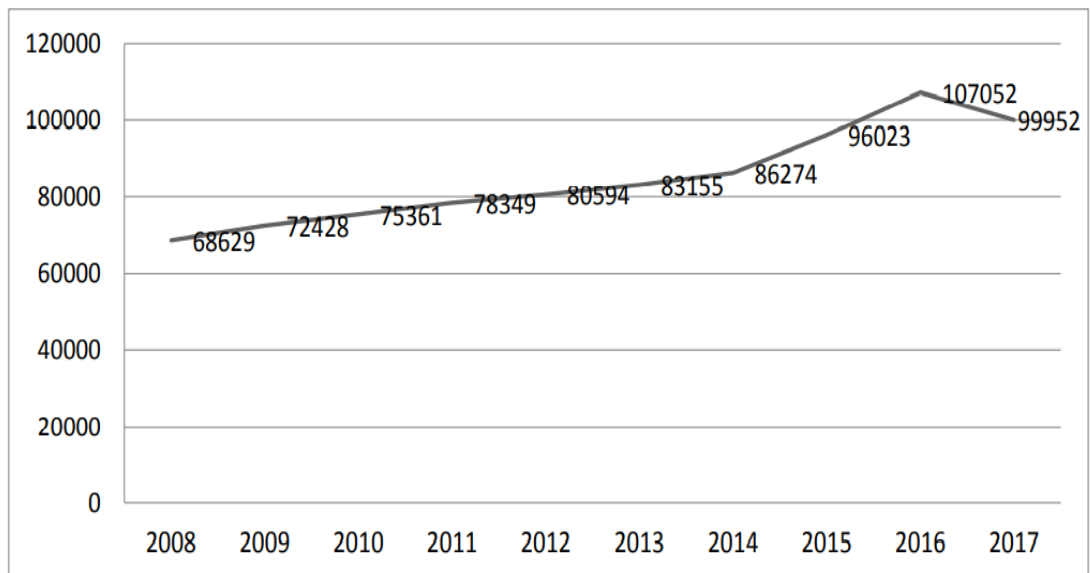
Koruyucu ailelerdeki çocuklar 2008-2017 yılları arasında %35 civarında artış gösterirken, yurtlarda kalan çocuklar 2008-2017 yılları arasında %45 civarında artış göstermiştir.

18 Yaş Altı Koruyucu Ailelerin Yanında Kalanların Sayısı

(Statistisches Bundesamt, Kinder- und Jugendhilfe. Neuerung bei der Statistik der Vorläufigen Schutzmaßnahmen, 2018).

18 Yaş Altı Yatılı Bakımda Kalanların Sayısı

(Statistisches Bundesamt, Kinder- und Jugendhilfe. Neuerung bei der Statistik der Vorläufigen Schutzmaßnahmen, 2018).

Bir Milletvekilinin gazete röportajında, koruyucu ailelerdeki çocukların yüksek orana ulaşmasının aslında koruyucu ailelerin sayısının artışıyla ilgili bulunmadığını, durumun bilakis ailelerin ülke genelindeki yoksulluğuna bağlı olarak geliştiği vurgulanmaktadır. Zira, %78 civarındaki çocuğun yoksulluk yardımından (Hartz IV) faydalıyor olması bu durumu net olarak izah etmektedir (Almanya’da geliri ve malvarlığı asgari geçim sınırının altında olan emekliler, ikamet ettikleri şehirlerin belediyelerinden sosyal yardım desteği “Hartz IV” kapsamında geçim ve kira yardımı alabilmektedirler) (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, 2017).

Yoksulluk yardımı alan çocukların sayısındaki artış, yoksulluk istatistiklerindeki artış oranıyla paralellik göstermektedir. Sürekli artış gösteren koruma oranının yalnızca yoksulluğa bağlanması gerçeği yansıtmaz. Zira, Gençlik Dairesi kendilerine ulaşan en basit ihbarda dahi çocuğu ailesinden koparmakta ve devlet koruması altına almaktadır. Netice itibariyle koruma altına alınan çocukların sayısındaki artışın, aynı zamanda kurumlara yerleştirilen çocukların sayısının ve koruyucu ailelere verilen çocukların sayısının artışıyla paralellik sergilediği ifade edilmektedir (Süddeutsche Zeitung, 30 Nisan 2019).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma; Almanya Gençlik Dairesi'nin Türk kökenli çocuklara ve gençlere yönelik uygulamalarını incelemekte ve aynı zamanda göçmen ailelerin süreç içinde yaşadıkları deneyimlerini ortaya koymaktadır.

Almanya Gençlik Dairesi çocuk koruma alanında öncelikli olarak çocuk selametini dikkate almakta, kültürel unsurları ise geri planda tutmaktadır. Alman kültürünün bir öncü kültür olarak diğer kültürlerle uygulanıyor olması, göçmen aileler nezdinde ciddi sorunlara neden olmaktadır. Çocuğun selameti elbette ki öncelik teşkil etmelidir, ancak çocuk korumaya yönelik politikaların oluşturulmasında ve uygulanmasında göçmen kökenli ailelerin çocuk yetiştirme kültürlerinin dikkate alınması bir gerekliliktir.

Alman medyasına yansıyan ciddi manadaki çocuk istismarı vakaları nedeniyle çocuk koruma yetkilileri kontrol mekanizmasını genişletmek suretiyle ailelere anında müdahale edebilmektedirler. 2005 yılında Çocuk Refahı Kanunu'nda yapılan düzenlemede çocuk koruma görevlilerinin çocuk selametinin yegâne sorumlusu olarak tanımlanması, ilerde olası bir suçlamayla karşılaşmak istemeyen görevlilerin fevri davranışlarına yol açmıştır. Kimi aileler gönüllü yaklaşım sergilemesine rağmen müdahaleci bir tavırla karşılaşabilmektedirler.

Gençlik Dairesi'nin çocuklara ve ailelere yönelik önemli katkıları bulunmakla beraber, sosyal yardımlara yeterli düzeyde erişim sağlanmamasının önündeki en belirgin engel kuruma duyulan güvensizlik nedeniyledir. Güven ilişkisinin zedelenmesiyle birlikte aileler kendilerine sağlanan yardımın denetim amaçlı olduğunu düşünebilmekte ve dolayısıyla da kuruma temkinli bir yaklaşım sergileyebilmektedirler. Gençlik Dairesi'nin yardım ve müdahale işlevini birlikte ifa ediyor olması aileleri haklı olarak kaygılandırmaktadır.

Araştırmada öne çıkan bir diğer husus, göçmen ailelerin çocuklarıyla yaşadıkları sorunlardır. Kuşak farklılığı nedeniyle görüş ayrılıklarının yaşanması aile içi iletişimsizliği körükleyebilmektedir. Batılı yaşam tarzının belirgin olduğu Almanya'da yetişen göçmen kökenli çocuklar arkadaş ortamının etkisiyle

ailelerine karşı gelebilmektedirler. Aileler çocuklarını batı kültürüne karşı korumaya çalışırken, çocuklar arkadaşlarının özgür ve modern yaşamını kendilerine rol model almaktadırlar. Ailelerin tepkisiyle karşılaşan çocuklar bu durumda Gençlik Dairesi'ne başvuruda bulunarak kendi yaşam tarzlarına müdahale edildiği, baskı altında tutuldukları ve hatta şiddete maruz kaldıkları gerekçeleriyle ailelerinden ayrılmak istediklerini beyan edebilmektedirler. Bu şekilde gönüllü olarak koruma talebinde bulunan çocukların sayısı her yıl artış göstermektedir.

Ailelerinin bilgisi dışında çocukların koruma altına alınıyor olması büyük tepkiyle karşılanmaktadır. Bu yetmezmiş gibi, Gençlik Dairesi tarafından aranan kimi aileler çocuklarının okul çıkışı koruma altına alındığı bilgisiyle şoka girmektedirler. Bu aşamadan itibaren aileler çocuklarıyla görüştürülmediği gibi, çocukların kaldıkları yere dair de herhangi bir bilgi verilmemektedir.

Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin 9. Maddesinde; "Taraflar Devletler; ana-babasından ya da bunların birinden ayrılması kararlaştırılan çocuğun, kendi yüksek yararına aykırı olmadığı sürece, ana-babanın ikisiyle de düzenli biçimde ilişki kurma ve doğrudan görüşme hakkına saygı gösterirler" şeklinde belirtilmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme 'de ve ilgili diğer kanunlarda çocukların ve ailelerin hakları açıkça belirtilmesine rağmen, çocuk selametinin tehlikede olduğu gerekçesiyle bu haklar işletilmemektedir.

Ailelerin genel intibai, çocukların koruma altına alınması yönünde büyük çaba sarf edildiği, kendi anadili, kültürü ve inancıyla bağdaşmayan hizmetlerden yararlandırıldığı, bu durumun ise olumsuz sonuçlar doğurduğu yönündedir. Çocuk koruma sisteminin hizmet modellerinde göçmen çocukların haiz olduğu özelliklerin dikkate alınmadığına dair araştırmalar göçmen ailelerin ifadeleriyle örtüşmektedir. Almanya'da göçmen kökenlilere ait bir çocuk bakım kuruluşunun bulunmaması, göçmen kökenli çocukların hali hazırdaki hizmet modellerinden yararlanmasını zorunlu kılmaktadır. Almanya Federal Cumhuriyeti'nde Hristiyanlara ve Yahudilere ait birçok sivil (dini) yüklenici kurum bulunmasına rağmen Müslüman toplumuna ait sivil (dini) yüklenici kurumun bulunmaması düşündürücüdür.

Almanya’da öncü kültürün toplumun tamamını kapsıyor olması farklı sorunlara yol açmaktadır. Bu bağlamda bireyselliği, özgürlüğü ve cinsiyet eşitliğini savunan koruma görevlilerinin kültürel farklılıkları kendi perspektifleri doğrultusunda değerlendirmesi, göçmen kökenli ailelerle kurum çalışanlarını karşı karşıya getirebilmektedir.

Çocuk koruma sürecinde yeterli bilgiye sahip olmayan aileler genellikle akrabaları ve yakınları ile hareket etmektedirler. Aileler aynı zamanda çocuklarından tamamen ayrılacağı endişesiyle ilk olarak bir avukata başvurmakta ve hukuki süreci başlatmaktadırlar. Gençlik Dairesi ile temasa geçilmesi ve sağlıklı bir iş birliği tesis edilmesi gerekirken doğrudan hukuki sürecin başlatılması, sürecin tüm aşamalarını zora sokmaktadır.

Sürecin yapılandırılmasına ailenin dahil edilmemesi halinde çocuğun başta ailesi olmak üzere, kimliği, anadili ve inancıyla olan bağı zamanla yok olabilmektedir. Özellikle küçük yaş grubundaki çocuklar koruyucu ailenin yaşam tarzını hızla benimsemektedirler. Bu durum aslında çocuğun yaşadığı ortama bağlı olarak şekillenmektedir.

Almanya’da çocukların öz ailelerinden çeşitli bahanelerle alıkonulmasına ilişkin büyük infial yaşansa da akademik anlamda bu konu üzerine yapılmış araştırmalar maalesef yetersiz düzeydedir. Literatür taramasında Yaman’ın (Yaman, 2018) ve Vatandaş’ın (Vatandaş, Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) ve Koruma Altına Alınan Çocuklar, 2014) haricinde Almanya Gençlik Dairesi’nin uygulamalarına yönelik herhangi bir bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Ayrıca bu bilimsel çalışmaların dışında Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu’nun 2013 yılında hazırlamış olduğu rapor (Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 2013) yaşanan sorunun derinliğine işaret etmektedir.

Almanya Gençlik Dairesi’nin himayesinde bulunan çocukların haksız biçimde ailelerinden koparıldığı ve Alman kültürü ile yetiştirilmek suretiyle asimile edildiği iddiaları üzerine hazırlanan bu çalışma, ilgili kurumun ve uygulamalarının Türk kökenli ailelere yansımalarına odaklanmıştır.

Ebeveynlerin çocuklarına yönelik hakların sınırlandırılması aile سلامتini sorunlu hale getirmektedir. Toplumsal yaşamı düzenleyen ve şekillendiren bu yapıdan devlet açıkça sorumludur. Bireyselleşme süreci çerçevesinde çocukların gelişimini olumsuz etkileyen konuların hassas bir şekilde ele alınmasına itiraz edilmemektedir. Ancak akıl almaz uygulamaların bir sonucu olarak ailelerin yaşadığı mağduriyetler bir hukuk devletine asla yakışmayacak düzeydedir.

ÖNERİLER

Almanya Gençlik Dairesi'nin Türk kökenli çocuklara ve gençlere yönelik uygulamalarını ele aldığım çalışmamın sonucunda saptadığım tespit ve öneriler şu şekildedir:

1. Alman kamuoyunda ekseriyetle çocuk hırsızı olarak tanımlanan Gençlik Dairesi'ni başta Türk kökenli aileler olmak üzere diğer göçmen kökenli aileler güvenilmez bulmaktadır. Diğer ülkelerdeki eşdeğer kurumlarının dahi bu kadar geniş kapsamlı yetkiye sahip olmaması, doğal olarak göçmen kökenli ailelerin zihinlerini bulandırmaktadır. Dolayısıyla, Türk kökenli ailelerin yanı sıra diğer göçmen kökenli ailelere kurumsal güven tesis edilmelidir.
2. Türk kökenli ailelerin durumu, göç ve göçmenlik politikasının bir yansıması olarak değerlendirilmelidir. Devlet kurumlarında karşılaşılan ayrımcılığın yanı sıra medyanın ve siyasilerin İslamofobiyi destekleyici açıklamaları da ön yargıyı tetiklemektedir. Bu nedenle kurum temsilcileri ve siyasiler göçmenlerin maruz kalabilecekleri her türlü muamele ve uygulamadan kaçınmalıdırlar.
3. Ebeveyn-çocuk ilişkisinde temel kriter olarak kabul edilen Alman öncü kültürünün yanı sıra göçmen kökenli ailelerin kültürel farklılıklarının da değerlendirmeye tabi tutulması, çocukların ve ailelerin mağduriyetini en az seviyeye indirecektir.
4. Yeterli düzeyde kaynak sağlanmak suretiyle ihtiyaç duyulan insani ve finansal hizmetler göçmen kökenli ailelerin erişimine açık hale getirilmelidir.

5. Çocukların korunmasını gerektiren bir duruma yönelik tespit yapılmadan yasal işlemler başlatılmamalıdır. Ancak, kurum çalışanları herhangi bir suçlamayla karşı karşıya kalmamak adına kendilerine yansıyan en basit ihbarda dahi durum değerlendirmesi yapmak yerine çocuğa el koymayı tercih etmektedirler.

6. Çocukların koruma altına alınmasından ziyade ebeveynleri rahatlatacak bakım modelleri geliştirilmelidir (aile yakınları, akrabalar, arkadaş çevresi vb.).

7. Gençlik Dairesi'ne ulaşan ihbarların çoğunun asılsız olduğu bilinmektedir. Özellikle çocukların ve gençlerin ciddi suçlamalarının teyit edilmeden doğru kabul edilmesi aileleri çıkmaza sürüklemektedir. Çocukların kendi isteğiyle yapmış oldukları ihbarların gelişim çağında kötüye kullanılabilecek olması bilhassa dikkate alınmalıdır. Ortaya atılan iddialar için doğrulama mekanizmalarının işletilmesi gerekmektedir.

8. Koruma altına alınan çocukların aileleri kurum tarafından bilgilendirilmediği gibi, işleyen süreçte aileler çocuklarıyla dahi görüştürülmemektedir. İnsan haklarıyla hiçbir surette bağdaşmayan bu hususa ilişkin yasal düzenlemeler acilen yapılmalı ve ailelerin sürece katılımı sağlanmalıdır.

9. Koruyucu ailelerin belirlenmesinde göçmen kökenli çocukların dini ve kültürel hassasiyetleri dikkate alınmalıdır. Lakin Gençlik Dairesi'nin bu hususa yönelik özel bir hassasiyetinin ve çabasının olmadığı verilerle vurgulanmıştır. Gençlik Dairesi görevi gereği göçmen kökenli çocukların kültürel ve dini farklılıklarını dikkate almalı ve bakıcı aileleri bu konuda denetim altında tutmalıdır.

10. Avrupa Parlamentosu'nun ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu'nun Gençlik Dairesi'ne ilişkin hazırladıkları raporlar, kurumun göçmenlerle ilgili verileri kamuoyu ile paylaşmaya yanaşmadığını açıkça göstermiştir. Koruma altında bulunan çocuklara ilişkin veriler, çocukların karşılaştığı sorunları anlamak için büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla Gençlik Dairesi çocuklara yönelik verilerin paylaşımı hususunda iş birliğine açık olmalıdır.

11. Göçmen kökenli aileler, kültürel kimliklerinin korunmasından ziyade entegrasyona engel olarak görülmektedirler. Bu anlayış terk edilmeli ve koruma altındaki çocukların ana dilleri ile kültürlerini güvence altına alan yasal haklar uygulamaya konulmalıdır.

12. Çocuk koruma alanındaki uluslararası sistemlere kıyasla Almanya'da yakınlarının ve akrabalarının koruması altında bulunan ve tekrar ailesine dönüşü sağlanan çocukların sayısı oldukça azdır. Gençlik Dairesi'nin koruması altında bulunan çocukların ailelerine iade edilmesi için çaba gösterilmelidir.

13. Korunmaya muhtaç çocuklar aynı zamanda Avrupa'nın farklı ülkelerine gönderilmektedir. Bunun yerine ise, çocukların köken ülkelerindeki akrabalarına gönderilme olasılığı değerlendirilmelidir.

14. Çocukları koruma altına alınan ailelerin yaşadıkları zorlu süreç Türk makamları tarafından paylaşılmalı ve sorunların çözümüne yönelik daha etkin adımlar atılmalıdır.

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİK KATKISI

Alman devletinin adeta kara kutularından biri olan Gençlik Dairesi'ne ilişkin sınırlı kaynaklardan elde edebildiğim veriler ve ulaşabildiğim sonuçlar araştırma konusuna ilişkin genel bir değerlendirmeyi yeterli kılmamaktadır.

Göçmen ailelerin sorunlarına duyarlı kalmak ve çözümüne katkı sağlamak adına bu alandaki akademik çalışmaların geliştirilmesi ve literatüre kazandırılması büyük önem arz etmektedir. Bu araştırmanın çocuk refahı araştırmalarına örnek teşkil etmesi beklenilmektedir.

Ayrıca, bir farkındalık oluşturulması adına çocuk koruma sisteminden ayrılan çocukların ve gençlerin yapılacak yeni bilimsel çalışmalara dahil edilmesi halinde konunun bütünselliği sağlanmış olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akbaş, E. (2010). *Berlin’de Yaşayan Türk Toplumunu Arasındaki Dayanışma İlişkileri ve Sosyal Hizmetlerin Sivil Oluşumu (Doktora Tezi)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mart 15, 2022 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=37TQcMP9xcSZn6y_XqJWzA&no=NUfCb7bRI3CxgKkvzeirbg adresinden alındı
- Almanya'nın Türkiye'deki Dış Temsilcilikleri. (2000). *Vatandaşlık*. Şubat 13, 2022 tarihinde <https://tuerkei.diplo.de/tr-tr/service/-/1514534> adresinden alındı
- Anadolu Ajansı. (31 Mayıs 2018). *Almanya’daki Türk Aile Bebeklerini Geri İstiyor*. Mart 15, 2022 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/almanyadaki-turk-aile-bebeklerini-geri-istiyor/1493858> adresinden alındı
- Aybay, R. (2021, Aralık). *Açıklamalı İnsan Hakları Evrensel Bildirisi* (1 b.). İstanbul: Der Yayınları.
- Aydoğdu, H. (2004). Modern Kimlikte Öznenin Ölümü. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*(10), 116-117. Mart 15, 2022 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/31406> adresinden alındı
- Baistow, K., & Wilford, G. (2000). Helping Parents, Protecting Children: Ideas from Germany. *Children & Society*, 14(5), 345.
- Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi. (2001). *Federal Almanya İkinci Çocuk Hakları Gelişim Raporu*. Cenevre: Committee on the Rights of the Child (CRC). Nisan 23, 2022 tarihinde https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CRC%2fC%2f83%2fAdd.7&Lang=en adresinden alındı
- BMFSFJ. (2012). *Das Bundeskinderschutzgesetz*. Mayıs 1, 2022 tarihinde <https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/themen/kinder-und-jugend/kinder-und-jugendschutz/bundeskinderschutzgesetz/das-bundeskinderschutzgesetz-86268> adresinden alındı

- Bundesjugendkuratorium. (2003). *Das Bundesjugendkuratorium*. Mayıs 1, 2022 tarihinde <https://bundesjugendkuratorium.de/> adresinden alındı
- Bundesministerium der Justiz. (1896, Mayıs 23). *Bürgerliches Gesetzbuch*. Mart 15, 2022 tarihinde https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/__1627.html adresinden alındı
- CNNTürk. (15 Temmuz 2020). *Çavuşoğlu'ndan Alman hükümeti Türk ailelerin çocuklarına el koyuyor iddiasıyla ilgili açıklama*. Ocak 8, 2022 tarihinde <https://www.cnnturk.com/video/dunya/cavusoglundan-alman-hukumeti-turk-ailelerin-cocuklarına-el-koyuyor-iddiasıyla-ilgili-acıklama-video> adresinden alındı
- Coakley, T. M., & Gruber, K. (2015). Cultural Receptivity among Foster Parents: Implications for Quality Transcultural Parenting. *National Association of Social Workers*, 39(1), 2. Ocak 8, 2022 tarihinde https://libres.uncg.edu/ir/uncg/f/T_Coakley_Cultural_2015.pdf adresinden alındı
- Çağlar, T. (2015). *Türkiye ve Almanya'da Karşılaştırmalı Yaşlı Bakım Model ve Uygulamaları (Doktora Tezi)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Nisan 23, 2022 tarihinde https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=_H_3Hu1AO9ln8jrDP9obpQ&no=f-UnKQCaB8Y4c-qQOEnELA adresinden alındı
- Çelebi, G., Teyhani, G., Kleinsimlinghaus-Brieden, K., & Wallraff, A. (2018). *Neue Ansätze für die interkulturelle Pflegekinderhilfe*. Ocak 8, 2022 tarihinde <https://docplayer.org/115438527-Neue-ansaetze-fuer-die-interkulturelle-pflegekinderhilfe.html> adresinden alındı
- Dantschke, C., Mansour, A., Müller, J., & Taparli, A. (2012). *Bilder, Vorurteile und Ängste:Ideen für eine bessere Zusammenarbeit zwischen Jugendamt und Einwandererfamilien*. Berlin: ZDK Gesellschaft Demokratische Kultur gGmbH.

Der Tagesspiegel. (04 Haziran 2010). *Die Ausbeutung der Kinder*. Nisan 23, 2022 tarihinde <https://www.tagesspiegel.de/gesellschaft/panorama/die-geschichte-die-ausbeutung-der-kinder/1852056.html> adresinden alındı

Deutsche Welle. (06 Eylül 2018). *Göç; Bütün Sorunların Anasıdır*. Mart 15, 2022 tarihinde <https://www.dw.com/tr/alman-i%C3%A7i%C5%9Fleri-bakan%C4%B1-g%C3%B6%C3%A7-b%C3%BCt%C3%BCn-sorunlar%C4%B1n-anas%C4%B1d%C4%B1r/a-45388951> adresinden alındı

DİTİB. (2013). *Sorun Algısından Şans Algısına: Gençlik Daireleri ve Türk Aileleri*. Şubat 13, 2022 tarihinde <https://www.ditib.de/detail2.php?id=755&lang=en> adresinden alındı

European Court of Human Rights Council of Europe. (1950, Kasım 4). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 11. Ve 14. Protokoller İle Değiştirilen Metin*. Nisan 23, 2022 tarihinde <https://www.yargitay.gov.tr/documents/AIHM.pdf> adresinden alındı

Frankfurter Rundschau. (06 Mayıs 2016). *Pflegekind darf nicht getauft werden*. Mart 15, 2022 tarihinde <https://www.fr.de/panorama/pflegekind-darf-nicht-getauft-werden-11111972.html> adresinden alındı

Galm, B., & Derr, R. (2011). *Combating Child Abuse and Neglect. Child Protection in Germany. National Report*. Münih: Deutsches Jugendinstitut e.V. Şubat 13, 2022 tarihinde https://www.dji.de/fileadmin/user_upload/bibs/DAPHNEGermanReportLayoutFIN.pdf adresinden alındı

Hürriyet. (23 Kasım 2012). *Almanya'da koruyucu aile skandalı*. Nisan 23, 2022 tarihinde <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/almanyada-koruyucu-aile-skandalı-21997026> adresinden alındı

IGMG. (2012). *Hutbe: "Bakıcı Aile" Olmak*. Şubat 13, 2022 tarihinde <https://www.igmg.org/tr/hutbe-aeoebakae%C2%B1cae%C2%B1-aileae%C2%9D-olmak/> adresinden alındı

- Kindler, H. (2012). *Kindesschutzsysteme*. Şubat 13, 2022 tarihinde https://www.bsv.admin.ch/dam/bsv/de/dokumente/kinder/studien/kindesschutzsysteme_international.pdf.download.pdf/studie_kindesschutzsysteme_eininternationalervergleichguterpraxis.pdf adresinden alındı
- Kindler, H., Helming, E., Meysen, T., & Jurczyk, K. (2010). *Handbuch Pflegekinderhilfe*. Şubat 13, 2022 tarihinde https://www.dji.de/fileadmin/user_upload/pkh/DJI_DIJuF_Handbuch_Pflegekinderhilfe.pdf adresinden alındı
- Migazin. (10 Kasım 2009). *Migrantenkinder doppelt so häufig betroffen*. 3 15, 2022 tarihinde <https://www.migazin.de/2009/11/10/migranten-uberdurchschnittlich-betroffen/> adresinden alındı
- Morel, N. (2006). *From subsidiarity to "free choice": child- and elderly-care policy reforms in France, Belgium, Germany and the Netherlands*. Nisan 23, 2022 tarihinde <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.536.4475&rep=rep1&type=pdf> adresinden alındı
- Mouton, M. (2005). *Rescuing Children and Policing Families: Adoption Policy in Weimar and Nazi Germany* (4 b., Cilt 38). Cambridge: Cambridge University Press.
- Mönkes, S. (2011). *Die Entstehung und Aufgaben des Jugendamtes*. Mart 15, 2022 tarihinde http://www.vaeter-aktuell.de/studien/Die_Entstehung_und_die_Aufgaben_des_Jugendamtes.htm adresinden alındı
- Mühlmann, T., & Pothmann, J. (2014). *Befragung von Jugendamtern (Pflegekinderdienste) über Pflegekinder und Pflegefamilien mit (Türkischem) Migrationshintergrund: Ergebnisse und Schlussfolgerungen – Ergebnisse und Schlussfolgerungen – Ergebnisse und Schlussfolgerungen*. Bielefeld, Duisburg, Hamm, Köln, Mönchengladbach: Arbeitsstelle Kinder- und Jugendhilfestatistik(AKJStat). Şubat 13, 2022 tarihinde <https://www.akjstat.tu->

dortmund.de/fileadmin/Analysen/neu/AKJStat_2014_Ergebnisbericht_Befragung_Pflegekinderdienste_2013.pdf adresinden alındı

Petition an das Europäische Parlament. (2018). *Rolle des Jugendamts in Deutschland bei grenzüberschreitenden Familienstreitigkeiten*. Mart 15, 2022 tarihinde https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0476_DE.html adresinden alındı

Rip, J., Zijlstra, E., Post, W., Kalverboer, M., & Knorth, E. J. (2020). *'It can never be as perfect as home': An explorative study into the fostering experiences of unaccompanied refugee children, their foster carers and social workers*. Ocak 8, 2022 tarihinde <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0190740919313702> adresinden alındı

Sabah Avrupa. (10 Kasım 2018). *Savaş'ın Katili Gençlik Dairesi*. Nisan 23, 2022 tarihinde <https://www.sabah.com.tr/avrupa/2018/11/10/savasin-katili-genclik-dairesi> adresinden alındı

Schwarz, A., Schleicher, K., Srugies, A., & Rothenberger, L. (2017). *Die Krisenkommunikation von Jugendämtern in Deutschland*. Şubat 13, 2022 tarihinde https://www.db-thueringen.de/servlets/MCRFileNodeServlet/dbt_derivate_00038386/ilm1-2017100014.pdf adresinden alındı

Sievers, B., & Thrum, K. (2010). *Pflegekinder mit Migrationshintergrund*. Mayıs 28, 2022 tarihinde https://www.dji.de/fileadmin/user_upload/pkh/HB2011/DJI_DIJUF_Pflegekinderhilfe_C14.pdf adresinden alındı

Spiegel. (15 Nisan 2019). *Verfassungsschutz speichert Daten von 820 Minderjährigen*. Nisan 23, 2022 tarihinde <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/verfassungsschutz-speichert-daten-von-820-minderjaehrigen-a-1263014.html> adresinden alındı

Statistisches Bundesamt. (2013). *Statistiken der Kinder- und Jugendhilfe*. Mart 15, 2022 tarihinde

<https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Soziales/KinderJugendhilfe/VorlaeufigeSchutzmassnahmen.html> adresinden alındı

Statistisches Bundesamt. (2014). *Statistiken der Kinder- und Jugendhilfe*. Mart 15, 2022 tarihinde https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Arbeitsmarkt/Erwerbstaetige/StandEntwicklungErwerbstaetigkeit2010411147004.pdf?__blob=publicationFile adresinden alındı

Statistisches Bundesamt. (2016). *Statistik der Kinder- und Jugendhilfe*. Mart 15, 2022 tarihinde https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/Publikationen/Downloads-Kinder-und-Jugendhilfe/sonstige-einrichtungen-5225403169004.pdf?__blob=publicationFile adresinden alındı

Statistisches Bundesamt. (2017). *Statistiken der Kinder- und Jugendhilfe*. Mart 15, 2022 tarihinde https://www.destatis.de/DE/Themen/Gesellschaft-Umwelt/Soziales/Kinderhilfe-Jugendhilfe/Publikationen/Downloads-Kinder-und-Jugendhilfe/ausgaben-einnahmen-jugendhilfe-5225501177004.pdf?__blob=publicationFile&v=5 adresinden alındı

Statistisches Bundesamt. (2018). *Kinder- und Jugendhilfe. Neuerung bei der Statistik der Vorläufigen Schutzmaßnahmen*. Mart 15, 2022 tarihinde <https://www.destatis.de/DE/Publikationen/Thematisch/Soziales/KinderJugendhilfe/VorlaeufigeSchutzmassnahmen.html> adresinden alındı

Süddeutsche Zeitung. (05 Eylül 2019). Mart 15, 2022 tarihinde <https://www.sueddeutsche.de/panorama/luegde-missbrauch-chronologie-1.4587660> adresinden alındı

Süddeutsche Zeitung. (23 Ocak 2018). Şubat 13, 2022 tarihinde <https://www.sueddeutsche.de/panorama/freiburg-missbrauchsfall-jugendamt-1.3836911> adresinden alındı

Süddeutsche Zeitung. (30 Nisan 2019). Mart 15, 2022 tarihinde <https://www.sueddeutsche.de/leben/pflegefamilien-pflegekinder-jugendaemter-1.4427565> adresinden alındı

- T.C. Cumhurbaşkanlığı Resmi Gazete. (29 Mayıs 1975, sayı:15249). *24 Nisan 1963 Tarihinde Viyana'da İmzalanan Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun*. Mart 15, 2022 tarihinde https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc058/kanuntbmmc058/kanuntbmmc05801901.pdf adresinden alındı
- T.C. Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. (1961, Ekim 30). *Uluslararası İşgücü Anlaşmaları*. Mart 15, 2022 tarihinde <https://www.csgeb.gov.tr/media/1341/isgucuanlasmalari.pdf> adresinden alındı
- T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2021). *Yurtdışında Yaşayan Türk Vatandaşları*. Mart 15, 2022 tarihinde https://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_.tr.mfa adresinden alındı
- Thoburn, J. (2012). *Kindesschutzsysteme: Ein internationaler Vergleich der "Good Practice" aus fünf Ländern (Australien, Deutschland, Finnland, Schweden und Vereinigtes Königreich) mit Schlussfolgerungen für die Schweiz*. Zürih: Schweizerischer Fonds für Kinderschutzprojekte. Mayıs 28, 2022 tarihinde https://www.bsv.admin.ch/dam/bsv/de/dokumente/kinder/studien/kindesschutzsysteme_international.pdf.download.pdf/studie_kindesschutzsysteme_eininternationalervergleichguterpraxis.pdf adresinden alındı
- Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu. (2013). *Almanya, Hollanda ve Belçika Gençlik Dairelerinin Türkiye Kökenli Çocuklara Yönelik Uygulamalarına İlişkin İnceleme Raporu*. Ankara: TBMM. Nisan 23, 2022 tarihinde alındı
- TZ. (06 Mayıs 2013). *Horror-Pflegemutter tunkte Kinderköpfe ins Klo*. Nisan 23, 2022 tarihinde <https://www.tz.de/welt/pflegemutter-tunkte-kinderkoepfe-klo-amtsgericht-rottweil-verurteilt-frau-zr-2892670.html> adresinden alındı

- Unicef. (1989). *Çocuk Haklarına Dair Sözleşme*. Mart 15, 2022 tarihinde <https://www.unicef.org/turkey/çocuk-haklarına-dair-sözleşme> adresinden alındı
- Uslucan, H. H. (2010). Kinderschutz im Spannungsfeld unterschiedlicher kultureller Kontexte. G. J. Suess, & W. Hammer (Dü) içinde, *Kinderschutz im Spannungsfeld unterschiedlicher kultureller Kontexte* (s. 11). Stuttgart: Klett-Cotta.
- Vatandaş, S. (2014). Alman Gençlik Dairesi (Jugendamt) ve Koruma Altına Alınan Çocuklar. *Bilgi Strateji*, 6(10), 135-154.
- Vikipedi. (2021). *Lebensborn*. Nisan 23, 2022 tarihinde <https://tr.wikipedia.org/wiki/Lebensborn> adresinden alındı
- WAZ. (21 Eylül 2015). *Jugendamt handelt bei Ausländern angeblich unverhältnismäßig*. Mart 15, 2022 tarihinde <https://www.waz.de/staedte/muelheim/jugendamt-handelt-bei-auslaendern-angeblich-unverhaeltnismaessig-id11111785.html> adresinden alındı
- Wilson, A. (2001). *Family (Society Now)* (1 b.). Londra: Routledge-Taylor & Francis Group.
- Wolf, K. (2015). *Brückenbauer Zwischen Familien und Behörden*. Şubat 13, 2022 tarihinde <https://www.uni-siegen.de/start/news/oeffentlichkeit/642325.html> adresinden alındı
- Wolf, K., Dittmann, A., & Gassmann, Y. (2019). *Forschungsgruppe Pflegekinder*. Mart 15, 2022 tarihinde www.uni-siegen.de/pflegekinder-forschung/home/index.html adresinden alındı
- Yaman, F. (2018). *Almanya'da Çocukları Koruma Altına Alınan Göçmen Ailelere Yönelik Koruma Hizmetlerinin İncelenmesi (Doktora Tezi)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Şubat 13, 2022 tarihinde <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=WKDILTq3kdqWZx6HQD7h9Q&no=-Mvp28mjHYbAR7gtMzkq5w> adresinden alındı

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı. (2017). *Dört Haftadan Fazla Almanya Dışında Kalan Emeklilerin Sosyal Yardımlarının Kesilmesi*. Nisan 4, 2022 tarihinde <https://www.ytb.gov.tr/duyurular/dort-haftadan-fazla-almanya-disinda-kalan-emeklilerin-sosyal-yardimlarinin-kesilmesi#:~:text=Geliri%20ve%20malvarl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Almanya'daki,yard%C4%B1m%20deste%C4%9Fi%20alma%20haklar%C4%B1%20bulunmaktad%C4%B1r>. adresinden alındı